

07413

**ANADOLU LİSESİ, FEN LİSESİ VE YABANCI DİL AĞIRLIKLİ
LİSE (SÜPER LİSE) ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL VE KİŞİSEL
UYUM DÜZEYLERİ İLE PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARININ
İNCELENMESİ**

Emine CENGİZ

**İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

87413

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönergesi'nin
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Bilim Dalı İçin Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

MALATYA

Ocak, 1999

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda BİLİM UZMANLIĞI TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan.....

Üye.....

Üye.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../1999

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Toplumlar varlıklarını sürdürebilmek için kültüre, gelişen sosyal yapı ve çevreye paralel olarak yeni kuşakları yetiştirirler. Bu yetiştirme ise nitelikli bir eğitimle sağlanabilir. Eğitim toplumun ihtiyacı olan bireyleri yetiştirirken, nitelikli insanlar yetiştirerek toplum kalkınmasını desteklemelidir. Eğitim bir süreçtir ve dolayısıyla girdisi olan bireyi en iyi şekilde geliştirip nitelikli bir insan çıktısı vermekle yükümlüdür. Hızla gelişen teknolojiye ve değişen topluma göre insan yetiştirirken bu insanın biyolojik ve psikolojik yönden sağlıklı, dengeli, uyumlu, mutlu olması önemlidir. Gelişmiş ülkeler arasında yerimizi almamız için gençlerimizi yetiştirmeye önem vermeliyiz. Çünkü ülke gelişmesinde en önemli yatırım insana yapılan yatırımdır. Gençlerin ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıklı ve uyumlu kişilik oluşturmaları sağlanarak, sağlıklı güçlü bir toplumun temelleri oluşturulabilir.

Araştırmanın planlaması ve gerçekleştirilmesinde değerli öneri ve katkılarıyla her türlü bilimsel yardımda bulunan ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa KILIÇ'a içten teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Araştırmanın proje aşamasında ilgi ve desteğini esirgemeyen Mansur GÜLER'e ve araştırmanın her basamağında yardımlarını aldığım Arş. Gör. Yüksel ÇIRAK'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Verilerin istatistiki analizlerinde yardımlarını gördüğüm İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Erkan PEHLİVAN'a, Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve Bioistatistik Uzmanlarına şükranlarımı sunarım.

Araştırmaya katılan Malatya'daki Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Turgut Özal Lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerine, Edirne Hüseyin Hüsnü Tekışık Rehberlik

Araştırma Merkezi Müdür ve çalışanlarına gereken anlayışı ve hoşgörüyü gösterdiklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Her konuda bana destek olan babama ve aileme içten teşekkürlerimi sunarım.

Ocak-1999

Emine Cengiz

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ONAY.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VIII

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
Problem Cümlesi.....	14
Alt Problemler.....	14
Denenceler.....	15
Sayıtlar.....	15
Sınırlamalar.....	16
Tanımlar.....	16
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	17

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	19
A. Uyum İle İlgili Araştırmalar.....	19
A.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	19
A.2.Ülkemizde Yapılan Araştırmalar.....	21
B. Psikolojik İhtiyaçlar İle İlgili Araştırmalar.....	26
B.1.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	26
B.2.Ülkemizde Yapılan Araştırmalar.....	28

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	33
Evren-Örneklem.....	33
Veri Toplama Araçları.....	34
1. Hacettepe Kişilik Envanteri.....	35
2. Edwards Kişisel Tercih Envanteri.....	37
Verilerin Toplanması.....	40
Verilerin İstatistiksel Analizi.....	40

BÖLÜM IV

BULGULAR	43
1. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkların İncelenmesi.....	43
2. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkların İncelenmesi	55

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	68
1. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farkların incelenmesine ait bulguların tartışma ve yorumu.....	68
2. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farkların incelenmesine ait bulguların tartışma ve yorumu.....	77

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER.....	86
Öneriler.....	89

BÖLÜM VII

ÖZET.....	92
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	105
Ek 1. FORM.....	106
Ek 2. Müstakil Yabancı Dil Ağırlıklı Lise İken Anadolu Lisesine Dönüştürülen Okulların 27.1.1998 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yazısı.....	107
Ek 3. HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ.....	108
Ek 4. EDWARDS KİŞİSEL TERCİH ENVANTERİ.....	144
Ek 5. İZİN BELGESİ.....	135

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencileri Gösterir Dağılım.....	34
2. Kişisel Uyum Düzeyi Düşük ve Yüksek Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkları Gösteren t-testi Sonuçları.....	44
3. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	46
4. Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	48
5. Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları.....	50
6. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	51
7. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	53
8. Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	54
9. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	56
10. Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	58
11. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	60

12.Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin	
Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	62
13.Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin	
Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	63
14.Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Kız ve Erkek Öğrencilerin Psikolojik	
İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	65
15.Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Kız ve Erkek Öğrencilerin Psikolojik	
İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları	66

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, denenceler, sayılılar, sınırlamalar ve araştırmanın önemi ve gerekçesine yer verilecektir.

Problem Durumu

Yıllar boyu toplumlar varlıklarını korumak ve geliştirmek için mücadele etmişlerdir. Toplumlar varlıklarını, toplumsal varlıklarını eğitim yolu ile sürdürürler. Bunu sağlamak için kültür öğelerini (inançlarını, düşüncelerini, değer yargılarını, becerilerini ve diğer davranışsal beklentilerini) yeni kuşaklara planlı ve programlı biçimde aktarırlar (Aydın, 1991 s.15-16). Venn'e göre, bir toplumun varlığını sürdürmesi ve gelişmesinde en önemli kaynağı amaçlarına uygun olarak yetiştirdiği insanlardır (Akt. Taymaz, 1995 s.1). Bir toplum elindeki insan kaynaklarını geliştirerek bu kaynaklarını topluma yararlı hale getirebilirse varlığını devam ettirmede başarılı olur.

Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyinin en geçerli ölçütü "Eğitim Düzeyidir". Bir toplumda "eğitim" doğrudan insana yapılan en önemli yatırım ve insan potansiyelini geliştiren en önemli araçtır. Eğitimin Gelişmekte Olan ülkelerdeki etkisi ise çok daha büyüktür. Artık toplumlar Gelişmekte Olan ülkeler veya Gelişmiş Olanlar yerine "bilgiye ulaşanlar" ve "ulaşamamış olanlar" diye ayrılmaya başlamıştır. Bilgi toplumu olmanın yolu da kuşkusuz her düzeyde eğitimin ilerlemesiyle mümkündür (Çavdar, 1996 s.9).

Günümüzde bilimdeki ilerlemeler ve yenilikler artmıştır. Gelişen bilgileri yakalayıp kullanmak eğitimle sağlanır. Bireylere, gelişen bilim ve teknoloji eğitim sistemi sayesinde verilebilir. Bu bilgileri kullanarak, toplumun varlığını koruyabilir ve

ülkenin gelişmesine yardımcı olabiliriz.

Eğitim bireyi geliştirdiği oranda ülkenin kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasını gerçekleştirdiği için güçlü bir araç olarak kabul edilmektedir (Başaran, 1989 s.24). Eğitim bireyin gelişmesini ve dolayısıyla da toplumun gelişmesini ve kalkınmasını sağladığı için önemli bir araçtır.

Eğitim insan ile yaşam arasında bir köprü durumunda olduğundan, toplumdaki değişme ve gelişme hızına paralel olarak, insanın eğitilmesi ve yetiştirilmesinde önem kazanmaktadır. İnsanın çevresinde olan değişimler çeşitli yönlerden bazı etkiler yapar. Bireyin bu etkilere yeni tepkiler göstermesi ve karşılaştığı sorunları çözümülemesi zorunludur. Okul, böyle bir ortamda insanın çevresinde sürekli oluşan değişiklikleri karşılamak üzere birey davranışlarını değiştirmek ve yeni davranışlar kazandırmakla yükümlüdür. Bu nedenle eğitim sistemini amaçlarına ulaştırma görevini üzerine alan okulun, hem çevredeki gelişmelere uyum sağlayacak hem de çevrede beklenen değişimleri oluşturabilecek yeterliğe ulaştırılması gerekecektir (Taymaz, 1985 s.1).

Bireyin toplumsal gelişmelere paralel olarak eğitilmesinde okullara görevler düşmektedir. Eğitim bu işlevini okul aracılığıyla yerine getirir. Bu nedenle toplumdaki eğitim kurumlarından biri olan okullara büyük gereksinim vardır. Bireyin gelişen dünyada çevreye uyumunda, okulun önemi yadsınamaz. Eğitim sistemi, işlevleri açısından yenilikleri yakından izlemek ve bunları okul kurumları aracılığıyla bireylere aktarmak zorundadır. Böylece değişen çevreye ayak uydurabilen, toplum sorunlarını tanıyıp çözümler üreten ve gelişmeye katkıda bulunan nitelikli insan yetiştirebilir.

Eğitim sistemi içinde bulunduğu toplumun özelliklerine, ihtiyaçlarına uygun bireyler yetiştirir. Böylece bireyin toplumsallaşarak içinde bulunduğu topluma kazandırılmasını sağlar. Oğuzkan'a göre eğitim; yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişilik geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir (Oğuzkan, 1993 s.46). Eğitimin, bireyin toplumsallaşmasının yanı sıra kişiliğinin gelişmesinde de önemli bir işlevi olduğu vurgulanmaktadır.

Çocuk üyesi olduğu topluma ailesi aracılığıyla hazırlanır. Bugün okullar formal eğitim gereksinimlerini karşılamakla sorumlu iken, aile etkili ve gerekli bir informal eğitim aracıdır. Eğitimin temel amaçlarından birinin, bireyin yaşama uyumunu sağlamak olduğu göz önünde bulundurulduğunda ailenin önemli bir eğitim hizmetini yerine getirdiği ileri sürülebilir (Koçak, 1991 s.69-71). Bireyin ilk kişilik gelişimi aile içinde oluşmaya başlar. Aile, çocuğa toplum değerlerini, gelenek ve göreneklerini vermeye başlar. Aynı zamanda sevgi, barınma, açlık, güvenlik ihtiyaçlarını doyurur. Çocuğun doğuştan getirdiği özellikleri, ailenin verdiği eğitimle şekillenerek kişilik örüntüsünün temel taşlarının oluşmasını sağlar. Çocuğun kişiliğinin gelişmesi ve sosyal ilişkileri öğrenmesinde aileden sonra gelen önemli bir eğitim kurumu okuldur.

Okul, önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak, eğitmek istediği öğrencilere yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışları kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistemdir (Başaran, 1993 s.71). Okul, çocuğun ailesinde geçirdiği ilk yaşantısında oluşan olumsuz davranış ve kişilik özelliklerini değiştirerek onun yerine istenilen, olumlu davranışları ve kişilik özelliklerini kazanmasında bireye yardımcı olur. Okul, aile ortamına göre çocuğa, planlı, düzenli bir eğitim verir. Okulda verilen eğitim çocuğun düzeyine, ihtiyacına göre planlanmaktadır. Birey okul ortamında, ailesinin dışında yer alan sınıf, okul arkadaşları, okul personeliyle birlikte olduğu için aile ortamında farklı olarak arkadaşlık, yönetici-öğrenci, öğretmen-öğrenci ilişkilerini öğrenerek sosyal yönden gelişmeye başlar.

Çağımızda eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin kendi kendine yetişme olanağı bulsa bile, tam olarak yeteneklerini geliştirmesi olanaksızdır. Bu yüzden, bir insanın kendini ve ailesini geçindirecek bir iş sahibi olabilmesi; başkaları ile iyi ilişkiler kurabilmesi ailesi ve toplumun kendinden beklediklerini yerine getirebilmesi için en azından bir temel eğitim sürecinden geçmesi gerekmektedir. Oysa bir kimsenin mesleğinde daha yeterli olabilmesi için daha da yüksek düzeyde eğitim görmesi pek çok meslek için gerekli görülmektedir (Başaran, 1989 s.23).

Bir kimsenin yeteneklerini geliştirmesinde, iş sahibi olmasında, kişiler arası ilişkileri öğrenmesinde eğitimin rolü büyüktür. Eğer kişi mesleki açıdan yeterli hale

gelmek istiyorsa yüksek düzeyde eğitim görmeye ihtiyacı vardır. Eğitim sisteminin düzeyi ne kadar yüksek olursa toplumun gelişmesine katkıda bulunacak nitelikli eleman düzeyinde o kadar yüksek olacağı düşünülür.

14.06.1973'de kabul edilen ve 16.06.1983 tarih ve 2842 sayılı Kanunla değişiklikler yapılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları şöyle belirtilmektedir;

Madde 2- Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek

3. İlgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının, Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak, öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Resmi Gazete, 24 Haziran 1973, s: 2342, s.14).

Toplumumuzda, eğitim sistemi bireyin ve toplumun gelişmesi için bireyin yeteneklerinin ve kişiliğinin gelişmesinden, gizil güçlerini geliştirip kullanmasından (yaratıcılık), bilimsel düşüncenin gelişmesinden, bireyin topluma hazırlanmasından sorumludur. Bireyin eğitimle bir meslek sahibi olması ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

Çocuğun aile ortamından çıkıp toplumsal hayata hazırlanmaya başladığı ilk kurum ilköğretimdir. Hemen her ülkede ilköğretim eğitim sisteminin temelidir (Başaran, 1993 s.57).

İlköğretimin amaçları;

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;

2. Her Türk çocuğuna ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (Resmi Gazete, 24 Haziran 1973, s: 2342, s.14).

İlköğretimde bireye toplumsal yaşamın temel bilgileri verilir. Bu dönemde birey yetenek ve ilgilerinin farkına varmaya yönelme fırsatı bulacaktır. Birey ortaöğretim programlarından kendisine uygun olan alana yönelerek meslek edinme konusunda, ilk adımı atacaktır.

Ortaöğretim, ilköğretime dayalı, en az üç yıllık öğrenim veren genel liseler ile mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır (Akyol, 1990 s.58). Değişik programları içeren bu okul tipleri, ülkemizde farklı alanlara nitelikli birey yetiştirmek amacıyla eğitim ve öğretimlerini sürdürürler. Genel ortaöğretim kurumları; öğrencileri yüksek öğrenim kurumları olan üniversitelere hazırlar. Mesleki teknik öğretim programları ise, ihtiyaç duyulan alanlarda, teknik eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla öğrencileri yetiştirir (Başaran, 1993 s.87). Değişik programları içermesine karşın, bu ortaöğretim kurumlarının 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'ndaki amaçları ortaktır.

Ortaöğretim kurumunun amaçları;

1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak,

2. Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime veya hem mesleğe hem yüksek öğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplum ihtiyaçları arasında denge sağlanır (Resmi Gazete, 1973, s: 2342, s.16).

İlköğretime oranla birey ortaöğretimde, toplum sorunlarını yakından tanır, bunlar hakkında bilinçlenerek çözümler üretmeye yönlendirilir. Aynı zamanda meslek seçme konusunda adım atarak toplumsal hayata katılmaya başlar. Toplumun kalkınmasını sağlamak için kendi yeteneklerini tanıyan, toplum sorunlarını bilen ve çözüm arayan, yeteneklerini toplum gelişimi yönünde kullanabilen, gelişmeleri yakından, izleyen bireylere ihtiyaç vardır. Toplumun ihtiyaçlarına yönelik nitelikli insan gücü yetiştirmede genel ortaöğretim kurumlarından Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve son yıllarda eğitim sisteminde yerini almaya başlayan Yabancı Dil Ağırlıklı olarak eğitim yapan ve halk arasında Süper Lise olarak adlandırılan ve şimdilerde ise Anadolu Lisesi haline dönüştürülen Liseler toplumda önemli bir yer tutmaktadır.

Anadolu Liseleri, öğrencilere bir yabancı dili öğretmek, yurt içinde ve dışında bu dilden de faydalanarak daha verimli bir şekilde öğrenim yapmalarını sağlamak amacıyla kurulmuştur. Öğretim süresi ilk 1. yılı hazırlık olmak üzere 7 yıldır. Anadolu Liseleri; ilk defa 1955 yılında İstanbul-Kadıköy, İzmir-Bornova, Eskişehir, Diyarbakır, Konya ve Samsun'da "Maarif Koleji" adıyla açılmıştır. 1975 yılında "Kolej" adı "Anadolu Lisesi"ne dönüştürülmüştür (Akyol, 1990 s.60-61). Anadolu Liselerine giriş sınavlarıdır. Sınav tek basamaklıdır. Sınıf mevcudu, hazırlık sınıflarında 36'yı, diğer sınıflarda ise 40'ı geçmez (MEB, 1986 s.306-309).

Fen Liselerinin kuruluşu, Milli Eğitim Bakanlığınca uygun görülen yerlerde, ilin nüfusu, o ilde Üniversite'nin bulunup bulunmadığı ve diğer şartlar gözönünde bulundurularak ortaokul üzerine öğrenim süresi üç yıl olan yatılı ve karma eğitim yapan Fen Liseleri açılır.

Fen Lisesinin amaç ve görevleri:

Milli Eğitim genel amaç ve ilkelerine uygun olarak;

- a) Matematik ve fen bilimleri alanlarında üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerini sağlamak,
- b) Memleketimizin ihtiyaç duyduğu yüksek düzeydeki bilim ve fen adamlarının yetiştirilmeleri için kaynaklık etmek,
- c) Öğrencileri araştırmacılığa yöneltmek,
- d) Yeni buluşlara meraklı öğrencilerin çalışacakları ortamı ve şartları hazırlamak,
- e) Diğer ortaöğretim kurumlarımızın matematik ve fen programlarının günümüzün gerektirdiği yeniliğe kavuşturulması konusunda çalışmalara laboratuvarlık yapmak.

Fen Lisesi sınavla, öğrenci almaktadır. Ortaokul son sınıf öğrencisi olması, ortaokul da sınıf tekrar etmemiş olması ve ortaokul ikinci sınıfta Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi derslerinin her birinin yıl sonu ortalamasının en az (7) olması şartları sınava başvuruda aranır (MEB, 1986 s.175).

Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler (Süper Lise), belirlenecek standartlara göre Bakanlıkça açılır. Bu okulların öğrenim süresi hazırlık sınıfı üzerine altı dönem yani üç yıldır. (MEB, 1994 s.2). Genel Liselerin amaçları doğrultusunda öğrencileri yetiştirmek, yabancı dil öğretimini yaygınlaştırmak öğrencileri bir yabancı dilde dinleme, anlama, okuma, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmek amacıyla açılır (MEB, 1993 s.1).

Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin (Süper Lise) Hazırlık sınıflarına her yıl alınacak öğrenci sayısı, okulun imkanları dikkate alınarak İl Milli Eğitim Müdürünün başkanlığında, bir Milli Eğitim Müdür Yardımcısı, ilgili İlçe Milli Eğitim Müdürü, Okul Müdürü ile bir Müdür Yardımcısından teşekkül ettirilen komisyonca mahallinde yapılacak inceleme ile belirlenir. Bu incelemede;

a) Okulun derslik sayısı ile her dersliğe alınacak öğrenci sayısı belirlenir. Yeni kayıt olacak öğrenciler ile okulun mevcut öğrencilerinin yerleştirilmesinden sonra artan derslikler ve mezun olacak öğrencilerden boşalacak derslikler, hazırlık sınıfına alınacak öğrenciler için esas alınır.

b) Hazırlık sınıflarında öğrenci mevcudu 40'ı geçmeyecek şekilde planlama yapılır (MEB, 1994 s.2).

Hazırlık sınıfı öğrenci kontenjanı il onayınca sunularak her yıl Ocak ayı sonuna kadar Bakanlığa valilikçe teklif edilir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ağırlıklı Yabancı Dil Programı Uygulayan Resmi Liseler Yönergesi'nde şöyle belirtilir;

Madde 7- Bu okulların (lise) I. Dönem önündeki hazırlık sınıflarına; ortaokul, ilköğretim okulu ikinci kademe, lise ve dengi okulların orta kısımlarından ders kesiminde mezun olan ve diploma notu 4 ve 5 olan öğrenciler, Bakanlıkça belirlenecek tarihler arasında bu programı uygulayan okul müdürlüklerine ön kayıt için başvurabilirler.

Ön kayıt müracaatlarını kabul eden okul müdürlüğünce hazırlanacak bir form (Ek-1) ile öğrencinin mezun olduğu okul müdürlüğünden diploma notu ve buna esas teşkil eden sınıf geçme defterlerindeki orta I, II ve III'ncü sınıflara ait yıl sonu notlarının (küsurlu notlarının) öğrenci veya velisi tarafından temin edilerek okul müdürlüğüne teslimi istenir.

Okul Müdürlüğüne, ibraz edilen belgede belirtilen diploma notuna (küsurlu notuna) göre en yüksek not alan öğrenciden başlamak üzere sıralama yapılır. Notların eşit olması halinde orta 3'ncü sınıfa ait yıl sonu yüksek olana, bunun da eşit olması halinde orta 2'nci sınıf yıl sonu notu yüksek olana, bunun da eşit olması halinde orta 1'nci sınıf yıl sonu notu yüksek olana öncelik verilir (MEB,1993 s.2).

Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler (Süper Lise) bünyesine alacağı öğrencileri seçme işleminden geçirmektedir. Bu okullara, girmek için başvuran

öğrencilerden başarılı olanlar okullara devam etme hakkını kazanıyorlar. Bu açıdan Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Süper Lise (Malatya ilinde Turgut Özal Lisesi) yetenekli öğrencilerin bulunduğu okullardır. Seçilen bu öğrenciler, daha önce de belirtildiği gibi toplumun nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için yetiştirilirler. Anadolu Lisesi ve Turgut Özal Lisesi'ndeki öğrencilerin, aldıkları yabancı dil eğitimiyle, bilim dili olan İngilizce'yi daha iyi kullanarak dünyadaki bilimsel gelişmeleri daha yakından izlemeleri ve dolayısıyla eğitimlerini ilerleterek yurt dışında da eğitimlerini devam ettirebilecek duruma gelmeleri hedeflenmektedir. Fen Lisesindeki öğrenciler ise fen ve matematik alanındaki bilim adamı açığını kapatmak için bu yönde yetiştirilmektedirler. Bu üç lise uyguladıkları nitelikli eğitim programları sayesinde öğrencilerini geliştirerek, ülkenin kalkınmasını destekleyecek olan toplumun beyin takımını yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Böylece bu okullar aracılığıyla bilimsel araştırma ve çalışmaların yapılması gerçekleşebilir ve yetenekli öğrencilerin bu alanlarda çalışmalar yapması desteklenebilir. Elbette yetenekli öğrencilerin bulunduğu bu okullardan toplumun, ailenin, okul yöneticilerinin ve okul personelinin de beklentisi yüksek olacaktır. Çünkü bu okullarda öğrenim gören öğrenciler belli bir sınav sisteminden geçerek başarılı olmuşlardır. Aynı zamanda okulların açılış amaçları da bu beklentilerin oluşmasını sağlayabilir. Bu beklentilerin yanında öğrencilerin hızlı bir gelişim dönemi olan ergenlik çağıının gelişim görevlerini de yerine getirmesi beklenmektedir. Öğrenciler, bu beklentileri karşılamamanın yanı sıra, sınıflarında başarılı olmak, iyi arkadaşlık ilişkileri kurmak gibi sosyal gelişim özelliklerini içeren davranışları göstererek belirli bir yer edinmek de isteyebilirler.

Lise dönemindeki birey 15-18 yaşları arasındadır. UNESCO, ergenlik dönemini 15-25 yaş dilimleri arasında göstermektedir. Oğuzkan ergenliği, kızlar için genel olarak 12-21, erkekler için 13-22 yaşlar arası kabul edilen ergenlik ve yetişkin arası çağ olarak tanımlar (Oğuzkan, 1993 s.52). Ergenlik evresi içindeki dönemlere bakıldığında, uzmanların büyük çoğunluğu 12-15 yaş dolaylarını olumsuz bir dönem olarak

nitelemektedir (Yavuzer, 1986 s.262). Ergenliği Lane ve Beacuchamp (1959), yetişkinliğe özgü bir seri önemli değişim görevlerini başarma çağı olarak nitelemektedir (Akt. Kılıççı, 1992 s.57). Ergenlik (puberty), hızlı büyüme ve gelişmenin olduğu kız-erkek cinsel özelliklerinin belirlediği 2-3 yıllık ilk gençlik dönemini kapsar (Yörükoğlu, 1993 s.33). Bireyin yaşamında gelişim çağlarına paralel, yerine getirmesi gereken gelişim görevleri vardır. Her gelişim çağına özgü gelişim görevlerinin zamanında yerine getirilmesi, kişinin çevresiyle ahenkli ilişkiler kurmasına yol açmakta, başarılamayan her gelişim görevi ise kişiliğin uyumunda bir sorun ve bir güvensizlik durumu meydana getirmektedir (Kılıççı, 1992 s.57).

Kılıççı (1992)'ya göre, ergenlik çağında başarılması gereken başlıca gelişim görevleri şunlardır:

1. Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranış örüntüleri geliştirebilme.
2. Duygusal bağımsızlığını kazanma ve kendisiyle ilgili önemli kararları kendi başına verebilme.
3. Yaşdaş dünyası içinde kabul görme ve arkadaşlık, işbirliği, liderlik yeteneklerini geliştirebilme.
4. Çatışan değerleri uzlaştırma ve kendi yaşına özgü bir yaşam felsefesi geliştirebilme.
5. Meslek seğimi için gerekli ön hazırlıkları yapma ve kendine uygun olan mesleği seğebilme.
6. Öz kimliğine ulaşma ve bunu kabullenme.

Gençlik döneminde cinsel uyanışla birlikte yeni ruhsal özellikler ve davranışlar kendini gösterir. Dengeli ve uyumlu ilkokul çocuğu gider, yerine oldukça tedirgin, güç beğerene ve çabuk tepki gösteren bir ergen gelir. Toplumsal olaylara ve politikaya ilgi artar (Yörükoğlu, 1991 s.375-376). Genç bir yanda büyümek için sabırsızlanır, ancak

çocuksu davranışlardan birden sıyrılmaz. Gençlik çağı bağımsızlık çağıdır. Genç evden kopar ve çevreye yönelir. Hayranlıkların ve tutkuların bol olduğu bir dönemdir. Karşılaştığı insanlardan kendi benliğine bir şeyler katar. Genç kendi öz kimliğinin arayışı içindedir. Bu özellikler gençlerin çoğunluğunda değişik ölçülerde bulunur (Yörükoğlu, 1993 s.40-45). Bu dönemdeki genç fizyolojik yapısında olan değişmelerle, ruhsal yapısında olan değişmeleri anlayarak uyumlu davranışlar göstermede güçlüklerle karşılaşır. Genç toplumda hem saygınlık kazanma hem de yerini ve rolünü belirleme gereksinimi duyar. Toplumsal uyum, geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Toplumsal uyumun ölçüsü bireyin çevresindeki kişilerle ilişkiler kurup sürdürebilmesi, grup çalışmasına katılabilmesi ve birlikte yaşamının gerektirdiği kurallara uyabilmesidir (Yavuzer, 1990 s.24-25). Gencin bu dönemde başarılı bir toplumsal uyum için sosyal ilişkilere girmesi gerekmektedir. Artık çocuk olmadığının farkına varan genç, kendini yetişkinlerin yaşamına hazırlamak gereğini ve sorumluluğunu duymaya başlamaktadır (Bilen, 1996 s.223). Genç bir yandan öğretmenlerin, yöneticilerin, ailesinin okulda başarılı olması yönünde beklentileri, bir yandan toplumun yararlı bir üyesi olma yönünde beklentileri, diğer yandan arkadaş grubunun beğenilen bir üyesi olma ve bu dönemdeki kaygıları arasında bocalayabilir. Gerçekten gözlemler, bu çağda gençlerin en az yüzde on ile yüzde on beşinin önemli uyumsuzluk belirtileri olduğunu ortaya koymaktadır (Yörükoğlu, 1991 s.397). Gençlerin bu değişim ve beklentilere uyum sağlayarak dengeli bir yaşam sürdürmeleri gerekir. Bu dönemde, gençlerin zamanlarının çoğunu geçirdiği liselere, sağlıklı uyum yapmalarına yardımcı olma konusunda önemli görevler düşmektedir.

Gençlik çağında çevre daha da genişler. Genç, aile etkisinden ve çevresinden kurtulmak için çaba harcar. Daha çok yaşıtlarıyla birlikte olmak ister ve onlardan çok etkilenir. Karşı cinsle arkadaşlık ve ilişki kurup sürdürmek de yaşamında önemli bir yer tutar. Genç, kendisinde önem kazanan bu değerlerle çevresindeki değerler arasında çelişkiye düşebilir. Bunun yanında insan bütün yaşamı boyu her an içten ve dıştan gelen

birden çok dürtü ya da güdüyle karşılaşır. Bunlar arasında seçim yapma zorunluluğu duyar ve bu durum da çatışma yaratır (Köknel, 1995 s. 72-134). Gencin, karşılaştığı çatışma durumlarında dengeli davranarak sağlıklı bir uyum yapabilmesi önemlidir.

Josselyn'ın belirttiğine göre, ruh hekimleri gençliğin ruhsal durumunu benliğin güçsüzlüğü ve yetersizliği olarak yorumlarlar. Alt benlikten ve çevreden gelen baskılar nedeniyle bocalayan, bir çıkış yolu arayan kişidir genç. Bunun için uyum denemeleri yapması gerekir (Akt. Yörükoğlu, 1993 s.126). Genç, yaşadığı baskılar, çelişkiler arasında başarılı bir uyum yaparsa sağlıklı benlik oluşumunun temelini oluşturmaya başlamış olur. Sağlıklı bir benlik imajı geliştiren genç kendini değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevilmeye değer bulur. Çünkü kendini tanır ve yeteneklerinin farkındadır. Ancak olumsuz yönde benlik imajı geliştirilirse kendine saygısı düşük olabilir ve kendini değersiz hissederek uyumsuz davranışlar gösterebilir (Yörükoğlu, 1993 s. 103-105).

Uyumsuzluk büyük ölçüde biyolojik, psikolojik ve sosyal temel ihtiyaçların asgari düzeyde karşılanmaması, hastalıklar, bedeni özürler, kalıtım, çevrenin sosyal ve ekonomik etkileri, uygulanan yanlış eğitim yöntemleri sonucu ortaya çıkan bir durumdur (Çağlar, 1981 s. 5). Gençlerin zamanlarının çoğunu geçirdiği liselerde uygun öğretim yöntemleri oluşturulup, psikolojik, biyolojik, temel ihtiyaçları konusunda aile ve okul personelinin bilgilendirilmesiyle sağlıklı uyum yapmasına yardımcı olunabilir.

Biyolojik temel ihtiyaçlar doğaldır ve her tür için değişmez. Ancak psikolojik temel ihtiyaçlar bireyin psikolojik yaşamı ve gelişimi için önemlidir. Kısıtlanması gencin uyum bozuklukları göstermesine etkide bulunur. Sosyal temel ihtiyaçlar ve psikolojik temel ihtiyaçlar arasında kesin bir ayrım yapmak zordur (Çağlar, 1981 s. 29). Çoğunlukla birlikte ele alınırlar.

İhtiyaç, gereksinim ve güdü terimleri genelde ortak anlamda kullanılmaktadır. Maslow insan güdülerini bir piramit gibi birbiri üstüne merdiven basamağı şeklinde bir düzen içinde düşünmüştür. Bu güdü piramidinin temelinde biyolojik güdüler yer alır. Maslow'a göre temeldeki bir güdünün gereksinimleri karşılanmadan, birey bir üst düzeydeki güdülerden etkilenmez. Piramidin en üst tepesinde kendini gerçekleştirme bulunur ve bu aşamaya herkes ulaşmayabilir (Cüceloğlu, 1991 s. 236).

Kendini gerçekleştirmekte olan birey daha yeterli bir kişiliğe sahiptir; daha verimlidir. Kim olduğunu gerçekçi bir gözle algıladığı gibi kim olabileceği hakkında daha tutarlı bir görüşe sahiptir. Kendini gerçekleştirmekte olan birey değişmeye ve yeni yaşantılara açıktır. Böylelikle kendisini, değişmekte olan gerçek dünyanın değişmekte olan bir parçası gibi görür (Kepçeoğlu, 1990 s. 12). Bireyin piramidin temelinde bulunan biyolojik, psikolojik, sosyolojik ihtiyaçlarının karşılanması sağlanırsa, piramidin tepesindeki kendini gerçekleştirme güdüsüne doğru ilerlemesi sağlanabilir.

Danışandan hız alan yaklaşıma göre, insan psikolojik uyumsuzlukların farkına varma gücüne ve aynı zamanda bu uyumsuzluklardan kurtulup ileri doğru gelişme gücüne sahiptir. Uyumlu olmaya yönelme, kendini gerçekleştirmeye yönelmedir, yani bu durum bireyin kendini gerçekleştirmesi durumudur. Rogers, insanın kendi varoluşunun bilincinde olması, onun dengeli, gerçekçi, kendini ve diğer insanları zenginleştirici davranışlar geliştirmesine neden olmakta demektedir (Akt. Kılıç, '1988 s.14-15). Birey psikolojik uyumsuzluklarının farkına varma gücüne ve bunlardan kurtularak gelişme gücüne sahip olduğuna göre, bireyin bu gücünü destekleyen eğitim sistemi ile kendini gerçekleştirme konusunda gençlere yardımcı olunarak toplum kalkınması desteklenebilir.

Murray'ın güdülenme kuramında; baskı, gerilimi azaltma, ihtiyaçların bütünleştirilmesi, birleştirici temalar ve egemenlik kavramları ihtiyaçlara bağlı olarak açıklanmıştır. İhtiyaçları organizmada algılama, zihinsel etkinlik ve eylemi doyurucu bir yöne dönüştürme gibi belli bir güç yaratan yapılar olarak değerlendirmiştir. Murray kuramında, ihtiyaçların bazen belli bir içrel süreçler tarafından, ancak daha sıklıkla çevresel güçler tarafından yönlendirilmekte olup, ayrıca organizmada belli bir baskıya karşı tepki oluştuğunda kendini ortaya koyduğunu savunmuştur. Ayrıca ihtiyaçların belli bir duygu ile karakterize olduğunu, belli bir eğilim gösterdiğini, bu eğilimlerin genellikle ısrarlılık göstererek belli bir davranışa neden oluşturduğunu ve organizmayı doyurabilecek bir durum yaratacak değişikliklere neden olduklarını belirtmiştir (Dilekmen, 1986 s. 5).

Murray'ın tanımladığı psikolojik ihtiyaçlar on beş başlık altında toplanmıştır: Başarma, uyma, düzen, gösteriş, bağımsızlık, yakınlık, duyguları anlama, yardım, başatlık, kendini suçlama, ilgi-şefkat gösterme, değişiklik, sebat, karşı cinsle ilişkiler ve saldırganlıktır (Kuzgun, 1989 s. 1)

İnsanlar bedensel gereksinimlerini karşıladıktan sonra sevgi gereksinimine doyum aramaya başlarlar. Sevgi olmadıkça insanlar arası ilişki olumlu, sağlıklı ve sürekli olmaz. Güven duyulmaz, saygınlık kazanılmaz insanın yaratıcı olmasına ve kendisini gerçekleştirmesine olanak bulunamaz (Köknel, 1995 s. 50). Kişiler arası ilişkinin olumlu ve sürekli olması sevgi gereksiniminin karşılanmasına bağlıdır. Bireyin bu gereksinimi karşılanmadan başka bir gereksinime yönelmesi olanaksız görünmektedir.

Ergenlik çağında olan gencin psikolojik ihtiyaçlarının aile, okul ve arkadaşlık ortamlarında karşılanması mümkündür. Liselerde bulunan gençler ergenlik döneminin gelişimsel görevleri, ihtiyaçları, değişen çevre şartları, toplum-aile beklentileri arasında bocalayabilirler. Bu çelişkileri aza indirmek için gençlere uygun öğretim yöntemleri oluşturulabilir. Böylece eğitimin niteliği artırılarak dolayısıyla da toplumun gelişmesi sağlanabilir. Eğitim ve öğretimin niteliğini arttırmak için sürekli yenilikler yapılmaktadır (Yörüköğlu, 1993 s. 194). Ülkemizde eğitimin niteliğini arttırmak için Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise bir diğer adıyla Süper Liselerin açıldığını görmekteyiz. Fen bilimleri adıyla ve yabancı dil alanında eğitim programlarını içine alan bu okullarda bulunan öğrenciler ruh sağlığı gelişimlerini etkileyen kişisel ve sosyal uyum düzeyleri farklılaştıkça hangi psikolojik ihtiyaçları hissetmektedirler? Bu okullardaki kişisel ve sosyal uyum düzeyi yüksek ile düşük olan gençlerin psikolojik ihtiyaçları arasında fark var mıdır? Araştırmada bu noktaların üzerinde durulacaktır. Bireyin uyumlu veya uyumsuz davranışlar göstermesinde önemli etmenlerin bulunduğu çevrelerden birisi de okuldur. Gencin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının okulda karşılanmaması birçok uyumsuzlukların çıkmasına neden olabilir (Çağlar, 1981 s. 37).

Problem Cümlesi

Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı (Süper Lise) Lise öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçları arasında fark var mıdır?

Alt Problemler

1. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında fark var mıdır?

1.1. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları öğrenim görülen okula göre farklılık göstermekte midir?

1.2. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

1.3. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

2. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında fark var mıdır?

2.1. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları öğrenim görülen okula göre farklılık göstermekte midir?

2.2. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

2.3. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

Denenceler

1. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında fark vardır.

1.1. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları öğrenim görülen okula göre farklılık göstermektedir.

1.2. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

1.3. Kişisel uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

2. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında fark vardır.

2.1. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları öğrenim görülen okula göre farklılık göstermektedir.

2.2. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları sınıf düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

2.3. Sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Sayıtlar

1. Araştırmada uyum düzeylerini ölçmede kullanılan Hacettepe Kişilik Envanteri'ni ve psikolojik ihtiyaçları belirlemede kullanılan Edwards Kişisel Tercih Envanteri'ni cevaplandırmada öğrencilerin samimi ve yansız oldukları varsayılmaktadır.

2. Araştırmada kullanılan envanterlerin geçerlik ve güvenirlik dereceleri yeterlidir.

Sınırlamalar

1- Araştırmada incelenecek olan uyum düzeyleri, Hacettepe Kişilik Envanteri'nin, psikolojik ihtiyaçlar ise Edwards Kişisel Tercih Envanteri'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

2- Araştırma, 1996-1997 öğretim yılı Malatya ili Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise olarak açılan Turgut Özal Lisesi (Süper Lise)'inde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.

Tanımlar

Eğitim: Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972 s. 12).

Psikolojik İhtiyaçlar: Edwards Kişisel Tercih Envanteri ile ölçülen Başarma, uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, başatlık, kendini suçlama, şefkat gösterme, değişiklik, sebat, karşı cinsle ilişki, saldırganlık ihtiyaçlarını ifade eder (Kuzgun, 1989 s. 1-3).

Uyum: Bireyin hem kendisi hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesidir (Özgüven, 1992 s. 8).

Kişisel Uyum Düzeyi: Bireyin, kendine güvenmesi yeteneklerinin farkında olması, kendisiyle ilgili kararlar verebilmesi, duygusal yönden kararlı olması, benliğini olduğu gibi kabul etmesini, insanlarla olmaktan hoşlanmasını ifade eder (Özgüven, 1992 s. 17-18).

Sosyal Uyum Düzeyi: Bireyin, aile ilişkilerinde, diğer insanlarla olan ilişkilerinde,

sağlıklı ve dengeli olması ve toplumsal kurallara uygun davranışlar göstermesini ifade eder (Özgüven, 1992 s. 19-20).

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırma ile Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (Süper Lise) öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi amaçlanmaktadır.

Toplumun mutlu ve rahat olması onu meydana getiren bireylerin uyumlu ve mutlu olmalarına bağlıdır (Çağlar, 1981 s. 5). Gençlerin uyumunu sağlamak için yaşadıkları toplumun değerlerini aktarma, karşılaştıkları sorunlarla baş edebilme ve değişen şartlara göre ihtiyaçlarının belirlenip doyurulması konularında ortaöğretim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında eğitimin niteliğini arttırmak, gençlerin kendilerini daha iyi tanımalarında, yeteneklerini fark edip geliştirmelerinde, ihtiyaçlarını ve isteklerini belirleyip bunları karşılamalarında ve kendilerine uygun meslekleri seçmelerinde, sosyalleşmelerinde onlara yardımcı olmak gelir. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin amaçları da bireyin kendini daha iyi tanıyıp, yeteneklerini geliştirmesini sağlayarak kendini gerçekleştirmesini sağlamaya dönüktür. Liselerin bu görevlerini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirebilmesi, kurumlarda bulunan rehberlik servislerinin etkili ve nitelikli olarak hizmet vermesiyle doğru orantılıdır. Rehberlik hizmetleri ile liselerde çalışan öğretmen ve öğrenciler karşılıklı işbirliği içinde çalışırsa toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan gücü yetiştirilmesi konusunda başarılı olunabilir.

Özellikle toplumun en başarılı ve nitelikli öğretim kesimini oluşturan Anadolu, Fen ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liselere devam eden öğrencilerin istenilen düzeyde yetiştirilerek toplum kalkınmasına katkıda bulunmalarını sağlamak için, istek ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve buna yönelik önlemler alınması gelecek açısından

önemlidir. Araştırma kapsamına alınan ve Malatya'daki bu okullarda öğrenim gören gençlerin uyum düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçları konusunda daha önce bir araştırmanın yapılmamış olması nedeniyle böyle bir çalışmaya gereksinim duyulmuştur.

Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (Süper Lise) öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ve psikolojik ihtiyaçlarıyla ilgili olarak yapılacak olan bu çalışma ile okul yöneticilerine, rehber öğretmenlere, öğrenci velilerine bu konuda ışık tutma dolayısıyla da eğitim-öğretimin niteliğinin artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYINLAR VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde uyum ve psikolojik ihtiyaçlarla ilgili yayın ve araştırmalara değinilecektir.

A- Uyum İle İlgili Araştırmalar

A.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Araştırmayla doğrudan ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Burada uyum ile ilgili yurt dışında yapılan ve ulaşılabilen araştırmalara değinilecektir.

Feldmen (1972), normlara karşı uyma davranışının yaş gruplarına göre değişip değişmediğini araştırmıştır. Bu amaçla, yaşları 9 ile 16 arasında değişen 538 kız ve erkek ergene 120 maddelik Grup Normatif Bütünleştirme Ölçeği verilmiştir. Sonuçta 9-10 yaş grubunda normlara uyma 11-14 yaş grubuna göre daha yüksek, 15-16 yaş grubundan ise uyma davranışı en yüksek bulunmuştur. Araştırma sonucunda ergenlik döneminde normlara uymanın oldukça yüksek olduğu ve dönemin sonuna doğru ise tekrar yükseldiği gözlenmiştir.

Grosin (1981) yaptığı araştırmada, okul ikliminin öğrenci uyumu üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda, olumlu okul ikliminin hem öğrenci başarısını hem de öğrencinin uyum düzeyini olumlu yönde etkilediği vurgulanmıştır.

Baker ve Siryk (1984), Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile bazı uyum davranışları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışma üç yıl sürmüş ve ayrı ayrı semestlerde altı defa yapılmıştır. 540 erkek ve 678 kız olmak üzere çalışmaya 1218

öğrenci katılmıştır. Uyum ölçeği olarak altı alt ölçeği bulunan Collape Inventory of Academic Adjustment (CIAA) kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda 1. sınıf not ortalaması ile sadece akademik alt ölçek arasında bir ilişki bulunabilmiştir. Sosyal alt ölçek, kişisel duygusal alt ölçek ve genel alt ölçekle akademik not ortalaması arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Chartrand (1990), aynı anda hem çalışan hem de üniversite öğrencisi olan bir grup bireyle (68 öğrenci), normal üniversite öğretimini sürdüren bir grup öğrenciyi (111 öğrenci) kişisel ve akademik uyumları bakımından karşılaştırmıştır. Kişisel uyumun, öğrenci rolünü değerlendirme, öğrenci rolüne uyma ve kişisel stres olarak ek alındığı çalışmada, akademik uyum not ortalaması ile ölçülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin kendileri hakkında olumlu değerlendirmeleri ve öğrenci rolünü benimsemeleri birbiri ile ilişkili bulunmuştur. Kendini değerlendirme ve öğrenci rolünü benimsemenin, öğrencinin kişisel ve akademik uyumuna etkide bulunduğu karar verilmiştir.

Jurgens ve diğerleri (1996) bir travma sonrası okul değişikliği yapan öğrencilerde değişiklik yapmayan öğrencileri uyum ve davranış değişimleri açısından incelemişlerdir. Araştırma sonucunda okula yeni gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin düştüğü ve davranışlarında problemlerinin arttığı gözlenmiştir.

Bu araştırmalar sonucunda ergenlik döneminin başında uyumun yüksek olduğu, ortalarında düştüğü ve sonlarına doğru tekrar yükseldiği, sosyal, kişisel ve genel uyumla akademik not ortalamasının ilişkili olmadığı, olumlu okul ikliminin öğrenci uyumunu olumlu yönde etkilediği, okula yeni gelen öğrencilerde uyum ve davranış bozukluklarının olduğu, öğrencilerin kendini değerlendirme ve öğrenci rolünü benimsemelerinin kişisel ve akademik uyumda etkili olduğu bulunmuştur.

A.2. Ülkemizde Yapılan Araştırmalar:

Araştırmayla doğrudan ilgili bir çalışma olmadığı için uyum ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalara yer verilecektir.

Grupla psikolojik danışmanın bireylerin kaygı ve uyum düzeylerine etkisinin incelendiği araştırma, Ankara Demetevler Lisesi'nin 1., 2. ve 3. sınıflarında okuyan 96 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Durumluluk süreklilik kaygı envanteri ve HKE öntest-sontest olarak katılanlara uygulanmış, arada deney grubuna grupla psikolojik danışma uygulanmıştır. Sonuçta, grupla psikolojik danışmanın bireylerin durumluluk ve sürekli kaygılarını azaltıcı, genel uyumlarını artırıcı yönde olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür (Baş, 1984).

Arı (1989), Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerin ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırma, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden alınan örneklem üzerinde yapılmıştır. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE), Rathus Atılganlık Envanteri, Ben Durumları Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyetin gerek kişisel ve toplumsal uyumu, gerekse toplumsal uyumu etkilemediği bulunmuştur. Uyum puanları ve bölümler arasında bir farklılık bulunamamıştır.

Kurç (1989), bazı kişisel, sosyo-ekonomik ve kültürel değişkenlerin lise öğrencilerinin uyum alanları ve uyum yöntemlerine etkisini incelediği çalışmasında Minnesota Danışma Envanteri kullanılmıştır. Ankara il merkezindeki resmi liselerin 1. ve 3. sınıflarından alt, orta, üst sosyo-ekonomik ayrımı yansıtacak 972 öğrenci araştırmaya alınmıştır. Araştırma sonucunda erkeklerin coşkusal denge ve duygusal durum yönünden kızlardan daha iyi durumda oldukları, uyma davranışının kızlarda daha fazla olduğu gözlenmiştir. Sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin uyum alanları ve

yöntemlerinin (uyuma davranışı hariç) olumlu etkilendiği görülmüş. Öğrencilerin uyum alanları ve uyum yöntemlerinin cinsiyetten kısmen etkilendiği, alt sosyo-ekonomik düzeyin avantajsız bir durum yarattığı ve ergenliğin son döneminde zorlukların azaldığı sonucuna varılmıştır.

Sivas ilinde karma eğitim yapan ve MEB'e bağlı liselerden rastlantısal olarak seçilen 597 öğrenci (293 kız, 304 erkek) üzerinde yapılan "lise öğrencilerine ilişkin bazı niteliklerin toplumsal ve kişisel uyuma etkisinin incelendiği araştırmada, veri toplama aracı olarak HKE ve Kişisel Bilgi Formundan yararlanılmıştır. Araştırma bulguları, öğrencilerin sosyal ve kişisel uyumu üzerinde akademik başarı düzeyinin etkili olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyetin, sosyal ve kişisel uyum düzeyinde erkekler lehine etkili olduğunu, ailelerin aylık gelir düzeylerinin de öğrencilerin kişisel uyum düzeyinde etkili olmasına karşın sosyal uyum düzeyinde etkili olmadığı bulunmuştur (Akay, 1990).

Öğretmen Liselerinde okuyan öğrencilerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini etkileyen etmenlerin incelendiği ve Ankara Atatürk Öğretmen Lisesinin 1., 3., sınıfına devam eden 274 öğrencinin örneklemini oluşturduğu bir araştırmada HKE veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda;

- Cinsiyetin kişisel uyum üzerinde etkili olmadığı, fakat duygusal kararlılıktan erkekler lehine etkili olduğu,
- Cinsiyetin, genelde sosyal uyum üzerinde etkili olmadığı fakat sosyal normlar ve antisosyal eğilimler düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu,
- Okulda yatılı veya gündüzlü olarak öğrenim görenin genelde kişisel uyum üzerinde etkili olmadığı, fakat sosyal uyum üzerinde sosyal ilişkiler hariç etkili olduğu,
- Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur (Balabanlı, 1990).

Aslan (1991) farklı cinsiyet rollerinin bireylerin uyum düzeylerine olan etkisi incelenmiştir. Araştırmada uyum düzeylerini saptamak için HKE ve cinsiyet rollerini saptamak için Cinsiyet Rolü Değerlendirme Envanteri kullanılmıştır. Çalışma Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsünde bulunan Edebiyat, Eğitim, Güzel Sanatlar, İktisadî ve İdari Bilimler, Fen ve Mühendislik Fakültelerinin random yolu ile seçilen çeşitli bölümlerinin 3. sınıflarında okumakta olan 238 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda;

- Kadınsı özelliği yüksek ve düşük olan kadınların kişisel ve sosyal uyum düzeyleri arasında önemli bir fark olmadığı görülmüştür.
- Erkeksi özelliği yüksek olan erkeklerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerinin, düşük olanlara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- Genelde Androjen özelliğe sahip olan bireylerin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri, Androjen özelliğe sahip olmayan bireylerden daha yüksek bulunmuştur.

Lisanslı sporcu öğrenciler ile yalnızca haftada iki saat Beden Eğitimi derslerine katılan lise öğrencilerinin uyum düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmada HKE veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırma Ankara İli Yenimahalle İlçesi Mustafa Kemal Lisesi'nde okuyan öğrenciler ile sınırlandırılmıştır. 246 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, lisanslı sporcu liseli öğrenciler ile yalnızca haftada iki saat Beden Eğitimi derslerine katılan liseli öğrencilerin uyum düzeyleri arasında yaş, cinsiyet ve sportif etkinliğe katılma biçimi ve sıklığı açısından anlamlı fark bulunamamıştır (Gültekin, 1991).

Sarı (1992), Lise son sınıf öğrencilerinin uyumlarını bazı faktörlere göre incelenmiştir. Araştırmada, öğrencilerinin uyum düzeylerini incelemek için HKE ile araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Anketi kullanılmıştır. Araştırmanın grubunu 1990-1991 öğretim yılı Trabzon İl Merkezinde bulunan lise son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Sonuçta;

- Öğretim programlarına göre lise son sınıf öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamaları düzeyleri arasında manidar farklılık bulunmuştur.
- Lise son sınıf erkek öğrencilerinin genel uyum puanları ortalaması, lise son sınıf kız öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamasından yüksek bulunmuştur.
- Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumuna göre genel uyum puanları ortalaması arasında manidar farklılık bulunmuştur.
- Anne babası sağ olanların genel uyum puanları ortalaması, anne babaları sağ olmayanlara göre daha yüksektir.
- Annesi ev hanımı olan lise son sınıf öğrencilerinin genel uyum puanları ortalaması, annesi çalışanlara göre daha yüksek bulunmuştur.
- Kardeş sayısı fazla olan lise son sınıf öğrencilerinin genel uyum puanları ortalamaları, kardeş sayısı az olanlara göre yüksek bulunmuştur.

Yıldırım (1993), evli bireylerin uyum düzeylerini incelemiştir. 1038 evli bireyin katıldığı araştırmada, uyum düzeyini ölçmek için HKE uygulanmıştır. Araştırma sonucunda evli bireylerin duygu ve düşüncelerinin paylaşma derecesi düştükçe uyum puanı ortalamalarında bir düşme gözlenmektedir. Eşyle cinsel yaşamda anlaşma derecesi arttıkça uyum puan ortalamaları yükselmektedir. Eşin cinsel isteklerini reddetme derecesi arttıkça uyum düzeyinde düşme gözlenmektedir. Eşi dayak atan evli bireylerin uyum düzeyleri, eşi dayak atmayanların uyum düzeylerine göre anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Akman (1995), cinsiyetlerine, sınıflarına, yüksek öğrenimleri sırasında kaldıkları yerlere ve bazı aile özelliklerine göre Üniversite öğrencilerinin uyumlarını incelemiştir. Ankara Üniversitesinin 35 değişik bölümünden 1318 öğrenci araştırma örneklerini oluşturmuştur. Araştırma kişisel bilgi formu ve kısa semptom envanteri uyum düzeyini ölçmek için kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla uyum bozukluğu gösterdikleri, son sınıf öğrencilerin diğer sınıftaki

öğrencilere oranla daha az uyum bozukluğu gösterdikleri saptanmıştır. Yurtta kalan öğrencilerin, ailesi ile ya da evde yalnız kalan öğrencilerden anlamlı derecede daha az sorunlu oldukları ortaya çıkmıştır. Düşük gelirli aileden gelen öğrencilerin, orta ve yüksek gelirli ailelerden gelen öğrencilere oranla daha sorunlu oldukları görülmüştür. Babaları ilkokul mezunu olan öğrenciler, babaları Üniversite mezunu olan öğrencilerden anlamlı düzeyde daha sorunlu görünmektedir.

Ülkemizde uyum ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda, cinsiyetin kişisel ve sosyal uyumu etkilemediği, ancak akademik başarı düzeyinin etkili olduğu, kızların erkeklere göre daha fazla uyum sorunu olduğu, sınıf düzeyi yükseldikçe uyum alanlarının olumlu etkilendiği bulunmuştur. Ayrıca grupta psikolojik danışmanın uyum düzeyini artırıcı etkisi olduğu ve sosyo-ekonomik düzeyin, anne babanın eğitim düzeyinin ve çalışıyor olmasının uyum üzerinde etkili olduğu da bulunmuştur.

Yurdumuzda ve yurt dışında yapılan çalışmalar sonucunda sınıf düzeyinin yükseldikçe ve ergenlik döneminin sonlarına doğru uyumun yükseldiği bulunmuştur. Ayrıca okula yeni girmenin ve okul ikliminin öğrenci uyumunda etkili olduğu bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzeyin ve anne babanın eğitim düzeyi, ayrıca öğrenci rolünün ve kendini değerlendirmenin benimsenmesinin uyum ve başarı üzerinde etkili olduğunu bu araştırmalar göstermektedir.

B. Psikolojik İhtiyaçlar İle İlgili Araştırmalar

B.1. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar:

Bu kısımda yurt dışında psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yapılmış ve ulaşılabilen araştırmalar yer verilmiştir.

Edwards norm çalışmalarını yürütürken, 760'ı kadın ve 749'u erkek olmak üzere toplam 1509 Üniversite öğrencisine EPPS'yi uygulamış ve sonuçları cinsiyete göre analiz etmiştir. Bulgular erkeklerin başarıma, özerklik, başatlık, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık ihtiyaç alanlarında kızlardan; kızların ise uyarlık, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, kendini suçlama, şefkat gösterme ve değişiklik ihtiyaç alanlarında erkeklerden daha yüksek puan ortalamaları elde ettiklerini ve aradaki farkların 0.01 düzeyinde anlamlı olduğunu saptamıştır (Akt. Kuzgun, 1989 s. 7-8).

Matarazzo ve arkadaşları, Simon ve arkadaşları, Sheppard ve arkadaşları polislerin EPPS puan ortalamalarını, Edwards'ın yaptığı üniversite ve yetişkin normları geliştirme çalışmaları ile karşılaştıran araştırmalar yapmışlardır. Bu araştırmalarda polislerin gösteriş ve karşı cinsle ilişki alt testlerinde genel erkek popülasyonundan daha yüksek, yakınlık alt testinde ise daha düşük puan almış olmaları gibi ortak bazı sonuçlar da elde edilmiştir (Akt. Kuzgun, 1989 s. 11).

O'Shea, not ortalamaları ile EPPS değişkenleri arasındaki korelasyonları saptamak yerine, başarılı ve başarısız olarak nitelediği grupların EPPS alt testlerinde aldıkları puan ortalamalarını karşılaştırmıştır. Sonuçlar, başarılı grubun başarıma, uyarlık ve sebat ölçeklerindeki puan ortalamalarının başarısız gruptan, başarısız grubun karşı cinsle ilişki puan ortalamasının ise başarılı gruptan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Beklenenin aksine, başarılı grubun saldırganlık puan ortalaması başarısız grubundakinden yüksek bulunmuştur (Akt. Kuzgun, 1989 s. 14).

Gardiner (1973) 47 Romen Katolik rahibeye Edwards Kişisel Tercih Envanteri'ni uygulayarak kolejli kız öğrencilerle karşılaştırma yapmıştır. Sonuç olarak rahibelerin uyarlık, düzen, yakınlık kurma, başkalarından ilgi görme, kendini suçlama, başkalarına şefkat gösterme, sebat ihtiyaçları kolejli kız öğrencilerden daha yüksek bulunurken, kız öğrencilerin karşı cinse ilgi, başarıma, değişiklik, başatlık, gösteriş ihtiyaçları

rahibelerden daha yüksek bulunmuştur.

Balazs ve Nickerson (1976) 1972 yılında olimpiyatlara katılan 24 ABD'li bayan atlete Edwards Kişisel Tercih Envanteri'ni uygulamışlardır. Sonuçta araştırma katılan bayan atletlerin özellikle başarıma ihtiyaçlarında en yüksek puanı alırken, duyguları anlama, başatlık, yakınlık kurma, değişiklik gösteriş ihtiyaçlarından düşük puanlar aldığı görülmüştür.

Gardiner (1976) hemşirelik öğrencileri ile normal eğitim gören öğrencileri Edwards Kişisel Tercih Envanteri'nin ölçtüğü ihtiyaçlar bakımından karşılaştırmıştır. Sonuçta hemşirelik öğrencilerinin kendini suçlama, şefkat gösterme, ilgi görme ve düzen ihtiyaçları puanlarının daha yüksek olduğunu, buna karşın normal eğitimde olan kız öğrencilerin özerklik, başarıma, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Geist ve Hamrick (1983) sosyal çekingenlik ve stresi incelemişlerdir. Kendine güven, yakın ilişki kurma, değişim, üstünlük ve uyma ihtiyaçları arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmaya Alaska Üniversitesi'ne yeni giren 289 öğrenci katılmıştır. Sosyal kaygının nedeni olan sosyal çekingenlik ve stresi ölçmek için 1969'da Watson ve arkadaşlarının geliştirdiği SAD ölçeği ile kendine güven, uyma, yakın ilişki kurma, üstünlük, değişim ihtiyaçlarını ölçen ACL Envanteri uygulanmıştır. SAD'den yüksek puan alan bireylerin sosyal güvensizlik (çekingenlik) ve kaygısının yüksek olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda, SAD'de yüksek puan alan bireylerin yakın ilişki, değişiklik, üstünlük ve kendine güven ihtiyaçları SAD düzeyi orta ve düşük olan bireylerden anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur.

Ryker ve diğerleri (1991) toplumda üstün değerler olarak kabul edilen özellikler açısından cinsiyet farklılığını karşılaştırmışlardır. Katılanlara Rokeach Değer Anketi

verildi. Gruplar arası anlamlı farkları saptamada Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Erkekler lüks ve heyecanlı bir yaşam, zevk alma, sosyal statü, uyma ve benlik kontrolünden kızlara oranla daha yüksek puan almışlardır. Kızlar uyum, dünya barışı, eşitlik, benlik saygısı, dürüstlük, bağımsızlık ve aşık olma değerlerinden erkeklere göre daha yüksek puan almışlardır.

Yurt dışında psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yapılan çalışmalar sonucunda erkeklerin başarma, özerklik, başatlık, karşı cinsle ilişki, sosyal, statü, benlik kontrolü, lüks bir yaşam, saldırganlık ihtiyaçları kızlardan, kızların ise duyguları anlama, uyarlık, yakınlık, ilgi görme, kendini suçlama, şefkat gösterme, eşitlik, benlik saygısı, uyum, dürüstlük ve değişiklik ihtiyaçları erkeklerden yüksek olmuştur. Aynı zamanda başarılı grubun başarma ihtiyacı başarısız grubun puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

B.2. Ülkemizde Yapılan Araştırmalar:

Bu kısımda psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

Psikolog ve çocuk doktorlarının gereksinim örüntülerini incelemek üzere (EPPS) Edwards Kişisel Tercih Envanteri uygulanmış ve kişileri bir meslek seçimine yönelten gereksinimler açısından iki grubun benzer örüntülere sahip olduğu saptanmıştır. Her iki grupta da şefkat, yakın ilişki, duyguları anlama, Değişiklik, ayrıca doktorlarda dayanıklılık güçlü gereksinimler olarak saptanmıştır (Kaner, 1981).

EPPS'nin Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda, düzen, gösteriş, özerklik, başatlık, kendini suçlama ve karşı cinse ilgi ihtiyaç alanlarında erkeklerin puan ortalamalarının kızlarınkinden, duyguları anlama, ilgi görme, değişiklik ve saldırganlık ihtiyaç alanlarında ise kızların puan ortalamalarının erkeklerinkinden

büyük ve anlamlı olduğu görülmektedir (Kuzgun, 1989 s. 22) .

Dilekmen (1986) lise öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlarını incelemiştir. Veri toplama aracı olarak EPPS kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre;

- Lise öğrencilerinde sebat, değişiklik, başkalarına yardım etme, başarıya ve duyguları anlama en güçlü ihtiyaçlar olarak ilk sıralarda yer almıştır. En zayıf ihtiyaçlar ise karşı cinsle ilişki; bağımsızlık, gösteriş ve saldırganlık ihtiyaçlarıdır.

- Erkek öğrencilerde başarıya ihtiyacı kız öğrencilere göre daha ön sıralarda yer almıştır. Düzen ihtiyacı erkek öğrencilerde zayıf ihtiyaç olarak belirlenirken, kız öğrencilerde daha ön sıralarda yer almıştır.

- Edebiyat ve fen kolu öğrencilerinde başkalarına yardım etme, duyguları anlama, değişiklik ve başarıya ihtiyaçlarının en güçlü ihtiyaçlar olduğu görülmüştür. Düzen ve sebat ihtiyaçları edebiyat kolu öğrencilerinde güçlü ihtiyaçlar arasında yer alırken fen kolu öğrencilerinde başarıya ihtiyacı ön sıralarda yer almıştır.

- Lise öğrencilerinde başarıya ihtiyacı güçlü ihtiyaçlar arasında ilk sıralarda yer almışken, üniversite öğrencilerinde orta sıralarda yer almıştır. Bağımsızlık ihtiyacı lise öğrencilerinde zayıf ihtiyaç olarak bulunurken üniversite öğrencilerinde orta sıralarda yer aldığı görülmüştür. Karşı cinsle ilişki ve bağımsızlık ihtiyaçları üniversite öğrencilerinde lise öğrencilerine göre çok daha önemli ihtiyaçlar olarak belirlenmiştir. Ayrıca uyuma ihtiyacı lise öğrencilerinde üniversite öğrencilerine göre daha ön sıralarda yer almıştır.

Kuzgun (1988) psikolojik ihtiyaçlar üzerinde sosyo-ekonomik çevrenin etkisini değerlendirmiştir. Araştırmada 260 Lise son sınıf öğrencisine Edwards Kişisel Tercih Envanteri uygulanmıştır. Sonuçta alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen kız ve erkek

öğrenciler kendini suçlama, düzen ve uyarlık ihtiyaçlarında yüksek puan alırken, üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen kız ve erkek öğrenciler başatlık, gösteriş, karşı cinse ilgi ve bağımsızlık ihtiyaçlarında daha yüksek puan almışlardır.

Bilge (1990) sporcuların psikolojik ihtiyaçlarını incelediği araştırmasına, 18-25 yaşlar arasında 95 milli sporcu ile 104 sporcu olmayan, toplam 199 Üniversite öğrencisi katılmıştır. Örnekler grubundaki öğrencilere Edwards kişisel Tercih Envanteri uygulanmıştır. Sonuç olarak;

- Milli sporcularla sporcu olmayanlar, psikolojik ihtiyaçlar yönünden karşılaştırıldığında milli sporcuların karşı cinsle ilişkiler ihtiyacının sporcu olmayanlardan, sporcu olmayanların düzen ve kendini suçlama ihtiyaçlarının milli sporculardan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

- Takım sporcularıyla, bireysel sporcular psikolojik ihtiyaçlar yönünden karşılaştırıldıklarında takım sporcularının gösteriş ve saldırganlık ihtiyaçlarının bireysel sporculardan, bireysel sporcuların uyarlık ve kendini suçlama ihtiyaçlarının takım sporcularından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

- Değişik spor dallarındaki sporcular, psikolojik ihtiyaçları yönünden karşılaştırıldıklarında hentbolcuların, duygularını anlama ihtiyacının basketbolculardan; hentbolcuların, voleybolcuların ve atletlerin dayanıklılık ihtiyacının basketbolculardan ve basketbolcuların saldırganlık ihtiyacının atletlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Cebeci Atatürk Sağlık Meslek Lisesi 4. sınıflarından 110 ile Konya ve Ankara Sağlık Eğitimi Enstitüsünün birinci sınıflarında öğrenim görmekte olan 105 hemşirenin psikolojik ihtiyaçlarını, empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada EPPS, empatik eğilim ölçeği ve empatik beceri

ölçeği B formu araçları kullanılmıştır. Sonuç olarak hemşirelik öğrencilerinin duyguları anlama, şefkat gösterme, değişiklik, başarma ve yakınlık ihtiyaçları yüksek bulunmuş, buna karşılık özerklik, uyarlık, düzen, gösteriş ve karşı cinsle ilişki son sıralarda yer almıştır. Hemşirelerde ise sebat, duyguları anlama, şefkat gösterme, başarma ve yakınlık ihtiyaçları yüksek bulunmuş, buna karşın kendini suçlama, uyarlık, özerklik, gösteriş ve karşı cinse ilgi ihtiyaçları düşük çıkmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları arasında manidar bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak hemşirelerin empatik beceri düzeylerine daha düşük olduğu bulunmuştur (Yaşar, 1993).

Özhan (1993), Yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan ergenleri bazı gereksinimleri yönünden karşılaştırmıştır. Ankara Gazi Kız Yetiştirme Yurdu ve 50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurtlarında yaşayan 15-18 yaşlarındaki 58 ergen ve bu ergenlerin devam ettiği liseler olan Keçiören Teknik Lisesi, Mehmetçik Lisesi, Fatih Sultan Mehmet Lisesi, Yeni Mahalle Endüstri Meslek Lisesi, 100. Yıl Kız Meslek Lisesinde okumakta ve ailelerinin yanında kalan 297 ergen araştırmaya katılmıştır. Örneklem grubuna EPPS uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre;

- Başarı gereksinimi yönünden aileleri yanında yaşayan erkek ergenlerin puanları diğerlerine oranla daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.
- Yakınlık ve ilgi görme gereksinimlerin bakımından yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan ergenler arasında önemli bir farklılığa rastlanmamıştır.
- Başatlık ve kendini suçlama gereksinimleri yönünden iki grupta yer alan kız ergenler arasında ailesi yanında kalanlar lehine önemli bir fark elde edilirken, erkek ergenler arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

- Saldırganlık gereksinimi yönünden yetiştirme yurtlarında ve ailesi yanında yaşayan ergenler arasında önemli bir fark elde edilmemiştir.

Ülkemizde psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda, benzer meslek seçimine yönelten gereksinimlerin benzer olduğu, lise öğrencilerinin de sebat, değişiklik, başkalarına yardım etme, duyguları anlama en güçlü ihtiyaçlar iken karşı cinsle ilişki, bağımsızlık, gösteriş ve saldırganlık ihtiyaçlarının zayıf ihtiyaçlar olduğu, erkeklerde başarıma ihtiyacının kızlara göre ön sıralarda yer almasına karşın kızlarda düzen ihtiyacının erkeklere göre ön sıralarda yer aldığı, lisede bulunan kola göre psikolojik ihtiyaçların farklılaştığı bulunmuştur.

Yurdumuzda ve yurt dışında psikolojik ihtiyaçlar ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda erkeklerin başarıma ihtiyacının kızlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Aynı zamanda meslek seçiminde psikolojik ihtiyaçların önemi vurgulanmış, başarılı ve başarısız öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlarının farklılaştığı görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni ve örneklemini, araştırmada kullanılan veri toplama araçları verilerin toplanması için izlenen yol ve toplanan verilerin analizinde uygulanan istatistiksel yöntemler üzerinde durulmuştur.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1996-1997 yılında öğretim gören Malatya İli Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise olarak eğitim ve öğretim yapan Turgut Özal Lisesi (Süper Lise) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya bu üç okuldaki Lise I. ve II. sınıf öğrencileri alınmıştır çünkü veri toplama araçları II. dönem uygulanmış ve bu okullarda bulunan Lise III. sınıf öğrencileri kredili sistemde eğitim gördükleri için I. dönem mezun olmuşlardır.

Araştırmanın yapıldığı dönemde Yabancı Dil Ağırlıklı Lise olarak eğitim ve öğretimine devam eden Turgut Özal Lisesi (Süper Lise) 4306 sayılı kanunla 1998-1999 öğretim yılında Anadolu Lisesi'ne dönüştürülmüştür (Ek 2)(MEB,1998 s.1). Ancak araştırma sırasında Süper Lise olarak öğretime devam ettiği için o dönemdeki statüsü dikkate alınmıştır.

Anadolu Lisesinde 177, Fen Lisesinde 182, Turgut Özal Lisesinde 400 lise I. ve II. sınıf öğrencisi öğrenim görmektedir. Araştırmaya Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi I. ve II. sınıf öğrencilerinin tamamı alınmış Turgut Özal Lisesi öğrencilerinin sayısı bu okullarla eşitlenmek için tesadüfi seçilen sınıflarda toplam 200 öğrenci alınmıştır. Araştırmaya toplam 559 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Hacettepe Kişilik

Envanteri'nde 5 (HKE), Edwards Kişisel Tercih Envanteri'nde (EPPS) 10, geçerlik puanı alamayan öğrenciler ayrılmıştır. Kalan 330 öğrenciden sosyal ve kişisel uyum düzeylerinde orta düzeyde (% 25-75 arası) puan alan öğrenciler, sonuçların olumsuz etkilenebileceği düşünülerek araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Sonuç olarak sosyal ve kişisel uyum düzeyleri yüksek ve düşük olan 74 Anadolu Lisesi, 74 Fen Lisesi ve 75 Süper Lise öğrencileri olmak üzere toplam 223 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde incelemeler yapılmıştır. Araştırmanın örneklemine ilişkin bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

TABLO 1
Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencileri Gösterir Dağılım

Sınıf, cinsiyet Okullar	Lise I				Lise II				TOPLAM			
	Kız		Erkek		Kız		Erkek		Kız		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anadolu Lisesi	24	34	23	33	15	37.5	12	28	39	35	35	31
Fen Lisesi	17	24	30	44	10	25	17	39.5	27	24	47	42
Süper Lise	30	42	16	23	15	37.5	14	32.5	45	41	30	27
TOPLAM	71	100	69	100	40	100	43	100	111	100	112	100

Araştırmada Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi'nde evreni oluşturan öğrencilerin tamamına ulaşılmış, Süper Lise evreninin %50'si alınarak örneklem oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında öğrencilerin uyum düzeylerini belirlemek için Hacettepe Kişilik Envanteri'nden (HKE), psikolojik ihtiyaçlarının düzeyini belirlemek için de Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) kullanılmıştır.

1. Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE):

HKE, bireylerin kişisel ve sosyal uyum düzeylerini ölçme amacı ile geliştirilmiştir. Özgüven tarafından ilk deneme formu 1976 yılında hazırlanmıştır. 1978 yılında ilk, 1982 yılında ikinci revizyonu yapılmıştır. HKE'nde zorunlu seçme yöntemi kullanılmıştır. Bireylerden evet veya hayır seçeneğinden birini işaretlemesi istenir. Kişisel uyum için dört, sosyal uyum için dört alt ölçek vardır. Her alt ölçek 20 maddeden oluşur. 8 Madde de (G) geçerlik puanını verir. Envanter, soru kitapçığı, cevap kağıdı, profil kağıdı, cevap anahtarı ve el kitabından oluşur. HKE Takım A üç toplam, sekiz alt ölçek ve iki geçerlik puanı olmak üzere 13 puan vermektedir. Alt ölçekler şunlardır:

I. Kişisel Uyum Alt Ölçekleri:

- Kendini Gerçekleştirme (KG); Kendine güvenme, kendi yeteneklerinin farkında olma, kendi kararlarını verebilme, doğru bildiğini söyleme, kabul edilme gibi niteliklerle ilişkilidir. Puanın yüksek oluşu bireyin bu özelliklere sahip olduğunu gösterir.

- Duygusal Kararlılık (DK); duygusal yönden kararlı olma, alıngan olmama, çoğunlukla sakin ve huzurlu olma, kendi kararlarını verebilme, ortaya çıkan yeni durumlarda girişimci olma gibi niteliklerle ilişkilidir. Puanın yüksek oluşu bireyin bu özelliklere sahip olduğunu gösterir.

- Nevrotik Eğilimler (NE); duygusal çatışmalarını fiziksel yollardan ifade etme, benliğini olduğu gibi kabul edememe, eleştiriye açık olmama gibi nevrotik belirtilerle ilişkilidir. Puanın yüksek oluşu bireyin bu özellikleri göstermediğini ifade eder.

- Psikotik Belirtiler (PB); insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı isteme, alıngan ve aşırı duygusal olma gibi niteliklerle ilişkilidir. Puanın yüksek oluşu bireyin bu psikotik belirtilere sahip olmadığını ifade eder.

II. Sosyal Uyum Alt Ölçekleri:

- Aile İlişkileri (Aİ); bireyin ailesiyle olan ilişkilerini yansıtır. Puanın yüksek olması, kişinin anne, babası ve kardeşleri ile sağlıklı ilişkiler içinde olduğunu, ailesini

sevdiğini, ailesi tarafından sevildiğini gösterir.

- Sosyal İlişkiler (Sİ); bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerinin niteliğini belirtir. Puanın yüksek oluşu sosyal olgunluk yönünden bireyin uyumlu ve sosyal becerilerinin yüksek düzeyde olduğuna işaret eder. Arkadaşları içinde mutlu ve rahat bir görünüm verirler. Başkaları tarafından sevilirler ve severler.

- Sosyal Normlar (SN); Uyulması zorunlu yasal durumlara olduğu kadar, dikkate alınması gereken sosyal kural ve toplum değerlerine, başkalarının haklarına saygılı olma, gibi niteliklerle ilişkilidir. Puanın yüksek oluşu bireyin sosyal becerilere sahip olduğunu ifade eder.

- Anti-sosyal Eğilimler (AE); bireyin anti-sosyal eğilimlere sahip olduğunu gösterir. Genellikle öfkeyle dolu, kavgacı, zor kullanmaya eğilimli, saygısız, toplumsal normlara ters düşen davranışlar göstermeye eğilimli bireyleri ifade eder. Puanın yüksek olması bireyin belli ölçüler içinde bu tür eğilimlerinin olmadığını ifade eder (Özgüven, 1992 s. 17-20).

HKE, gruba bireysel ve sözel uygulanabilir. Genelde 35-40 dk. cevaplandırılabilir. Geçerlik puanının 5 ve daha aşağı olması halinde cevap kağıda geçersiz sayılmakta ve puanlamaya dahil edilmemektedir.

HKE'nin Güvenirlik Çalışmaları: Envanterin Tekrarı yöntemi kullanılmıştır. Kişisel uyum alt ölçeklerinin ortalaması 85, Sosyal uyum alt ölçeklerinin ortalaması yaklaşık 80'dir. Kuder-Richardson (K-R21) ile elde edilen minimum güvenirlik katsayıları Genel Uyum (GU) puanı için 90'nın, Kişisel Uyum (KU) ve Sosyal Uyum (SU) toplam puanları için 80'in üzerindedir.

HKE'nin Geçerlik Çalışmaları: Benzer ölçekler geçerlik çalışmaları yapılmıştır. HKE ve Benlik Tasarımı (1981) envanteri üzerinde bir çalışma yapılmış. Sonuçta Genel Uyum .77, Sosyal Uyum .69, Kişisel Uyum .75 düzeyinde geçerliğe ilişkin

korelasyonlar bulunmuştur.

MMPI ile benzer ölçekler geçerliğine bakılmıştır. HKE ölçekleri ile MMPI arasındaki korelasyonlar çoğunluğu .50'nin üzerinde olmak üzere .40 ile .78 arasında değişmiştir.

HKE ile SCL-90-R benzer ölçekler geçerliği çalışması yapılmıştır.

Kaygı Envanteri ile HKE benzer ölçekler geçerliği çalışmasında HKE ile süreklilik kaygı puanları arasındaki korelasyon durumluluk kaygıyı göre biraz daha yüksektir. Sürekli kaygı ile Kişisel Uyum arasında -0.58, Sosyal Uyumla -0.47 ve Genel Uyumla -0.56 korelasyon bulunmuştur.

Bu çalışmalardan alınan sonuçlar, korelasyonun yönü ve derecesi itibarıyla HKE'nin geçerliği hakkında pozitif ipuçları vermektedir (Özgüven, 1992:17-37).

2. Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS):

EPPS Murray tarafından tanımlanan psikolojik ihtiyaçlardan 15 tanesinin bir kimsedeki önem derecesini saptamaya olanak veren bir ölçme aracıdır. EPPS ile ölçülen ihtiyaçlar şunlardır:

- Başarma; bir şeyin en iyisini yapma, yetenek ve çaba gerektiren işlerin üstesinden gelme, otorite olarak tanınma, zor işleri iyi bir biçimde yapma, bir şeyi başkalarından daha iyi yapabilme durumunda olma.
- Uyarılık; başkalarından fikir alma ve düşündüklerini öğrenmek isteme, yönergeleri izleyip bekleneni yapma, başkalarını övme, büyük adamların hayatı ile ilgili kitaplar okuma, geleneklere uymayan durumlardan kaçınma ve bir işde kararı başkalarına bırakma.
- Düzen; işini temiz düzenli ve organize edilmiş olarak yapma. Bir işe

başlamadan önce plan yapma, düzenleri şeylere sahip olma, herşeyi ayarlanmış ve düzenlenmiş bir yaşamı bir değişiklik olmadan sürdürmek isteme.

- Gösteriş; espirili, zekice şeyler söyleme, başkalarının dikkatini çekme ve görünüşü hakkında fikir belirtmelerini isteme, bireysel başarılar üzerinde konuşma, ilgi merkezi olmak isteme, başkalarının cevaplayamayacağı sorular sorma.

- Özerklik; bir yere istediği zaman gidip gelebilme, düşüncelerini açıkça söyleme, bağımsız kararlar verme, geleneklere uymama, başkalarının düşüncelerini dikkate almadan konuşma, sorumluluk ve yükümlülükten kaçınma.

- Yakınlık; arkadaşlarına ve dostlarına karşı vefalı olma, arkadaş gruplarına katılma, dostları için birşeyler yapma, kuvvetli dostluklar kurmaya çalışma.

- Duyguları Anlama; başkalarının duygu ve davranışlarını inceleme, gözleme ve problemler karşısında neler hissettiklerini anlamaya çalışma, empati kurma, başkalarının davranışlarını analiz etmekten hoşlanma.

- İlgi Görme; güç durumunda kaldığında başkalarından yardım bekleme, başkalarının kendisine cesaret vermelerini isteme, anlayış bekleme, üzüntülü ve hasta olduğu durumlarda başkalarının yardımlarını desteklerini bekleme.

- Başatlık; kendi düşüncelerini savunma, içinde bulunduğu grupta lider olma, grup adına kararlar verme, başkalarının davranışlarını denetlemek ve yönetmek isteme.

- Kendini suçlama; bir şeyi yanlış yaptığında suçluluk hissetme, işler yolunda gitmediğinde kusuru kendinde arama ve cezalandırılmak isteme, yoluna çıkan biriyle çatışmak istemekten kaçınma, kendisinden üstün birinin yanında kendini aciz hissetme ve kendini aşağılama.

- Şefkat gösterme; arkadaşları sıkıntılı olduğunda onlara yardım etme, yakınlık gösterme, başkalarına şefkat ve sempati hissetme, başkalarına karşı cömert olma ve iyilikler yapma.

- Değişiklik; yeni ve değişik şeyler yapma, seyahat etmek ve yeni insanlar tanımaktan hoşlanma, günlük rutini değiştirmek, yeni moda ve heveslere kapılma.

- Sebat; bir işi bitirinceye kadar üzerinde çalışma, rahatsız edilmeksizin çok uzun

zaman çalışma, üzerine aldığı güç bir işi başarıyla tamamlama.

- Karşı cinsle ilişki; karşı cinsten biriyle beraber olmaktan hoşlanma, onlarla sosyal etkinliklere katılma, karşı cinsten birine aşık olma, cinsellik ile ilgili kitaplar okuma.

- Saldırganlık; zıt düşüncelere karşı çıkmak, herkesin içinde başkalarını eleştirme ve alay etme başkaları hata yaptığında onları suçlama, kötü bir davranışla karşılaştığında öç alma.

EPPS'de bireyin alt ölçeklerden yüksek puan alması bu ihtiyaçların içerdiği özelliklere sahip olduğunu ifade ederken, düşük puan alması ise bu ihtiyaçların içerdiği özelliklere düşük düzeyde sahip olduğunu ifade eder (Kuzgun, 1989 s. 1-3).

EPPS 210'u asıl, 15'i kontrol maddesi olmak üzere toplam 225 maddeden oluşur. Puanlama soldan sağa doğru işaretlenen her A harfinin ve yukarıdan aşağıya doğru işaretlenen her B harfinin sayılması şeklinde yapılır. Kontrol maddeleri bu sayıma katılmaz.

EPPS'nin Güvenilirliği: Kararlılık ve iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Korelasyon katsayıları .70 (başarma ve gösteriş) ile .80 (saldırganlık) arasında değişmekle olup medyan .80 olarak bulunmuştur. EPPS'nin Türkiye'de güvenilir bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

EPPS'nin Geçerliliği: Farklı grupları birbirinden ayırt edebilme gücü esas olarak alınmıştır. Sonuçta EPPS'nin yaş ve eğitim bakımından farklı grupları birbirinden ayırt edebildiğini ve bireysel uygulamalarda özellikle danışma hizmetlerinde kullanılabilir bir araç olduğunu göstermektedir (Kuzgun, 1989 s. 33). EPPS'nin Türkçe'ye çeviri ve adaptasyonu Kuzgun (1985) tarafından yapılmıştır (Özgüven, 1994:298).

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) ve Edwards Kişisel Tercih Envanteri'nin (EPPS) uygulanması 1996-1997 öğretim yılı II. döneminde gerçekleştirilmiştir. Uygulamalardan önce ilgili yerlerden gerekli izinler alınmıştır.

Veri toplama araçları öğrencilere, uygulama koşullarına uygun olarak sınıf ortamında uygulanmıştır. Bu uygulamalar okul rehberlik saatlerinde yapıldığı için, araştırmacı okul sınıf öğretmenlerinden ve PDR Lisans öğrencilerinden yardım alarak bir okuldaki tüm öğrencilere aynı saatte uygulanması sağlanmıştır. Öğrencilere önce HKE uygulanmış, bu uygulamadan bir hafta sonra EPPS uygulanmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce araştırmaya katılan bireylere, araştırmanın amacı, envanterin nasıl cevaplanacağı, elde edilen bilgilerin gizli tutulacağı ve geri bildirim verileceği konusunda bilgi verilerek motivasyonları sağlanmaya çalışılmıştır.

HKE'nin uygulanmasının yaklaşık 40 dakika, EPPS'nin uygulanmasının ise yaklaşık olarak 60 dakika sürdüğü gözlenmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

HKE ve EPPS araştırmacı tarafından elle puanlanmış, sonuçları öğrencilere verilmiştir. Puanlama sırasında HKE'de 5'in altında geçerlik puanı alanlar ve EPPS'de 10'un altında geçerlik puanları alanları cevap kağıtları sonuçların olumsuz yönde etkilenebileceği düşünülerek araştırma kapsamına alınmamıştır. Verilerin analizinde şu sıra izlenmiştir,

-Cevap kağıtları puanlanmış, geçerlik puanı düşük olan öğrenciler araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

-EPPS'den elde edilen ham puanlar cinsiyet ve yaş normuna uygun yüzdelik puanlara çevrilmiştir.

-HKE'de sosyal uyum ve kişisel uyum alt ölçeklerinden ortalama değerde puan alan öğrenciler araştırma sonuçlarının olumsuz etkilenebileceği düşünülerek araştırma kapsamına alınmamıştır. Yüksek ve düşük seviyede olan öğrenciler tespit edilmiştir.

-Kişisel ve sosyal uyum düzeyi yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farkı incelemek üzere t-testi yapılmıştır. t-testi bağımsız iki grubun aritmetik ortalamalarını ve standart sapmalarını karşılaştırmak için yapılmaktadır (Özdamar, 1997 s. 263).

-Okullararası cinsiyet ve sınıf karşılaştırmalarında üç grup arasındaki farkları tespit etmek için, gruplar arası farkların test edilmesinde Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Yani bir deney değişkenini değişik gruplar üzerindeki etkisi test edilmiştir (Kaptan, 1995 s. 259).

-Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlandıktan sonra F değerinin önemli düzeyde olduğu durumlarda farklılığı yaratan grupları tespit etmek için Çoklu Karşılaştırma Yöntemi (post-hoc) testlerinden En Küçük Farkları Test Etme Yöntemi (LSD) analizi uygulanmıştır (Özdamar, 1997 s. 278).

Araştırma verilerinin istatistiksel analizinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) paket programından yararlanılmıştır. Bu program veri analizi amacıyla geliştirilmiş temel, ileri ve çok değişkenli istatistiksel veri analizlerini içeren; özellikle anket ve araştırma formlarından elde edilen verilerin analizinde yararlanılan, uzman

istatistikçiler, profesyonel araştırmacılar, sosyal ve uygulamalı bilim araştırmacıları için kapsamlı olarak hazırlanmış windows altında çalışan bir paket programdır (Özdamar, 1997 s.5-43).

Araştırma verilerinin analizi İnönü Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı ve Bioistatistik Uzmanlarının yardımıyla araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, ele alınan değişkenlerin test edilmesi amacıyla, toplanan verilerin istatistiksel çözümleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmada ele alınan kişisel ve sosyal uyum düzeyleri, yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farklara bakılmak üzere t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda anlamlı farklılığın olduğu ihtiyaçlar üzerinde farklılığı yaratan okulları tespit etmek için En Küçük Önemli Fark Yöntemi (LSD) analizi uygulandı. Bulgular genel olarak, okullara, sınıf düzeyine, cinsiyete göre tablolastırılmış, psikolojik ihtiyaçlar tablolarda alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Bulgular, bu düzenleme içerisinde ele alınan değişken sırasına göre sunulmuştur.

1. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Arasındaki Farkların İncelenmesi.

Denence 1. “Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Arasında Fark Vardır.”

Bu denenceyi sınamak için araştırmaya katılan ve kişisel uyum düzeyi (KUD) yüksek olan 123, düşük olan 62 öğrencinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 2’de gösterilmiştir.

TABLO 2
Kişisel Uyum Düzeyi Düşük ve Yüksek Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları
Puanları Arasındaki Farkları Gösteren t-testi Sonuçları.

Psikolojik İhtiyaçlar	K.U.D Ort. t-tsti	Kişisel Uyum Düzeyi Düşük		Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek		t	p 0.05 Düzeyinde
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Başarma		60.5	28.1	58	30.2	0.55	Önemsiz
Baş. Yard. Etme		47.9	30.7	54.1	28.3	1.38	Önemsiz
Baş. Yard. Görme		64.6	27.9	60.3	27.1	1.00	Önemsiz
Bağımsızlık		52.9	31.9	59.1	28.9	1.33	Önemsiz
Başatlık		58.2	27.6	64.4	27.8	1.44	Önemsiz
Değişiklik		63.6	31.4	58.1	29.3	1.20	Önemsiz
Duyg. Anlama		59.4	32.2	55.6	30.1	0.80	Önemsiz
Düzen		40.5	31.1	42.8	30.3	0.47	Önemsiz
Gösteriş		57.6	32.3	59.8	27.2	0.47	Önemsiz
Kendini Suçlama		60.3	29.9	36.6	27.7	5.47	Önemli
Karşı Cinse İlgi		49.8	32.3	51.9	30.6	0.42	Önemsiz
Saldırganlık		71.4	23.5	57.3	28	3.60	Önemli
Sebat		46.3	28.3	53.5	28.5	1.62	Önemsiz
Uyarlık		37.5	27.2	40.6	28.3	0.72	Önemsiz
Yak. Kurma		45.2	31.4	59.2	29.6	2.98	Önemli

Tablo 2 incelendiğinde, kişisel uyum düzeyi (KUD) düşük ve yüksek olan öğrencilerin kendini suçlama, saldırganlık ve yakınlık kurma ihtiyaçları puanları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Denence bu ihtiyaçlar konusunda doğrulanmış diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak kişisel uyum düzeyi (KUD) yüksek olan öğrencilerin düşük olanlardan yakınlık kurma ihtiyacı puanlarının, düşük olan öğrencilerin yüksek olanlardan kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Denence 1.1. “Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Öğrenim Görülen Okullara Göre Farklılık Göstermektedir.”

Bu denenceyle ilgili olarak üç okuldaki KUD yüksek olan 123 öğrencinin, psikolojik ihtiyaçlar puanlarının ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin “Tek Yönlü Varyans Analizi” sonucu tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde KUD yüksek olan öğrencilerin başatlık, değişiklik, karşı cinse ilgi, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının okullara göre anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Denence bu ihtiyaçlar konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Anlamlı farkların olduğu ihtiyaçlar üzerinde farklılığı yaratan okulları tespit etmek için En Küçük Önemli Fark Yöntemi (LSD) analizi uygulandı. Sonuç olarak başatlık ihtiyacı puanlarında KUD yüksek olan Anadolu Lisesi (57.69) öğrencileri ile Fen Lisesi (79.99) öğrencileri ve Süper Lise (50.30) ile Fen Lisesi öğrencileri arasında anlamlı farkların olduğu bulundu. Her iki okul öğrencilerinden Fen Lisesi öğrencilerinin başatlık ihtiyacı puanları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Değişiklik ihtiyacı puanları karşılaştırmasında süper Lise (68.16) ve Fen Lisesi (47.48) öğrencilerinin puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. KUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin puanları Fen Lisesi öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

TABLO 3
Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik
İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Analizi Sonuç. Psikolojik İhtiyaçlar	Varyasyon Kaynakları	Serbestlik Dereceleri	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P 0.05 Düzeyinde
Baş. Yard. Etme	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	97911,3171 2011,9654 95899,3516	1005, 9827 799, 1613	1,2588	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	89865, 2683 2250, 0595 87615, 2088	1125, 0298 730, 1267	1,5409	Önemsiz
Bağımsızlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	101956, 4065 1713, 8644 100242, 5421	856, 9322 835, 3545	1,0258	Önemsiz
Başarma	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	111625, 1937 801, 0604 110824, 1334	400, 5302 923, 5344	,4337	Önemsiz
Başatlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	94417, 1904 7241, 5854 87175, 6050	3620, 7927 726, 4634	4,9841	Önemli
Değişiklik	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	105147, 1026 8651, 2638 96495, 8388	4325, 6319 804, 1320	5,3793	Önemli
Duyg. Anlama	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	110975, 7400 889, 6172 110086, 1228	444, 8086 917, 3844	,4849	Önemsiz
Düzen	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	112731, 6527 3701, 1280 109030, 5247	1850, 5640 908, 5877	2,0367	Önemsiz
Gösteriş	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	90921, 1416 1477, 3668 89443, 7748	738, 6834 745, 3648	,9910	Önemsiz
Kendini Suçlama.	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	94152, 5059 983, 0963 96169, 4095	491, 5482 776, 4117	,6331	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	114822, 3132 12120, 6740 102701, 6392	6060, 3370 855, 8470	7,0811	Önemli
Saldırganlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	96290, 2602 5136, 2528 91154, 0073	2568, 1264 759, 6167	3,3808	Önemli
Sebat	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	99618, 8148 4562, 5213 95056, 2935	2281, 2606 792, 1358	2,8799	Önemli
Uyarlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	98217, 8699 2840, 8882 95376, 9817	1420, 4441 794, 8082	1,7872	Önemsiz
Yak. Kurma	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	122 2 120	107044, 3426 884, 9414 106159, 4012	442, 4707 884, 6617	,5002	Önemsiz

Karşı cinse ilgi ihtiyacında farklılığı yaratan okullar, Anadolu Lisesi (65,33) Süper Lise (42.25) ve Anadolu Lisesi-Fen Lisesi (47.87) olarak saptanmıştır. KUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin diğer iki okuldan karşı cinse ilgi ihtiyacı puanları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Saldırganlık ihtiyacında farklılığı yaratan okulların Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi olduğu saptanmıştır. KUD yüksek olan Anadolu Lisesi (66.00) öğrencilerinin saldırganlık ihtiyacı puanlarının Fen Lisesi öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuş, Süper Lise açısından bir farklılık bulunmamıştır.

Sebat ihtiyacında anlamlı olmayan farklılığı yaratan okulların Anadolu Lisesi (45.16) ve Fen Lisesi (59.12) olduğu bulunmuştur. KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerinden sebat ihtiyacı puanlarının daha yüksek olduğunu gösteren anlamlı olmayan sonuçlar bulunmuş, Süper Lise açısından bir fark bulunamamıştır.

KUD düşük olan 62 öğrencinin psikolojik ihtiyaçlar puanlarının ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin “Tek Yönlü Varyans Analizi” sonuçları tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde KUD düşük olan öğrencilerin başarıma ihtiyacı puanlarının okullara göre anlamlı fark olduğu görülür. Denence sadece başarıma ihtiyacı konusunda doğrulanmış, diğerlerinde doğrulanmamıştır.

TABLO 4
Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik
İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar	Varyans Değer. sonuçları	Varyans Kaynakları	Serbestlik Dereceleri	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P 0.05 Düzeyinde
Baş. Yard. Etme		Gruplar Arası	2	970,4644	485, 2322	,5039	Önemsiz
		Grup İçi	59	56809,4177	962, 8715		
		Genel	61	57779, 8821			
Baş. Yard. Görme		Gruplar Arası	2	1602, 0766	801, 0383	1,0236	Önemsiz
		Grup İçi	59	46169, 4984	782, 5339		
		Genel	61	47771, 5750			
Bağımsızlık		Gruplar Arası	2	163, 0755	81, 5378	,0774	Önemsiz
		Grup İçi	59	62142, 9679	1053, 2706		
		Genel	61	62306, 0434			
Başarma		Gruplar Arası	2	9114, 9197	4557, 4599	6,8436	Önemli
		Grup İçi	59	39290, 6738	665, 9436		
		Genel	61	48405, 5935			
Başatlık		Genel	61	46561, 9260		,0104	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	16, 4319	8, 2159		
		Gruplar İçi	59	46545, 4941	788, 9067		
Değişiklik		Genel	61	60349, 0387		,8972	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	1781, 2138	890, 6069		
		Gruplar İçi	59	58567, 8249	992, 6750		
Duyg. Anlama		Genel	61	63427, 4355		1,1847	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	2448, 9054	1224, 4527		
		Gruplar İçi	59	60978, 5301	1033, 5344		
Düzen		Genel	61	59034, 9194		,6731	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	1317, 0145	658, 5073		
		Gruplar İçi	59	57717, 9048	978, 2696		
Gösteriş		Genel	61	63738, 7419		,0460	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	99, 2781	49, 6390		
		Gruplar İçi	59	63639, 4639	1078, 6350		
Kendini Suçlama.		Genel	61	54548, 3548		,1214	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	223, 5656	111, 7828		
		Gruplar İçi	59	54324, 7892	920, 7591		
Karşı Cinsle İlgi		Genel	61	63953, 6949		,3343	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	716, 5665	358, 2832		
		Gruplar İçi	59	63237, 1305	1071, 8158		
Saldırganlık		Genel	61	33854, 9194		1,8846	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	2032, 9324	1016, 4662		
		Gruplar İçi	59	31821, 9870	539, 3557		
Sebat		Genel	61	49033, 1774		,8792	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	1419, 0314	709, 5157		
		Gruplar İçi	59	47614, 1460	807, 0194		
Uyarılık		Genel	61	45453, 5735		,4660	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	706, 8419	353, 4210		
		Gruplar İçi	59	44746, 7316	758, 4192		
Yak. Kurma		Genel	61	60490, 8671		2,2051	Önemsiz
		Gruplar Arası	2	4207, 1273	2103, 5636		
		Gruplar İçi	59	56283, 7398	953, 9617		

Farklılığı yaratan okulları tespit etmek için en küçük önemli fark yöntemi (LSD) analizi yapıldı. Sonuç olarak KUD düşük olan öğrencilerin başarıma ihtiyacı puanlarında farklılığı yaratan okullar, Anadolu Lisesi (86.43) ile Fen Lisesi (57.10) ve Anadolu Lisesi ile Süper Lise (53.58) olarak tespit edilmiş. KUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin başarıma ihtiyacı puanları diğer iki okuldan anlamlı olarak yüksek bulunmuş, Fen Lisesi ve Süper Lise öğrencileri arasında bir fark bulunamamıştır.

1.2. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Sınıf Düzeylerine Göre Farklılık Göstermektedir

Bu denenceyle ilgili olarak Lise I. ve Lise II. sınıf öğrencilerine ait veriler KUD düşük ile yüksek olmak üzere iki tablo şeklinde düzenlenmiştir.

KUD düşük olan 38 Lise I. sınıf, 24 Lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, KUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlar puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak Başatlık ihtiyacında Lise II. sınıfların lehine (0.06) anlamlı olmayan farkın olduğu görülmüştür. Denence doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, KUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçlar puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

TABLO 5

Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar / Sınıf Düzeyi t-testi sonuç.	Lise I		Lise II		t	P 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	51.77	32.62	41.79	27.12	1.25	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	63.65	28.77	66.22	27.22	.35	Önemsiz
Bağımsızlık	48.11	34.17	60.54	27.04	1.51	Önemsiz
Başarma	60.31	29.37	60.91	26.75	.08	Önemsiz
Başatlık	53.07	29.10	66.33	23.44	1.88	Önemsiz
Değişiklik	68.07	28.58	56.70	35.02	1.40	Önemsiz
Duyg. Anlama	61.07	32.00	56.91	33.14	.049	Önemsiz
Düzen	35.89	30.93	48.04	48.04	1.51	Önemsiz
Gösteriş	60.10	32.70	53.73	32.00	.75	Önemsiz
Kendini Suçlama	58.52	30.85	63.24	28.73	.60	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	47.85	34.98	53.10	53.10	.62	Önemsiz
Saldırganlık	70.89	22.99	72.20	72.20	.21	Önemsiz
Sebat	45.71	29.12	47.25	47.25	.21	Önemsiz
Uyarlık	41.53	30.47	31.25	31.25	1.46	Önemsiz
Yak. Kurma	50.70	31.23	36.59	36.59	1.75	Önemsiz

KUD düşük olan 74 Lise I. sınıf, 49 Lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 6'da gösterilmiştir.

TABLO 6
Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Lise I. ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik
İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar	Sınıf Düzeyi t-testi sonuç.	Lise I		Lise II		t	p 0.05 Düzeyinde
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme		51.25	27.82	58.63	28.78	1.42	Önemsiz
Baş. Yard. Görme		58.74	25.90	62.87	29.00	.83	Önemsiz
Bağımsızlık		57.44	27.59	61.63	30.90	.79	Önemsiz
Başarma		58.47	30.22	57.32	30.58	.20	Önemsiz
Başatlık		64.25	29.07	64.71	26.10	.09	Önemsiz
Değişiklik		57.97	29.49	58.12	29.45	.03	Önemsiz
Duyg. Anlama		57.56	30.12	52.63	30.28	.89	Önemsiz
Düzen		40.52	28.39	46.32	33.19	1.04	Önemsiz
Gösteriş		62.49	25.95	55.91	29.03	1.31	Önemsiz
Kendini Suçlama		37.74	28.95	33.47	25.98	.83	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi		47.22	29.24	59.00	31.72	2.11	Önemli
Saldırganlık		57.94	28.71	56.34	27.39	.31	Önemsiz
Sebat		57.29	27.60	47.68	29.33	1.83	Önemsiz
Uyarlık		43.60	28.92	36.30	27.21	1.40	Önemsiz
Yak. Kurma		57.05	30.55	62.61	28.12	1.02	Önemsiz

Tablo 6 incelendiğinde, KUD yüksek olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin karşı cinse ilgi ihtiyaç puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca sebat ihtiyacında konusunda Lise I. sınıfların lehine anlamlı olmayan farkların olduğu görülmüştür. Denence karşı cinse ilgi konusunda doğrulanmış diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, KUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin Lise I. sınıflardan karşı cinse ilgi ihtiyacı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

1.3. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermektedir.

Bu denenceyle ilgili olarak kız ve erkek öğrencilerine ait veriler KUD düşük ile yüksek olmak üzere iki tablo şeklinde düzenlenmiştir.

KUD yüksek olan 55 kız, 68 erkek öğrencinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, KUD yüksek olan kız ve erkek öğrencilerin başarıma, değişiklik, kendini suçlama, karşı cinse ilgi, saldırganlık ihtiyaçları puanları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Ayrıca iki grubun bağımsızlık ($p=0.06$), duyguları anlama, uyarlık ihtiyaçları puanları arasında anlamlı olmayan farkların olduğu görülmüştür. Denence başarıma, değişiklik, kendini suçlama, karşı cinse ilgi, saldırganlık ihtiyaçları konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, KUD yüksek olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden başarıma, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçlarının, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden kendini suçlama, karşı cinse ilgi ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

TABLO 7
Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek Olan Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrencilerin
Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar	Cinsiyet, ort. t-testi son.	Kız Öğrenciler		Erkek Öğrenciler		t	p 0.05 Düzeyinde
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme		59.10	29.15	50.22	27.20	1.77	Önemsiz
Baş. Yard. Görme		61.12	29.34	59.79	25.42	.27	Önemsiz
Bağımsızlık		64.32	29.02	54.89	28.33	1.82	Önemsiz
Başarma		70.34	26.74	48.04	48.04	29.39	Önemli
Başatlık		67.02	28.25	62.33	62.33	.49	Önemsiz
Değişiklik		70.59	24.99	47.86	28.83	4.61	Önemli
Duyg. Anlama		61.21	29.63	51.05	30.02	1.88	Önemsiz
Düzen		41.00	30.45	44.32	30.49	.60	Önemsiz
Gösteriş		58.03	27.30	61.36	27.40	.67	Önemsiz
Kendini Suçlama		26.15	22.38	44.04	29.25	3.74	Önemli
Karşı Cinse İlgi		45.44	31.18	57.15	29.45	2.14	Önemli
Saldırganlık		65.41	26.65	50.75	27.69	2.97	Önemli
Sebat		53.56	30.17	53.45	27.43	.02	Önemsiz
Uyarlık		35.61	29.31	44.80	27.11	1.80	Önemsiz
Yak. Kurma		55.82	31.03	62.05	28.35	1.16	Önemsiz

KUD düşük olan 42 kız, 20 erkek öğrencinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 8’de gösterilmiştir.

TABLO 8
Kişisel Uyum Düzeyi Düşük Olan Kız Öğrenciler İle Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Cinsiyet, ort. Psikolojik İhtiyaçlar t-testi son.	Kız Öğrenciler		Erkek Öğrenciler		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	52.47	31.32	38.33	27.93	1.72	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	67.15	29.65	59.39	23.96	1.02	Önemsiz
Bağımsızlık	51.02	30.50	56.93	35.29	.68	Önemsiz
Başarma	59.25	27.96	63.24	29.13	.52	Önemsiz
Başatlık	59.04	26.90	56.44	29.72	.34	Önemsiz
Değişiklik	66.85	31.27	57.00	31.55	1.16	Önemsiz
Duyg. Anlama	67.85	32.33	41.85	24.48	3.18	Önemli
Düzen	35.04	29.15	52.25	32.58	2.09	Önemli
Gösteriş	55.44	31.34	62.23	34.66	.77	Önemsiz
Kendini Suçlama	62.16	29.14	56.54	31.86	.69	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	50.42	32.73	48.75	32.42	.19	Önemsiz
Saldırganlık	78.52	18.21	56.45	26.80	3.81	Önemli
Sebat	45.14	28.82	48.75	27.90	.47	Önemsiz
Uyarlık	30.20	22.35	53.00	30.71	3.32	Önemli
Yak. Kurma	44.12	32.05	47.58	30.94	.40	Önemsiz

Tablo 8 incelendiğinde, KUD düşük olan kız ve erkek öğrencilerin duyguları

anlama, düzen, saldırganlık, uyarlık ihtiyaçları puanları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Denence bu ihtiyaçlar konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, KUD düşük olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden düzen, uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkların İncelenmesi.

Denence 2. “Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasında Fark Vardır.”

Araştırmaya katılan ve sosyal uyum düzeyi(SUD) yüksek olan 136, düşük olan 54 öğrencinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde, sosyal uyum düzeyi (SUD) yüksek ve düşük olan öğrencilerin başkalarına yardım etme, kendini suçlama, saldırganlık, sebat, yakınlık kurma ihtiyaçları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Ayrıca her iki grubun başatlık ihtiyacı puanları arasında anlamlı ($p=0.05$) olmayan fark bulunmuştur. Denence başkalarına yardım etme, kendini suçlama, saldırganlık, sebat, yakınlık kurma ihtiyaçları konusunda doğrulanmış diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

TABLO 9

Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

S.U.D, orta., t-testi sonuç. Psikolojik İhtiyaçlar	Sosyal Uyum Düşük		Sosyal Uyum Yüksek		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	43.31	29.46	53.80	28.24	2.28	Önemli
Baş. Yard. Görme	62.52	27.67	61.64	26.44	.20	Önemsiz
Bağımsızlık	59.99	27.07	56.83	28.90	.69	Önemsiz
Başarma	57.53	26.79	60.16	30.76	.55	Önemsiz
Başatlık	55.44	27.42	63.90	27.60	1.92	Önemsiz
Değişiklik	57.36	33.53	58.76	29.36	.28	Önemsiz
Duyg. Anlama	51.61	32.23	55.31	30.12	.75	Önemsiz
Düzen	43.51	28.06	40.91	31.41	.53	Önemsiz
Gösteriş	48.01	32.67	60.39	28.51	.50	Önemsiz
Kendini Suçlama	56.87	26.67	67.83	28.61	4.21	Önemli
Karşı Cinse İlgi	57.68	27.79	50.31	30.68	1.53	Önemsiz
Saldırganlık	69.77	25.42	58.47	28.39	2.55	Önemli
Sebat	43.90	29.92	53.96	27.94	2.19	Önemli
Uyarlık	41.72	27.11	40.19	29.05	.33	Önemsiz
Yak. Kurma	46.66	28.74	60.45	28.78	2.98	Önemli

Sonuç olarak, SUD yüksek olan öğrencilerin düşük olanlardan başkalarına yardım etme, sebat, yakınlık kurma ihtiyaçları puanlarının, SUD düşük olanların yüksek olanlardan kendini suçlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

2.1. “Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Öğrenim Görülen Okullara Göre Farklılık Göstermektedir.”

Bu denenceyi sınamak üzere üç okulda SUD düşük olan 54 öğrencinin psikolojik ihtiyaçları puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde SUD düşük olan öğrencilerin değişiklik ihtiyacı puanlarının okullar arasında anlamlı farkların olduğu bulunmuştur. Ayrıca okullar arasında düzen ihtiyacı puanlarında anlamlı olmayan ($p=0.052$) farkın olduğu görülmüştür. Denence değişiklik ihtiyacı konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Anlamlı farkların olduğu ihtiyaçlar üzerinde farklılığı yaratan okulları tespit etmek için En Küçük Önemli Fark Yöntemi (LSD) analizi yapıldı. Sonuç olarak değişiklik ihtiyacı puanlarında SUD düşük olan Anadolu Lisesi (76.00) öğrencileri ile Fen Lisesi (42.38) öğrencileri arasında anlamlı farkların olduğu bulundu. Değişiklik ihtiyacında Anadolu Lisesi öğrencilerinin puanları anlamlı olarak Fen Lisesi öğrencilerinden daha yüksek bulunurken, Süper Lise (56.37) öğrencilerinin değişiklik ihtiyacı puanlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

TABLO 10
Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik
İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Analizi Sonuçları Psikolojik İhtiyaçlar	Varyans Kaynakları	Serbestlik Dereceleri	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p 0.05 Düzeyinde
Baş. Yard. Etme	Genel	53	46002. 3209			
	Gruplar Arası	2	1425. 2880	712.6440	.8153	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	44577. 0330	874.0595		
Baş. Yard. Görme	Genel	53	40603. 6237			
	Gruplar Arası	2	3342. 6726	1671. 3363	2.2876	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	37260.9511	730. 6069		
Bağımsızlık	Genel	53	38858. 0098			
	Gruplar Arası	2	18.5620	9.2810	.0122	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	38839. 4479	761. 5578		
Başarma	Genel	53	38052. 4931			
	Gruplar Arası	2	2199. 4141	1099. 7070	1.5643	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	35853. 5291	703. 0104		
Başatlık	Genel	53	39861. 3333			
	Gruplar Arası	2	96. 8198	48. 4099	.0621	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	39764. 5135	779. 6963		
Değişiklik	Genel	53	59590. 0765			
	Gruplar Arası	2	7112. 8865	3556. 4432	3.4563	Önemli
	Gruplar İçi	51	52477.1900	1028. 9645		
Duyg. Anlama	Genel	53	55070. 8333			
	Gruplar Arası	2	1378.5833	689. 2917	.6547	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	53692. 2500	1052. 7892		
Düzen	Genel	53	41743. 4815			
	Gruplar Arası	2	4549. 6577	2274. 8288	3.1192	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	37193. 8238	729. 2907		
Gösteriş	Genel	53	56586. 2081			
	Gruplar Arası	2	5105. 6490	2552. 8245	2.5290	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	51480. 5591	1009. 4227		
Kendini Suçlama.	Genel	53	37704. 0926			
	Gruplar Arası	2	2335. 3676	1167. 6838	1.6837	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	35368. 7250	693. 5044		
Karşı Cinse İlgi	Genel	53	40933. 1950			
	Gruplar Arası	2	405. 3091	202. 6546	.2550	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	40527. 8859	794. 6644		
Saldırganlık	Genel	53	34269. 3333			
	Gruplar Arası	2	1837.1859	918. 5929	1.4445	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	32432. 1474	635. 9245		
Sebat	Genel	53	47448. 5370			
	Gruplar Arası	2	2324. 3425	1162. 1713	1.3135	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	45124.1945	888. 7881		
Uyarlık	Genel	53	38976. 8333			
	Gruplar Arası	2	2527. 5150	1263. 7575	1.7683	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	36449. 3183	714. 6951		
Yak. Kurma	Genel	53	43782. 0659			
	Gruplar Arası	2	946. 2238	473.1119	.5633	Önemsiz
	Gruplar İçi	51	42835. 8421	839. 9185		

Anlamli olmayan farklilikin tespit edildiği duzen ihtiyaında Süper Lise (36.82) ile Fen Lisesi (59.30) öğrencilerinin farklilikı yaratan okullar olduğu bulunurken, Anadolu Lisesi öğrencileri açısından bir fark bulunamamıştır.

SUD yüksek olan 136 öğrencinin psikolojik ihtiyaaları puanları ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde SUD yüksek olan öğrencilerin başatlık, değışiklik, karşı cinse ilgi, ihtiyaaları puanlarının okullara göre anlamli olarak farklılaştığı görölmüştür. Denence başatlık, değışiklik, karşı cinse ilgi ihtiyaaları konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaalar konusunda doğrulanmamıştır.

Anlamli farkların olduğu ihtiyaalar üzerinde farklilikı yaratan okulları tesbit etmek için en küçük önemli fark yöntemi (LSD) analizi yapıldı. Sonuç olarak başatlık ihtiyacı puanlarında SUD yüksek olan Süper Lise (55.00) öğrencileri ile Fen Lisesi (75-23) öğrencileri arasında ve Fen Lisesi öğrencileri ile Anadolu Lisesi (62.08) öğrencileri arasında anlamli farkların olduğu bulunurken, Anadolu Lisesi ve Süper Lise öğrencileri arasında anlamli bir fark bulunamadı. Fen Lisesi öğrencilerinin hem Anadolu Lisesi hem de Süper Lise öğrencilerinden anlamli olarak daha yüksek puan aldığı görölmüştür.

Değışiklik ihtiyacı puanlarında SUD yüksek olan Fen Lisesi (50.39) ile Süper Lise (68.27) öğrencileri arasında anlamli farkların olduğu bulunurken, Anadolu Lisesi (57-57) öğrencileri açısından anlamli bir fark bulunamamıştır. Süper Lise öğrencilerinin değışiklik ihtiyacı puanlarının Fen lisesi öğrencilerinden anlamli olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

TABLO 11
Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Öğrencilerin Okullara Göre Psikolojik
İhtiyaçlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar	Varyans Değerlendir. Son.	Varyans Kaynakları	Serbestlik Dereceleri	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P 0.05 Düzeyinde
Baş. Yard. Etme	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	107683. 0294 3785. 2126 103893. 8168	1892. 6063 781. 1866	2.4227	Önemsiz	
Baş. Yard. Görme	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	94437. 0588 3223. 6938 91213. 3650	1611. 8469 685. 8148	2.3503	Önemsiz	
Bağımsızlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	112819. 1103 1264. 3574 111554. 7529	632. 1787 838. 7575	.7537	Önemsiz	
Başarma	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	127779. 2411 1119. 9248 126659. 3163	559. 9624 952. 3257	.5880	Önemsiz	
Başatlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	102889. 4393 9167. 0352 93722. 4042	4583. 5176 704. 6797	6.5044	Önemli	
Değişiklik	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	116376. 4706 7059. 4642 109317. 0063	3529. 7321 821. 9324	4.2944	Önemli	
Duyg. Anlama	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	122514. 6235 3085. 1532 119429. 4702	1542. 5766 897. 9659	1.7179	Önemsiz	
Düzen	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	133244. 1103 3112. 9310 130131. 1793	1556. 4655 978. 4299	1.5908	Önemsiz	
Gösteriş	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	109786. 5011 590. 6224 109195. 8787	295. 3112 821. 0216	.3597	Önemsiz	
Kendini Suçlama.	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	110562. 9244 1213. 2284 109349. 6961	606. 6142 822. 1782	.7378	Önemsiz	
Karşı Cinse İlgi	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	127100. 2776 8756. 6492 118343. 6284	4378. 3246 889. 8017	4.9206	Önemli	
Saldırganlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	108873. 8824 1683. 7888 107190. 0936	841. 8944 805. 9406	1.0446	Önemsiz	
Sebat	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	105432. 6076 3927. 0402 101505. 5673	1963. 5201 763. 1998	2.5727	Önemsiz	
Uyarlık	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	113979. 6397 3712. 3754 110267. 2643	1856. 1877 829. 0772	2.2389	Önemsiz	
Yak. Kurma	Genel Gruplar Arası Gruplar İçi	135 2 133	111831. 6940 381. 8905 111449. 8035	190. 9453 837. 9684	.2279	Önemsiz	

Karşı cinse ilgi ihtiyacı puanlarında SUD yüksek olan Anadolu Lisesi (59.55) ile Süper Lise (40.12) öğrencileri arasında anlamlı fark bulunurken Fen Lisesi (50.22) öğrencileri açısından bir fark bulunamamıştır. Anadolu Lisesi öğrencilerinin karşı cinse ilgi ihtiyacı puanlarının Süper Lise öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.2 “Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Sınıf Düzeylerine Göre Farklılık Göstermektedir.”

Bu denenceyle ilgili olarak Lise I. ve Lise II. sınıf öğrencilerine ait veriler SUD düşük ile yüksek olmak üzere iki tablo şeklinde düzenlenmiştir.

SUD düşük olan 31 lise I. sınıf, 23 Lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12 incelendiğinde SUD düşük olan Lise I. ve Lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak her iki grubun başarıma ($p=0.06$) ve uyarılık ($p=0.06$) ihtiyaçları puanları arasında anlamlı olmayan farklar bulunmuştur. Denence doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak SUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

TABLO 12

Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Lise I ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi ort., t-testi sonuç. Psikolojik İhtiyaçlar	Lise I		Lise II		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	59.60	28.54	54.73	24.58	.66	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	46.02	30.46	39.65	28.30	.78	Önemsiz
Bağımsızlık	62.58	28.04	62.45	27.80	.02	Önemsiz
Başarma	54.09	27.26	67.95	25.24	1.91	Önemsiz
Başatlık	50.74	28.16	61.78	25.62	1.48	Önemsiz
Değişiklik	63.41	29.85	49.21	37.04	1.56	Önemsiz
Duyg. Anlama	48.35	33.82	56.00	30.12	.86	Önemsiz
Düzen	41.58	29.53	46.13	26.36	.59	Önemsiz
Gösteriş	58.57	33.07	57.25	32.85	.15	Önemsiz
Kendini Suçlama	56.29	26.05	57.65	28.05	.18	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	58.57	30.19	56.47	24.79	.27	Önemsiz
Saldırganlık	65.00	27.89	76.21	20.52	.63	Önemsiz
Sebat	43.77	31.88	44.08	27.75	.04	Önemsiz
Uyarlık	47.67	28.16	33.69	23.92	1.92	Önemsiz
Yak. Kurma	47.30	27.18	45.79	31.31	.19	Önemsiz

SUD yüksek olan 83 lise I. sınıf, 53 lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 13'de gösterilmiştir.

TABLO 13
Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Lise I ve II. Sınıf Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi ort., t-testi sonuç. Psikolojik İhtiyaçlar	Lise I		Lise II		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	60.99	30.58	58.86	31.29	.39	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	51.56	28.08	57.32	28.39	1.16	Önemsiz
Bağımsızlık	60.80	25.49	62.96	28.07	.46	Önemsiz
Başarma	56.97	27.87	56.60	30.72	.07	Önemsiz
Başatlık	64.04	28.45	63.79	26.49	.05	Önemsiz
Değişiklik	58.76	28.74	58.79	30.58	.01	Önemsiz
Duyg. Anlama	58.45	28.54	50.39	32.10	1.53	Önemsiz
Düzen	36.59	29.76	47.69	33.00	2.03	Önemli
Gösteriş	63.44	27.37	55.61	29.86	1.57	Önemsiz
Kendini Suçlama	38.59	29.50	36.64	27.39	.39	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	47.64	29.39	54.40	32.44	1.27	Önemsiz
Saldırganlık	60.62	29.15	55.09	27.10	1.11	Önemsiz
Sebat	55.98	27.52	50.79	28.57	1.06	Önemsiz
Uyarlık	41.50	29.60	38.15	28.33	.66	Önemsiz
Yak. Kurma	57.52	29.50	65.05	27.25	1.50	Önemsiz

Tablo 13 incelendiğinde SUD yüksek olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin düzen ihtiyacı puanları arasında anlamlı farkın olduğu görülmüştür. Denence düzen ihtiyacı konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, SUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin Lise I. sınıflardan düzen ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

2.3. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermektedir.

Bu denenceyle ilgili olarak kız ve erkek öğrencilere ait veriler SUD yüksek ile düşük olmak üzere iki tablo şeklinde düzenlenmiştir.

SUD yüksek olan 68 kız, 68 erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14 incelendiğinde, SUD yüksek olan kız ve erkek öğrencilerin başarma, başkalarına yardım etme, değişiklik, kendini suçlama, saldırganlık ve uyarlık ihtiyaçları puanları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Denence bu ihtiyaçlar konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, SUD yüksek olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden başarma, başkalarına yardım etme, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden kendini suçlama, uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

TABLO 14
Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek Olan Kız ve Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları
Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Cinsiyet, ort., t-testi sonuçları Psikolojik İhtiyaçlar	Kız Öğrenciler		Erkek Öğrenciler		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	72.82	26.29	47.51	29.84	5.25	Önemli
Baş. Yard. Görme	59.19	29.45	48.42	26.09	2.26	Önemli
Bağımsızlık	62.63	28.51	60.66	24.38	0.43	Önemsiz
Başarma	59.35	29.29	54.30	28.50	1.02	Önemsiz
Başatlık	65.48	28.67	62.41	26.61	0.65	Önemsiz
Değişiklik	67.98	26.73	49.54	29.15	3.84	Önemli
Duyg. Anlama	57.82	29.98	53.09	30.32	0.86	Önemsiz
Düzen	37.04	30.96	44.79	31.61	1.44	Önemsiz
Gösteriş	61.32	27.19	59.46	29.95	0.38	Önemsiz
Kendini Suçlama	29.57	25.32	46.08	29.50	3.50	Önemli
Karşı Cinse İlgi	47.50	31.78	53.13	29.50	1.07	Önemsiz
Saldırganlık	68.72	25.26	48.22	27.81	4.50	Önemli
Sebat	53.41	29.60	54.51	26.39	0.23	Önemsiz
Uyarlık	32.94	27.99	47.45	28.46	3.00	Önemli
Yak. Kurma	57.61	29.26	63.29	28.22	1.15	Önemsiz

SUD yüksek olan 27 kız, 27 erkek öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve t-testi sonuçları tablo 15’de gösterilmiştir.

TABLO 15
Sosyal Uyum Düzeyi Düşük Olan Kız ve Erkek Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanlarının Farklarını Gösteren t-testi Sonuçları

Psikolojik İhtiyaçlar	Kız Öğrenciler		Erkek Öğrenciler		t	p 0.05 Düzeyinde
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
Baş. Yard. Etme	60.36	28.01	54.70	25.72	0.77	Önemsiz
Baş. Yard. Görme	45.70	30.72	40.92	28.52	0.59	Önemsiz
Bağımsızlık	64.42	31.86	49.77	23.31	0.50	Önemsiz
Başarma	59.73	26.98	45.14	27.67	0.07	Önemsiz
Başatlık	61.11	27.83	37.33	26.29	1.54	Önemsiz
Değişiklik	59.58	31.02	50.40	31.92	2.85	Önemli
Duyg. Anlama	65.88	32.18	62.51	25.67	3.60	Önemli
Düzen	36.62	29.54	50.40	25.18	1.84	Önemsiz
Gösteriş	53.51	34.47	62.51	30.75	1.01	Önemsiz
Kendini Suçlama	63.29	26.63	50.44	25.58	1.81	Önemsiz
Karşı Cinse İlgi	49.73	30.94	65.62	22.03	2.17	Önemli
Saldırganlık	82.85	13.86	56.70	27.76	4.38	Önemli
Sebat	43	31.44	44.81	28.88	0.22	Önemsiz
Uyarlık	30.11	21.44	53.33	27.55	3.46	Önemli
Yak. Kurma	42.63	32.69	50.68	24.10	1.03	Önemsiz

Tablo 15 incelendiğinde, SUD düşük olan kız ve erkek öğrencilerin değişiklik, duyguları anlama, karşı cinse ilgi, saldırganlık ve uyarlık ihtiyaçları puanları arasında anlamlı farkların olduğu görülmüştür. Ayrıca iki grubun düzen ($p=0.07$) ihtiyacı puanları

ve kendini suçlama ($p=0.07$) ihtiyacı puanları arasında anlamlı olmayan farklar bulunmuştur. Denence değişiklik, duyguları anlama, karşı cinse ilgi, saldırganlık, uyarlık ihtiyaçları konusunda doğrulanmış, diğer ihtiyaçlar konusunda doğrulanmamıştır.

Sonuç olarak, SUD düşük olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden, değişiklik, duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden karşı cinse ilgi, uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde tartışmalar, bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak yapılmıştır. Bu sıraya göre, öncelikle kişisel ve sosyal uyum düzeyi yüksek ile düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farklar genel olarak, okul, sınıf ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmiştir. Okullar arası karşılaştırmalar her değişkenin incelenmesinden sonra verilmiş ve özelden genele doğru bir inceleme yapılmıştır. Kişisel ve sosyal uyum düzeyleri düşük ve yüksek olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanlarının sınıf düzeyine, cinsiyete ve okullara göre farklılığının incelenmesi sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumu yapılmıştır. Bu bölümde önce ilgili denence yazılmış, sonra elde edilen bulgu tartışılarak yorumlanmıştır. Bulguların değerlendirilmesi HKE'nin sosyal ve kişisel uyum düzeyi düşük olan bireylerin özellikleri ve EPPS'nin kapsadığı psikolojik ihtiyaçların özellikleri dikkate alınarak ilgili tartışma ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkların İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu.

Bu bölümde KUD yüksek ve düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farkların genel, okullara, sınıf düzeylerine ve cinsiyete göre incelenmesi sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumu yapılmıştır.

Denence 1.

"Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasında Fark Vardır."

Kişisel uyum düzeyi (KUD) yüksek olan öğrencilerin, düşük olanlardan yakınlık kurma ihtiyacı puanlarının, KUD düşük olan öğrencilerin yüksek olanlardan kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. (Bkz. Tablo 2)

Özgüven KUD yüksek olan kişilerin kendine güvenen ve kendi kararlarını verebilen, toplumsal açıdan kabul gören, kararlı, alıngan olmayan, huzurlu, duygusal sorunlarını konuşarak çözebilen, ortaya çıkan yeni durumlarda girişken olan ve insanlarla birlikte olmaktan hoşlanma gibi özelliklerinin olduğunu, KUD düşük olan kişilerin ise kendine güvenin az olduğunu, kararlarını kendilerinin veremediğini, genellikle kaygılı ve gergin, karşılaştıkları yeni durumlarda korkak ve çekingen davranma, duygusal çatışmalarını genellikle fiziksel yoldan halletme, alıngan olma, insanlardan uzaklaşma ve yalnız kalmayı yeğleme özelliklerinin olduğunu vurgular (Özgüven, 1992 s. 17-18). Yakınlık kurma ihtiyacı arkadaş ve dostlarına karşı anlayışlı olma yeni ortam ve ilişkilerde girişken ve istekli olmayı ifade ederken, kendini suçlama ihtiyacı bir iş yanlış olduğunda suçluluk duyma, cezalandırılmayı isteme, karşılaştığı çatışmalardan kaçınma, kendinden üstün birinin yanında kendini aşağı bulma, ve saldırganlık ihtiyacı, zıt düşüncelere karşı çıkma, herkesin içinde başkalarıyla alay etme ve hor görmeye çalışma, kötü bir davranışla karşılaştığında öç almayı istemeyi ifade eder (Kuzgun, 1989 s. 2-3).

Bu denenceden elde edilen bulguya göre KUD yüksek olan öğrencilerin insanlarla birlikte olma ve yeni durumlarda girişken olma özelliklerinden dolayı yakınlık kurma ihtiyacının yüksek olması Özgüven ve Kuzgun'un ifadeleriyle paralellik

gösteriyor. KUD düşük olan bireylerin ise kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının KUD yüksek olanlardan anlamlı olarak yüksek olması, KUD düşük olan bireylerin genellikle kendine güvenlerinin az olmasından ve karşılaştıkları sorunlarda çöküntüye uğrayarak, duygusal sorunları fiziksel yollardan halletmeye çalışmalarından dolayı kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçlarının yüksek olduğunu düşündürebilir.

Denence 1.1.

"Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Öğrenim Görülen Okullara Göre Farklılık Göstermektedir."

KUD yüksek olan öğrencilerin, başatlık, karşı cinse ilgi, saldırganlık ihtiyaçları puanları arasında okullara göre anlamlı farkların olduğu görülmektedir. Sebat ihtiyacı puanları arasında okullara göre anlamlı olmayan ($p=0.06$) bir fark olduğu bulunmuştur (Bkz. Tablo 3). Tek Yönlü Varyans Analizi sonucu F puanının anlamlı olduğu durumlarda En Küçük Önemli Fark Yöntemi (LSD) uygulanmıştır. LSD analizi sonuçlarına göre okullar arasında farklılığı yaratan ikililer tesbit edilerek tartışma ve yorumları yapılmıştır.

Başatlık ihtiyacı puanı, KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin, KUD yüksek olan Anadolu Lisesi ve Süper Lise (T.Ö.L) öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Coleman ve Sanders (1993) yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını incelemişler ve öğrencilerin başkalarıyla sağlıklı ilişkiler geliştirme ve yetenekli bir öğrenci kimliği geliştirme ihtiyaçlarının olduğunu vurgulamışlardır (Coleman, Sanders, 1993 s. 22-25). Fen Lisesi öğrencilerinin, bu okula girmek için geçtiği aşamalar ve bu Liselere giremeyen öğrencilerin Anadolu Lisesi ve Süper Lise'ye devam ettikleri göz önünde bulundurulursa, Fen Lisesi öğrencilerinin kendilerini diğer iki okul öğrencilerinden daha başarılı ve yetenekli olarak algılamış olduklarını söyleyebiliriz. Kendilerini yetenekli ve başarılı olarak algılayan Fen Lisesi öğrencileri bu doğrultuda bir

kimlik geliştirmişlerdir. Yetenekli olarak algılanan bir kimlik geliştiren KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin kendi düşüncelerini savunma, başkalarının sorunlarını çözmeye istekli olma ve lider olmak isteme özelliklerini içeren başatlık ihtiyacı puanının Anadolu Lisesi ve Süper Lise'den yüksek olması, geliştirdikleri bu kimlikle açıklanabilir.

KUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin Fen Lisesi öğrencilerinden değişiklik ihtiyacı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesine giremeyen öğrencilerin, Süper Lise'ye girdikleri düşünöldüğünde, Süper Lise öğrencilerinin kendilerini normal lise öğrencilerinden başarılı, ancak bu iki okuldan daha az başarısız olarak algıladıklarını düşünebiliriz. Bu nedenle KUD yüksek olan Süper Lise öğrencileri yeni ve farklı şeyler yapma, yeni insanlar tanıma, günlük rutin işlerden kurtularak daha değişik yaşantılar istiyor olabilirler.

Fen Lisesi öğrencileri, okul öğretmenleri, yöneticileri ve aileleri tarafından kendilerinden beklenen yüksek başarı için çaba göstermekte ve bu yönde sürekli çalışmaktadırlar. Süper Lise öğrencileri ise Anadolu Lisesi veya Fen Lisesine giremedikleri için, eksikliklerini kapatıp başarılarını artırmak için çaba göstermektedir. Anadolu Lisesi'nin Fen Lisesi gibi toplumda önemli bir yeri olduğu düşünölsürse, Anadolu Lisesi öğrencileri rahat bir ortamda ve arkadaşlık ilişkilerine daha fazla zaman ayırıyor diyebiliriz. Aynı zamanda Anadolu Lisesi öğrencilerinin ortaokuldan itibaren bir arada oldukları göz önünde bulundurulursa daha samimi bir arkadaşlık ortamını yakalamış olabilirler. Bu nedenle karşı cinse ilgi ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu düşünölebilir.

KUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Fen Lisesi öğrencilerinden saldırganlık ihtiyacı puanı anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu Anadolu Lisesi öğrencilerinin Fen Lisesi öğrencilerine göre daha az toplumsal baskı altında

olmalarından ve daha rahat bir ortamda olmalarından kaynaklanabilir. Böylece Anadolu Lisesi öğrencileri zıt düşüncelere karşı çıkma, başkalarıyla alay etme, başkalarını suçlama gibi özellikleri gösteriyor diyebiliriz. Aynı zamanda Fen Lisesi öğrencileri yatılı okumakta ve daha fazla kurallara uyma, davranışını gösterebilirler, bu nedenle saldırganlık ihtiyacı puanlarının daha düşük olduğu düşünülebilir.

Sebat ihtiyacının KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi öğrencilerinden yüksek bulunmuş, ancak bu fark 0.05 düzeyinde anlamlı değildir (0.06). Fen Lisesi öğrencilerinden beklenen görevler ve başarılar göz önünde bulunduğunda sebat (kararlılık) ihtiyacı puanının yüksek olması anlamlı olarak değerlendirilebilir.

KUD düşük olan öğrencilerin başarıma ihtiyacını puanları arasında okullara göre anlamlı farkların olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 4).

KUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, KUD düşük olan Fen Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek başarıma ihtiyacının olduğu görülmektedir. KUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin kendileri de başarılı bir kimlik geliştirmek için çaba göstererek, bu yöndeki açıklarını kapatmaya çalıştıklarını söyleyebiliriz.

Denence 1.2.

"Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Sınıf Düzeyine Göre Farklılık Göstermektedir."

KUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında yapılan t-testi sonucuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir (Bkz. Tablo 5). Ancak başatlık ihtiyacında Lise II. sınıfların lehine anlamlı olmayan bir fark bulunmuştur.

KUD düşük olan bireylerin kendi kararlarını veremeyen, başkaları ile iletişime girmekten çekinen, kendine güvenleri az olan bireyler olduklarını göz önünde bulundurursak, sınıf düzeylerine göre psikolojik ihtiyaçlarının farklılaşmadığını söyleyebiliriz.

Bunun yanında KUD düşük olan Lise II. sınıf öğrencilerinin başatlık ihtiyacında görülen anlamlı olmayan bir yükseklik (0.06), bize Lise II. sınıftaki KUD düşük olan öğrencilerin olumlu bir benlik algısı ve girişken bir yapı geliştirmek için çabalarının olduğunu düşündürebilir.

KUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin karşı cinse ilgi ihtiyacının KUD yüksek olan Lise I. sınıf öğrencilerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca sebat ihtiyacında Lise I. sınıfların lehine anlamlı olmayan (0.07) bir fark bulunmuştur (Bkz. Tablo 6).

KUD yüksek olan Lise I ve Lise II. sınıf öğrencilerinin kendilerini arkadaşlık ilişkilerinde başarılı, kendine güvenen, kendi kararlarını verebilen bir grup olarak düşünürsek diğer ihtiyaçlar konusunda anlamlı farkların olmaması doğal olarak görülebilir. Ancak karşı cinse ilgi ihtiyacında Lise II. sınıfların lehine farkın olması Kılıçcı (1992)'nın vurguladığı gibi ergenlik çağındaki bireyin cinsel rolünü kabullenme ve ona uygun davranışları gösterme görevi vardır. Aynı zamanda ergenlik dönemindeki bireyde cinsel gelişmeler olmaktadır (Yörükoğlu, 1993 s. 33). Yani lise II. sınıfta bulunan bireylerde ergenlik dönemine paralel olarak cinsel kimlik gelişir. Bu gelişim elbette lise I. sınıfta da vardır. Ancak lise II. sınıfta bu biraz daha oturmuş ve ilgiler yaşla birlikte ortaya çıkmış olabilir. Ayrıca lise II. sınıf öğrencileri okul ve arkadaş ortamına lise I. sınıf öğrencilerine göre daha iyi adapte olduklarından dolayı karşı cinsle ilgili düşüncelerini daha rahat ifade ediyor olabilirler. Bu nedenle lise II. sınıf öğrencilerinin karşı cinse ilgi puanlarının lise I. sınıf öğrencilerinden yüksek olması anlamlıdır

diyebiliriz.

Sebat ihtiyacında lise I. sınıfların lehine anlamlı olmayan fark, okula yeni başlayan bu öğrencilerin bulundukları okulun öneminden dolayı ideallerinin yüksek olduğunu, ancak lise II. sınıfa doğru bu ideallerinin azaldığını düşündürebilir.

Denence 1.3.

"Kişisel Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermektedir."

KUD yüksek olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden başarıma, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının KUD yüksek olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden kendini suçlama, karşı cinse ilgi ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 7). Ayrıca KUD yüksek olan kızların bağımsızlık, duyguları anlama ihtiyaçları puanları, KUD yüksek olan erkek öğrencilerin uyarlık ihtiyacı puanları anlamlı olmayan bir düzeyde farklılık gösterdikleri bulunmuştur.

Başarıma ihtiyacında KUD yüksek olan kız öğrencilerin erkeklerden daha yüksek puan almaları, kendi yeteneklerinin farkında olan kız öğrencilerin, toplumda erkeklerin başarılı olarak algılanmalarına tepki olarak; kendilerini geliştirme, toplumda bir yer edinme gibi ihtiyaçlarından dolayı bu ihtiyacın daha yüksek olduğunu düşündürebilir. Bu bulgu Edwards'ın norm çalışmaları sırasında yaptığı cinsiyet karşılaştırmasına tezat oluşturmaktadır. Değişiklik ihtiyacında KUD yüksek olan kız öğrencilerin yüksek puan alması, kızlardan yetiştiği toplumda belli beklentilerin olması ve kültürden dolayı sürekli kontrol edilmeleri bu ihtiyacı baskın hale getirmiş olabilir. Aynı zamanda toplumumuzda kızlar erkeklere göre daha fazla kısıtlanmaktadır. Bu nedenle kendinin farkında olan kız öğrencilerin monotonluktan kurtulma, yeni şeyler yapma ihtiyacının yüksek olduğu

düşünülebilir. Bu bulgu Edwards'ın EPPS'nin norm çalışmalarındaki cinsiyet karşılaştırması sonuçları ve Kuzgun'un EPPS'nin geçerliliğini belirleme çalışmalarındaki cinsiyet karşılaştırmaları sonuçları ile desteklenmektedir.

Saldırganlık ihtiyacında, KUD yüksek olan kız öğrencilerin erkeklerden yüksek puanlar alması, örneklem kapsamında olan kız öğrencilerin yetenekli ve başarılı olmaları, düşüncelerini savunmak, toplumda belli bir yer edinmek için çabalama ve haklarının kısıtlandığını düşünüp bu nedenle haklarını savunma özelliklerini gösterdiklerini düşündürebilir. Bu bulgu Kuzgun'un EPPS'nin geçerliliğini belirleme çalışmasındaki cinsiyet karşılaştırması sonuçları ile desteklenmekte, fakat Edwards'ın EPPS'nin norm çalışmaları sonucunda ortaya çıkan bulgu ile tezat oluşturmaktadır.

Kendini suçlama ihtiyacında, KUD yüksek olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden yüksek puanlar alması, yetenekli öğrencilerin bulunduğu bu okullarda erkek öğrencilerin başarısızlıklarında ve işler yolunda gitmediğinde kendini suçlama, kendini aşağılama özelliklerinin olduğunu gösterebilir. Bu okullarda öğrenciler sürekli rekabet halindedir. KUD yüksek olan erkek öğrencilerin, bu tür rekabet ortamında olumsuz olaylardan kızlara oranla daha çabuk etkilenecek kendilerini suçlama eğilimlerinin olduğunu düşünülebilir. Bu bulgu Edwards'ın EPPS'nin norm çalışması sonucundaki araştırma bulguları ile tezatlık göstermektedir.

Karşı cinse ilgi ihtiyacı puanında, KUD yüksek olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden yüksek puanlar alması, kültürümüzde erkek öğrencilerin bu konuda daha rahat davranabilmeleri ve onlara karşı daha anlayışlı bakılması, buna karşın kızların bu konuda baskı altında olmalarından kaynaklandığını düşündürebilir. Bu sonuç Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptığı araştırma bulguları ile desteklenmektedir.

Bağımsızlık ihtiyacında anlamlı olmayan KUD yüksek olan kızların lehine olan

bulgu, bize kızların toplumda erkeklere oranla daha fazla baskı altında olmalarından dolayı sıkıldıkları için daha özgür olma isteklerinin olduğunu düşündürebilir. Bu bulgu Kuzgun'un yaptığı araştırma bulgularıyla desteklenmektedir.

Duyguları anlama ihtiyacında anlamlı olmayan KUD yüksek olan kız öğrencilerin lehine olan bulgu, beklentiler yönündedir. Çünkü kızlar yapısı gereği şefkatli, hoşgörülü, duygusal bireylerdir. Nitekim Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptıkları çalışmalar sonucu elde edilen bulgular bu sonucu desteklenmektedir.

Uyma ihtiyacında anlamlı olmayan KUD yüksek olan erkek öğrenciler lehine olan bulgu toplumda erkeklere atfedilen tutum ve davranışlar yönünden çelişkilidir. Bu durum erkeklerin toplumda çok fazla baskı görmemesi ve dolayısıyla geleneklere ve kültüre uyma konusunda fazla zorluk çekmemesinden dolayı bu ihtiyacın puanının yüksek olmasını açıklayabilir.

KUD düşük olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının, KUD düşük olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden düzen, uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 8).

Duyguları anlama ihtiyacında, KUD düşük olan kız öğrencilerin erkeklerden daha yüksek puan almaları, kızların tabiatları gereği anlayışlı, hoşgörülü, yardımsever olmalarından kaynaklanabilir. Ancak KUD düşük olan kız öğrencilerin duyguları anlama ihtiyacından yüksek puan alması şaşırtıcıdır. Bunun yanında karşılaştırmaya, cinsiyet açısından bakıldığında, kültürün kızlara atfettiği özellikler açısından bu ihtiyacın yüksek olduğu düşünülebilir. Edwards ve Kuzgun tarafından yapılan araştırma sonuçları, bu bulguyu desteklemektedir.

Saldırganlık ihtiyacında KUD yüksek olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden yüksek puan alması, Edwards'ın araştırma bulgularıyla ters düşmektedir. Ancak KUD düşük olan bireylerin başkalarıyla ilişkilerinin zayıf, sorunlarını çözmede başarısız olmaları, çok atak ve kavgacı oldukları düşünüldüğünde, kız öğrencilerin toplum, aile, okul ortamında kendilerine erkekler kadar ayrıcalıkların tanınarak daha rahat olmak istedikleri dikkate alındığında bu ihtiyacın yüksek olması doğal olarak düşünülebilir. Kuzgun'un EPPS'nin cinsiyet karşılaştırması sonucundaki bulguları bu sonucu desteklemektedir.

Düzen ihtiyacında, KUD düşük olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla puan almaları, erkeklerin kızlara göre daha planlı ve programlı yaşamaları, iş hayatlarında daha titiz olmalarından kaynaklanabilir. Genelde toplumda erkekler bayanlara göre rahattır, ev işlerini yapmak bayanlara aittir. Erkekler düzenli bir yaşam isteyebilirler ancak bunu kendisi yapmaz da başkalarının bu düzeni sağlamasını beklerler. Bu nedenle erkeklerde düzen ihtiyacının yüksekliği istek düzeyinde kalıyor olabilir. Kuzgun tarafından yapılan araştırma sonuçları bu bulguyu desteklemektedir.

Uyarılık ihtiyacında, KUD düşük olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek puan almaları, toplumda erkeklerin tutum ve davranışları kızlara göre daha az denetlenmektedir; erkek toplumda daha egemendir. Bu nedenle toplum kuralları erkekler açısından kızlar kadar baskıcı algılanmayabilirler ve kendilerinden beklenenleri yapma konusunda zorlanmadıklarından dolayı uyma ihtiyacı puanlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

2. Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Puanları Arasındaki Farkların İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Bu bölümde sosyal uyum düzeyi (SUD) yüksek ve düşük olan öğrencilerin

psikolojik ihtiyaç puanları arasındaki farkların genel ve okullara, sınıf düzeylerine ve cinsiyete göre incelenmesi sonucu elde edilen bulguların tartışma ve yorumu yapılmıştır.

Denence 2.

"Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Arasında Fark Vardır."

SUD yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilerden başkalarına yardım etme, sebat, yakınlık kurma ihtiyaçları puanlarının, SUD düşük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilerden kendini suçlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 9). Ayrıca başatlık ihtiyacında SUD yüksek olan öğrenciler lehine anlamlı olmayan farklılık bulunmuştur.

SUD yüksek olan bireylerin, ailesi ile uyumlu, olumlu ilişkilerinin olması, arkadaşlık ilişkilerinde iyi ve mutlu olma, toplumda kabul gören davranışlar gösterme, bir grupta uygun davranışlar gösterip başkalarının haklarına saygılı davranma, toplum kurallarına uyma gibi özelliklerinin olduğu düşünülür (Özgüven, 1992 s. 19-20). Bu nedenle SUD yüksek olan öğrencilerin bu özelliklerine uygun olarak, başkalarına yardım etmekten hoşlanma, dostlarına önem verme ve yeni insanlarla yakınlık kurma, üzerine aldığı işleri bitirme, azimli ve kararlı olma ihtiyaçlarının yüksek olduğu düşünülebilir. Bu sonuç Geist ve Hamrick'in (1983) sosyal çekingenlik ve sıkıntısı yüksek olan bireylerin yakın ilişki kurma ihtiyacının düşük olan bireylerden daha düşük olduğu bulgusu ile desteklenmektedir.

SUD düşük olan bireyleri, aile ilişkilerinde sorunlarının olması, evde bulunmaktan hoşlanmama, toplumsal kural ve değerlere uymama, başkalarının haklarına karşı saygısız davranma, kendi ihtiyaçlarını herşeyin üstünde tutma, genellikle sert, öfkeli, kinci, saygısız olma gibi özelliklerinin olduğu düşünülür (Özgüven, 1992 s. 19-

20). Bu nedenle SUD düşük olan öğrencilerin bu özelliklerine paralel olarak başkalarıyla alay etme, kinci davranma gibi saldırganlık ihtiyaçlarının yüksek olduğu düşünülebilir. SUD düşük olan öğrencilerin yine bu özelliklerinden dolayı, kendini küçük görme, kendine güvenmeme gibi özellikleri içeren kendini suçlama ihtiyacının yüksek olduğu düşünülebilir.

SUD yüksek olan öğrencilerin başatlık ihtiyacı puanının anlamlı olmayan yüksekliği, bu bireylerin uyumlu, mutlu, aile ve arkadaşlık ilişkileri olduğundan dolayı bir grupta lider olma, başkalarını ikna etme, başkaları arasındaki sorunları çözmek isteme gibi özellikleri göstermelerini açıklayabilir.

Denence 2.1.

"Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Öğrenim Görülen Okullara Göre Farklılık Göstermektedir."

SUD düşük olan öğrenciler değişiklik ihtiyacı puanlarının okullar arası anlamlı farkın olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 10). Ayrıca düzen ihtiyacında okullar arası anlamlı olmayan farkın olduğu bulunmuştur. Tek yönlü Varyans Analizi sonucu F puanının anlamlı olduğu durumlarda LSD analizi uygulanmış ve farklılığı yaratan okullar tesbit edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre tartışma ve yorumlar yapılmıştır.

SUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Fen Lisesi öğrencilerinden değişiklik ihtiyacı anlamlı olarak yüksek bulunurken, SUD düşük olan Süper Lise öğrencileri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Fen Lisesinde bulunan öğrencilerin yatılı olduklarını belirtmiştik. Bu okulda bulunan öğrenciler böyle bir ortama yeni girmiş oldukları için bu farklı ortamda değişiklik ihtiyacını hissetmiyor olabilirler. Anadolu Lisesi öğrencileri ortaokuldan beri aynı ortamda bulundukları için ve özellikle SUD düşük olan öğrencilerin zaten uyumsuz olarak kendilerini

algıladıklarından dolayı bulundukları ortamdan çıkıp yeni durumları istemeleri ile değişiklik ihtiyacının yüksek olduğu düşünülebilir.

SUD düşük olan Fen Lisesi öğrencilerinin Süper Lise öğrencilerinden düzen ihtiyacında anlamlı olmayan yükseklik; Fen Lisesi öğrencilerinin okulda geçirdikleri zamanların yatılı öğrenim gördüklerinden dolayı daha planlı, programlı olmasından kaynaklandığını düşündürebilir.

SUD yüksek olan öğrencilerin, başatlık, değişiklik, karşı cinse ilgi ihtiyaçları puanlarında okullar arası anlamlı farkların olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 11).

Başatlık ihtiyacında, SUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin hem Anadolu Lisesi hem de Süper Lise öğrencilerinden anlamlı olarak yüksek puan aldığı görülmektedir. Bu hem sosyal bakımdan uyumlu hem de okul ortamının vermiş olduğu ayrıcalık ve önemin farkında olan Fen Lisesi öğrencilerinin kendi düşüncelerini savunma, lider olma gibi özellikleri içeren başatlık ihtiyacını yüksek düzeyde sahip olduklarını düşündürebilir.

Karşı cinse ilgi ihtiyacında, SUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin Süper Lise öğrencilerinden anlamlı olarak yüksek puan aldıkları görülürken, Fen Lisesi öğrencileri açısından bir farklılığa rastlanmamıştır. Kendilerini sosyal ilişkilerde uyumlu algılayan öğrencilerin, Anadolu Lisesinde ortaokul dönemini de birlikte geçirdiklerinden dolayı özellikle arkadaş ilişkilerinin iyi olduğunu, karşı cinsle daha fazla zaman geçirebilme olanaklarının olmasından dolayı bu farkın olduğu düşünülebilir. Süper Lise öğrencileri de kendilerini sosyal açıdan uyumlu algılamalarına rağmen bu okulda sadece lise dönemini birlikte geçirmişlerdir ve Anadolu Lisesi öğrencilerine göre bu ihtiyaçta toplumsal baskıyı daha fazla hissediyor ve kendilerini ifade edemiyor olabilirler.

Değişiklik ihtiyacında, SUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin Fen Lisesi öğrencilerinden anlamlı olarak yüksek puan aldıkları görülürken, Anadolu Lisesi öğrenciler açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Süper Lise öğrencileri normal liselere göre farklı bir okula geldiklerini düşünürken, aslında bu okulun bekledikleri düzeyde farklı olmadığını düşünebilirler. Çünkü Süper Lise'nin bulunduğu fiziki çevre, çok gelişmemiş bir ortamdır ve oradaki toplumsal yapı sosyo-ekonomik ve kültürel yönden Malatya ilinin az gelişmiş bir ortamındadır. Okuldaki sınıflarda bulunan öğrenci sayısı ise 40 civarında olduğu için burada bulunan bireyler bekledikleri gibi değişik, özel bir ortamda olmadıklarını düşünebilirler. Fen Lisesinde sınıfların 24 kişi olması ve yatılı eğitimden dolayı öğrenciler beklentileri doğrultusunda farklı, özel bir okulda olduklarını hissedebilirler. Bu nedenle SUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin değişiklik ihtiyacı puanlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

Denence 2.2.

"Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Sınıf Düzeylerine Göre Farklılık Göstermektedir."

SUD düşük olan Lise I. ve Lise II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında anlamlı bir fark görülmemektedir (Bkz. Tablo 12). Ancak SUD düşük olan Lise I. sınıf öğrencilerinin lehine uyarılık ihtiyacı, Lise II. sınıf öğrencilerinin lehine başarıma ihtiyacı puanlarında anlamlı olmayan bir yüksekliğe rastlanmıştır.

SUD düşük olan bireylerin, sosyal yönden uyumsuz özelliklere sahip olduklarından dolayı sınıf düzeyinde psikolojik ihtiyaçlar bakımından anlamlı farkların olmadığı düşünülebilir. Bu sonuç Lise I ve II. sınıflardaki bireylerin yaşlarının yakın olmasından dolayı benzer ihtiyaçlarının olabileceğini düşündürebilir. Ancak lise II. sınıfların başarıma ihtiyacındaki anlamlı olmayan yükseklik, bu öğrencilerin üniversite sınavına giriş zamanlarının lise I. sınıf öğrencilerine göre daha yakın olmasından dolayı

başarılı olmayı istediklerini ve bunun kaygısını daha fazla hissediyor olduklarını düşündürebilir. Lise I. sınıf öğrencilerinin lehine olan uyarlık ihtiyacındaki anlamlı olmayan yükseklik bu öğrencilerin okula yeni gelmiş olmalarından dolayı okul kurallarına uyma, kendilerinden bekleneni yapma davranışlarını lise II. sınıf öğrencilerine göre daha fazla gösterdiklerini düşündürebilir.

SUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin, Lise I. sınıf öğrencilerinden düzen ihtiyacı puanlarının, anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 13).

SUD yüksek olan bireylerin, sosyal uyum açısından benzer özelliklere sahip oldukları, Lise I. ve II. sınıfların yaşlarının birbirine yakın olması gibi nedenlerden dolayı psikolojik ihtiyaçlarının aynı düzeyde olduğu düşünülebilir. Ancak Lise II. sınıf öğrencileri üniversite sınavına doğru bir adım daha yaklaştıkları için ve bu sınıf düzeyinde bölüm ayrımı yapılmasının etkisiyle derslerinde, hayatlarında biraz daha fazla planlı, programlı çalışmalarının gerekliliğine inandıkları düşünüldüğünde düzen ihtiyacı puanları daha yüksek olabilir.

Denence 2.3.

"Sosyal Uyum Düzeyi Yüksek ve Düşük Olan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermektedir."

SUD yüksek olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden başarma, başkalarına yardım etme, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının, SUD yüksek olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden kendini suçlama ve uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 14).

Toplumda başarılı olma gibi özellikler genelde erkeklere atfedilmektedir. Son yıllarda toplumumuzda bayanlar iş hayatına atılmaları ile kendilerini hissettirmeye

başlamışlardır. Bu üç okulda bulunan kız öğrencilerin yeteneklerinin farkında olmalarından dolayı daha çok çalışıp başarılı olma ihtiyacını hissettikleri düşünülebilir. Bu sonuç Edwards EPPS'nin norm çalışmalarını yürüttüğü araştırma bulgusunda erkeklerin başarıma ihtiyacı puanlarının kızlara oranla daha yüksek olduğunu bulmuş ve bunu da toplumda erkeklerin daha egemen, başarılı olma özelliklerinin olduğunu vurgulayarak açıklamıştır (Akt. Kuzgun, 1984 s. 8). Ancak bu araştırma bulgusu Edwards'ın elde ettiği bu bulguya tezat oluşturmuştur.

Kızların erkeklere göre yaradılış itibarıyla daha şefkatli, yardımsever, duygusal olduğu kabul edilir. Bu nedenle SUD yüksek olan kız öğrencilerin arkadaşlarına yardım etme, onlar için iyilikler yapma, onlara yakın davranma gibi özellikleri içeren şefkat gösterme ihtiyacının yüksek olduğu düşünülür. Bu sonuç Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptığı araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir.

Değişiklik ihtiyacında kız öğrencilerin, erkeklere göre daha yüksek puan almaları, toplumda kızların erkeklere göre toplumsal baskıları fazla hissetmelerinden ve bu baskılardan sıkılıp daha rahat, farklı bir ortam istiyor olduklarını düşündürebilir. Bu sonuç Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptığı araştırma bulguları ile desteklenmektedir.

Yukarıda üzerinde durduğumuz gibi kızlardan toplum beklentileri erkeklere göre daha fazladır. Kız öğrencilerin bulundukları okullardan dolayı kendilerine güvenleri artmış ve bu baskılara tepki olarak daha rahat olarak düşüncelerini söyleyerek, bazı durumlarda saldırganlık içeren davranışları gösterdikleri düşünülebilir. Bu sonuç Edwards'ın yaptığı araştırma bulguları ile ters düşerken, Kuzgun'un yaptığı çalışma sonuçları ile desteklenmektedir.

SUD yüksek olan erkek öğrencilerin kendini suçlama ihtiyacının kız öğrencilere göre yüksek olması beklenen bir sonuç değildir. Ancak toplumda egemen olma, başarılı

olma gibi özellikler atfedilen erkek öğrencilerin, başarısız durumlarla karşılaştıklarında, kendilerini aşağılama, suçlama gibi özellikleri gösterdikleri düşünülebilir. Bu sonuç Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptığı araştırma bulguları ile ters düşmektedir.

Uyarlık ihtiyacında, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek puan alması, toplum kuralları ve kültürel değerlerin baskısının erkekler üzerinde daha az olmasından dolayı bu kurallara uyma ve bekleneni yapmak konusunda rahat oldukları varsayılabilir. Bu nedenlerden dolayı uyarlık ihtiyacında erkek öğrencilerin daha yüksek puan aldığı düşünülebilir. Bu sonuç Edwards'ın ve Kuzgun'un yaptığı araştırma bulguları ile tezatlık oluşturmaktadır.

SUD düşük olan kız öğrencilerin erkek öğrencilerden, değişiklik, duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanları, SUD düşük olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden karşı cinse ilgi ve uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 15). Ayrıca SUD düşük olan kız öğrenciler lehine kendini suçlama ihtiyacı ve SUD düşük olan erkek öğrenciler lehine düzen ihtiyacı puanlarında anlamlı olmayan farklar bulunmuştur.

Sosyal yönden kendilerini uyumsuz olarak algılayan kız öğrenciler, bu olumsuz özelliklerden kurtularak, problemlerini çözüp rahat bir yaşantı isteyebilirler. Aynı zamanda toplumda daha esnek kültürel değerlere arzu duyabilirler. Bu nedenle değişiklik ihtiyaçlarının yüksek olduğu düşünülebilir. Sosyal yönden uyumsuz olan bireyin toplumsal ve ailesel problemlerinin olduğu düşünülür. Bu nedenle kız öğrencilerin olumsuz benlik imajı geliştirerek saldırganlık ihtiyacının yüksek olduğu düşünülebilir. Ancak hem SUD yüksek hem de düşük olan kız öğrencilerin erkeklere göre daha yüksek saldırganlık puanları almaları, kültürel baskıların kızlarda fazla olduğu ve bunlardan rahatsız olan kız öğrencilerin bu tür eğilimler gösterdiğini düşündürebilir. Daha önce belirttiğimiz gibi kızlar toplumda daha duygusal ve şefkatli görülmektedir. Bunun

yanında sosyal yönden uyumsuz olan kız öğrencilerin, bu becerilerini geliştirmek için başkalarını inceleme, onlarla empati kurarak anlamaya çalışma gibi eğilimle göstererek duyguları anlama ihtiyaçlarının yüksek olduğu düşünülebilir.

SUD düşük olan erkek öğrencilerin karşı cinse ilgi ihtiyacının yüksek olması, sosyal ilişkilerinde başarısız olan erkek öğrencilerin bu eksikliklerini kapatmak için karşı cinsle olan ilişkilerini iyi tutmaya çalıştıklarını düşündürebilir. Ancak bu sonuç, sosyal yönden uyumsuz olan bireylerin iletişimlerinin zayıf olacağı düşünülürse belki de öğrencilerin sadece beklentilerinin olduğunu, gerçekte böyle iletişimlerinin olmadığını da düşündürebilir. Bu ihtiyacın erkeklerde daha yüksek çıkması kültürel bir nedenle de açıklanabilir. Çünkü toplumumuzda erkekler bu yöndeki düşünce ve duygularını kızlara göre daha rahat ifade edebilmektedirler. Uyarlık ihtiyacında, hem SUD düşük olan hem de yüksek olan erkek öğrencilerin yüksek puan alması, erkeklerin toplum kurallarına uyma, başkalarından fikir alma, başkalarının liderliğini kabul etme gibi durumlarda kızlara göre geleneksek açıdan daha rahat olmalarının bir sonucu olabilir.

Ayrıca SUD düşük olan kız öğrencilerin kendini suçlama ihtiyacındaki anlamlı olmayan yükseklik, aile ve arkadaş ilişkilerinde sorunları olması, başkalarına karşı saygısız davranmaları gibi özelliklerinden dolayı kendilerine yönelik bu tür eğilimlerinin olduğunu düşündürebilir. SUD düşük olan erkek öğrencilerin düzen ihtiyacındaki anlamlı olmayan yükseklik, erkeklerdeki kültürel değerlere ve toplum kurallarına uyma özellikleri sonucu, düzenli bir yaşamı istediklerini ancak bunun umu düzeyinde kaldığını düşündürebilir.

BÖLÜM VI

VARGI VE ÖNERİLER

Bu araştırmada Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı (Süper Lise) Lise öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçları bazı değişkenler açısından karşılaştırılarak incelenmiştir. Araştırmanın amacı Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı lise öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçları farklarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ise şöyledir;

1-Kişisel Uyum Düzeyi (KUD) yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilerden yakınlık kurma ihtiyacı puanlarının, kişisel uyum düzeyi (KUD) düşük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilerden kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 2).

2. -KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin KUD yüksek olan Anadolu Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinden başatlık ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

-KUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin, KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinden değişiklik ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

-KUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, KUD yüksek olan Fen Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinden karşı cinse ilgi ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

-KUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinden saldırganlık ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

-KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin, KUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinden sebat ihtiyacı puanlarında anlamlı olmayan bir yükseklik olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

-KUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, KUD düşük olan Fen Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinden başarıma ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 4).

3.- KUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Ancak başatlık ihtiyacı puanlarında Lise II. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı olmayan bir fark bulunmuştur (Tablo 5).

- KUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin, I. sınıf öğrencilerinden karşı cinse ilgi ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca sebat ihtiyacı puanlarında Lise I. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı olmayan bir fark bulunmuştur (Tablo 6).

4.- KUD yüksek olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden başarıma, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının; KUD yüksek olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden kendini suçlama, karşı cinse ilgi ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bağımsızlık ve duyguları anlama ihtiyaçları puanlarında KUD yüksek olan kız öğrencilerin lehine, uyarlık ihtiyacı puanlarında KUD yüksek olan erkek öğrencilerin lehine anlamlı olmayan farklar bulunmuştur (Tablo 7).

- KUD düşük olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının; KUD düşük olan erkek öğrencilerin kız öğrencilerden düzen ve uyarlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 8).

5. Sosyal Uyum Düzeyi (SUD) yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilerden başkalarına yardım etme, sebat ve yakınlık kurma ihtiyaçları puanlarının; Sosyal Uyum Düzeyi (SUD) düşük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilerden kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca SUD yüksek olan öğrencilerin lehine başatlık ihtiyacı puanlarında anlamlı olmayan fark bulunmuştur (Tablo 9).

6. -SUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, Fen Lisesi öğrencilerinden değişiklik ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 10).

-SUD düşük olan Fen Lisesi öğrencilerinin düzen ihtiyacı puanlarında Süper Lise öğrencilerinden anlamlı olmayan bir yükseklik bulunmuştur (Tablo 10).

-SUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin, Anadolu Lisesi ve Süper Lise öğrencilerinden başatlık ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 11).

-SUD yüksek olan Süper Lise öğrencilerinin, Fen Lisesi öğrencilerinden değişiklik ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 11).

-SUD yüksek olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, Süper Lise öğrencilerinden

karşı cinse ilgi ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 11).

7.- SUD düşük olan Lise I. ve II. sınıf öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak bağımsızlık ihtiyacı puanlarında II. sınıf, uyarlı ihtiyacı puanlarında I. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı olmayan farklar bulunmuştur (Tablo 12).

- SUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin, I. sınıf öğrencilerinden düzen ihtiyacı puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 13).

8.- SUD yüksek olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden başarma, başkalarına yardım etme, değişiklik ve saldırganlık ihtiyaçları puanlarının; SUD yüksek olan erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden kendini suçlama ve uyarlılık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 14).

- SUD düşük olan kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden değişiklik, duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları puanlarının; SUD düşük olan erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden karşı cinse ilgi ve uyarlılık ihtiyaçları puanlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Düzen ihtiyacı puanlarında SUD düşük olan erkek öğrencilerin lehine, kendini suçlama ihtiyacında SUD düşük olan kız öğrencilerin lehine anlamlı olmayan farklar bulunmuştur (Tablo 15).

ÖNERİLER

Bu araştırma bulgularına dayalı olarak yapılan öneriler şunlardır:

1- Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Turgut Özal Lisesi'nde kişisel uyum düzeyi

düşük olan öğrencilerin okul rehberlik servisine başvurması sağlanarak bireysel danışma oturumlarına alınmalı ve olumlu benlik imajı geliştirmeleri sağlanmalıdır.

2- Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Süper Lise'de Sosyal Uyum Düzeyi düşük olan öğrenciler bireysel danışmaya alınarak problemlerin nereden kaynaklandığı araştırılmalıdır. Böylece olumlu benlik imajı ve kendine güven kazanmaları sağlanabilir.

3- Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeyleri düşük olan öğrenciler etkileşim gruplarına alınarak sosyal becerilerinin gelişmesi sağlanmalıdır.

4- Süper Lise öğrencilerine (T.Ö.L), olumlu kimlik geliştirip kendilerine olan güvenlerinin artması için grup rehberliği hizmetleri verilmeli, okul yöneticileri ve öğretmenleri tarafından bu hizmetler desteklenmelidir.

5- KUD düşük olan kız öğrencilerin uyumsuzluk nedenleri araştırılarak sağlıklı iletişim kurmaları ve buna yönelik psikolojik ihtiyaçlar geliştirmeleri sağlanmalıdır.

6- Fen Lisesi öğrencilerinden beklentilerin çok yüksek olması nedeni ile üzerlerindeki baskıyı daha az hissetmelerini sağlamak için okul rehberlik servisi tarafından öğretmenlere, okul yöneticilerine ve aileye bilgi verilebilir.

7- Bu üç okuldaki öğrencilerin uyum düzeylerinin yanısıra sosyo-ekonomik düzey açısından da psikolojik ihtiyaçları puanları farkları üzerine başka bir araştırma yapılmalıdır.

8- Kişisel ve sosyal uyum düzeyleri açısından öğrencilerin arkadaş ilişkilerini, beklentilerini ölçen araştırmalar yapılmalıdır.

9- Akademik başarı değişkenine göre psikolojik ihtiyaçlar incelenmeli buna göre okullar arası farklar araştırılmalıdır.

10- Bu araştırmaya benzer bir araştırma Türkiye evrenine ulaşılmaya çalışarak yapılabilir.

11- Bu üç okul öğrencilerini üniversiteye hazırlayan dersane ortamı içinde bu tür karşılaştırmalar yapılabilir.

BÖLÜM VII

ÖZET

Bu araştırmada Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (Turgut Özal Lisesi) öğrencilerinin sosyal ve kişisel uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçları puanları arasındaki farklar bazı değişkenler gözönüne alınarak incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler kişisel ve sosyal uyum düzeyleri bakımından düşük ve yüksek olarak iki gruba ayrılmış, orta düzeyde puan alan öğrenciler sonuçları olumsuz etkileyebileceği düşünülerek araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Uyum düzeyleri açısından sınıflandırılan öğrencilerin;

- okullara göre
- sınıflara göre
- cinsiyetlerine göre

psikolojik ihtiyaçları puanlarının farklı olup olmadığı incelenmiştir.

Araştırmada Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Süper Lise (Turgut Özal Lisesi) öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çalışma sonucu, bu okullarda görev yapan yöneticilere, öğretmenlere, rehber öğretmenlere ve öğrenci velilerine araştırmada incelenen konularda ışık tutularak eğitim-öğretim niteliğinin artırılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Araştırma 1996-1997 öğretim yılında Malatya ili Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Süper Lisede (T.Ö.L) eğitim öğretime devam eden toplam 559 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Uyum düzeylerinin sınıflandırılmasından ve geçerlik puanlarının saptanmasından sonra 223 kişi araştırmaya katılmıştır.

Araştırmada verilerin toplanması için;

- Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE)
- Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS)

kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayara girilerek, gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır. Sosyal ve Kişisel uyum düzeylerinin yüksek ve düşük oluşuna göre öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları puanları gruplandırılmıştır. Psikolojik ihtiyaçlar puanlarının aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ortalamalar arasındaki farkı saptamak amacıyla t-testi, Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları genel, okul, sınıf, cinsiyet değişkenlerine göre tablolastırılmıştır. F puanının anlamlı olduğu durumlarda farklılığı yaratan ikiliyi saptamak için en küçük farkları test etme yöntemi (LSD) uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şöyle sıralanabilir;

1. Kişisel uyum düzeyi (KUD) yüksek olan öğrencilerin yakınlık kurma, KUD düşük olan öğrencilerin kendini suçlama ve saldırganlık ihtiyaçları daha yüksek bulunmuştur.

2.KUD yüksek olan Fen Lisesi öğrencilerinin başatlık ihtiyacı, Anadolu Lisesi öğrencilerinin karşı cinse ilgi ve saldırganlık ihtiyaçları, Süper Lise öğrencilerinin ise değişiklik ihtiyaçları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. KUD düşük olan Anadolu Lisesi öğrencilerinin başarıma ihtiyacı diğer iki okul öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

3.KUD düşük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır. KUD yüksek olan Lise II. sınıf öğrencilerinin karşı cinse ilgi ihtiyacı lise I. sınıf öğrencilerinden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

4.KUD yüksek olan kız öğrencilerin başarıma, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları erkek öğrencilerden, KUD yüksek olan erkek öğrencilerin kendini suçlama, karşı cinse

ilgi ihtiyaçları kız öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. KUD düştük olan kız öğrencilerin duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları erkek öğrencilerden, KUD düştük erkek öğrencilerin düzen ve uyarlık ihtiyaçları kız öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

5.Sosyal uyum düzeyi (SUD) yüksek olan öğrencilerin başkalarına yardım etme, sebat, yakınlık kurma ihtiyaçları düştük olan öğrencilerden, SUD düştük olan öğrencilerin kendini suçlama, saldırganlık ihtiyaçları yüksek olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

6.SUD düştük olan Anadolu Lisesi ğrencilerin değişiklik ihtiyacı puanları Fen Lisesi öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur.

SUD yüksek olan Fen Lisesi ğrencilerinin diğer iki okuldan başatlık ihtiyacı, Süper Lise ğrencilerinin değişiklik ihtiyacı, Anadolu Lisesi ğrencilerinin karşı cinse ilgi ihtiyaçları anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

7.SUD düştük olan öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları arasında sınıf düzeylerine göre fark bulunamamıştır. SUD yüksek olan lise II. sınıf ğrencilerinin düzen ihtiyaçlarının lise I. sınıf öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

8.SUD yüksek olan kız öğrencilerin başarıma, başkalarına yardım etme, değişiklik, saldırganlık ihtiyaçları erkek öğrencilerden, SUD yüksek olan erkek öğrencilerin kendini suçlama ve uyarlık ihtiyaçları kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. SUD düştük olan kız öğrencilerin değişiklik, duyguları anlama, saldırganlık ihtiyaçları erkek öğrencilerden, SUD düştük olan erkek öğrencilerin karşı cinse ilgi ve uyarlık ihtiyaçlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

SUD ve KUD düştük olan öğrencilere rehberlik servislerinde psikolojik yardımlarda bulunularak kendilerine güvenlerinin oluştması, aynı öğrencilerin grup oturumlarına alınarak sosyal becerilerinin gelişmesi sağlanabilir. Ayrıca araştırma daha geniş kitlelerde ve dershaneler gibi okul ortamı dışındaki yerlerde yapılabilir.

KAYNAKÇA

AKMAN, Yıldırım.

1995 “Cinsiyetlerine, Sınıflarına, Yükseköğrenimleri Sırasında Kaldıkları Yerlere ve Bazı Aile Özelliklerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Uyumları.” **3P Dergisi**, Cilt:3, Sayı :2. ss.20-27.

AKAY, Nuray.

1990 “Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi,” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

AKYOL, Avni.

1990 **2000’li Yılların Eşiğinde: “1991 Yılı Bütçe Raporu.”** Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. ss. 58.

ARI, Ramazan.

1989 “Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları ile Bazı Özlük Niteliklerinin Ben Durumlarına Atılganlık ve Uyum Düzeylerine Etkisi,” (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

ASLAN, Aytaç.

1991 “Farklı Cinsiyet Rollerinin Bireylerin Uyum Düzeylerine Etkisi,” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

AYDIN, Mustafa.

1991 "Toplum, Kültür ve Eēitim İlişkisi." **Eēitim Sosyolojisi**. Ankara: Gazi Büro Kitabevi, ss.1-29.

BALABANLI, Fatma.

1990 " ēretmen Liselerinde Okuyan  ērencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler," (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

BAKER, R. ve SIRYK, B.

1984 "Measuring Adjusment to College." **Journal of Counseling Psychology**. 31 (2). s.179-181

BAŞ, Mesut.

1990 "Grupla Psikolojik Danışmanın Bireylerin Kaygı ve Uyum Düzeyleri  zerindeki Etkisi," (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

BALAZS, E. ve NICKERSON, E.

1976 "A Personality Needs Profile of Some Out Stading Female Athletes." **Journal of Clinical Psychology**. 32. s.45-49

BAŞARAN, İbrahim Ethem.

1993 **Türkiye Eēitim Sistemi**. Ankara: G l Yayınevi.

1989 **Eēitime Giriş**. Ankara: Sevinç Matbaası,.

BİLEN, Mürüvvet.

1996

Sağlıklı İnsan İlişkileri. "Ailede-Kurumlarda-Toplumda".
Ankara: Armoni Ltd. Şti.

BİLGE, Filiz.

1990

"Sporcuların Psikolojik İhtiyaçları," (Yayınlanmamış Bilim
Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

CHARTRAND, J.M.A.

1990

**"Causal Analyses to Predict the Personal and Academic
Adjustment of Nontraditional Students." Journal of Counseling
Psychology. 37 (1). s.65-73.**

COLEMAN, L.J. ve SANDERS, M.D.

1993

**"Understanding the Needs of Gifted Students: Social Needs,
Social Choices and Masking One's Giftedness." Journal of
Secondary Gifted Education. vol: 5. s.22-25.**

CÜCELOĞLU, Doğan.

1991

İnsan ve Davranışı. "Psikolojinin Temel Kavramları."
Ankara: Remzi Basımevi.

ÇAĞLAR, Doğan.

1981

Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi. Ankara: Ankara Üniversitesi
Basımevi.

ÇAVDAR, Ayhan O.

1996 "Türkiye Eğitim Çıkmazında". **Cumhuriyet Gazetesi Bilim Teknik Dergisi**. Sayı: 503.

DİLEKMEN, Mücahit.

1986 "Lise Öğrencilerinin Psikolojik İhtiyaçları," (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

ERTÜRK, Selahattin.

1972 **Eğitim ve Program Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.

FELDMAN, R.A.

1972 "Normative Integration, Alienation, and Conformity in Adolescent Group." **Adolescence**. Col: 7. s.327-41

GARDINER, H. P

1976 "Performance of Student Nurses on The Edwards Personal Preference Schedule." **The Journal of Psychology**. Vol: 4. s.297-300

1973 "Catholic Sisters And The Edwards Personal Preference Schedule." **The Journal of Psychology**. Vol:85. s.97-100.

GEIST, R. Charter ve HAMRICK, J. Theresa,

- 1983 "Social Avoidance and Distress: Its Relationship to Self-Confidence and Needs for Affiliation, Change, Dominance and Deference." **Journal of Clinical Psychology**. Vol: 39, No:5. s.727

GROSİN, Lennart.

- 1981 "Scholl Cilmate, Achievement and Behavior in Eight Swedish Junior High Schools." İnternet: Eric NO: ED361873. Clearinghouse NO-EA025252. Tarama Tarihi: 1-30 Mayıs, 1998.

GEÇTAN, Engin.

- 1993 **Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

GÜLTEKİN, Hamdiye.

- 1991 "Sportif Etkinlikte Bulunan (Sporcu) Lise Öğrencileriyle Bulunmayanların Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması," (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

JURGENS, Janette ve diğerleri.

- 1996 "Behavioral Manifestations of Adolescent School Relocaiton and Trauma." **Child & Family Behavior Therapy**. Vol: 18. s.8.

KANER, Sema.

1981 “Psikolog ve Çocuk Doktorlarının Gereksinim Örüntüleri,”
(Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Ankara
Üniversitesi.

KAPTAN, Saim.

1995 **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.** Ankara: Tekışık
Web Ofset Yayıncılık.

KEPÇEOĞLU, Muharrem.

1990 **Psikolojik Danışma ve Rehberlik.** Ankara: Kadioğlu Matbaası.

KILIÇ, Mustafa.

1988 “Danışandan Hız Alan Ya Da Danışanı Merkez Alan Yaklaşım.”
Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. İnönü
Üniversitesi Basımevi. Cilt:2. Sayı :2. ss.14-15.

KILIÇÇI, Yedigâr.

1992 **Okulda Ruh Sağlığı.** Ankara: Şafak Matbaacılık.

KOÇAK, Yasemin.

1991 “Aile ve Eğitim.” **Eğitim Sosyolojisi.** Ankara: Gazi Büro
Kitabevi, ss.67-68.

KÖKNEL, Özcan.

1995 **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik.** İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

KURÇ, Güzin.

- 1989 “Bazı Kişisel, Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Uyum Yöntemlerine Etkisi,” (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

KUZGUN, Yıldız.

- 1989 **Edwards Kişisel Tercih Envanteri El Kitabı.** Ankara.

-
- 1988 “Sosyo-ekonomik Düzey ve Psikolojik İhtiyaçlar.” **A. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi.** S:20. s.55-65

MEB.

- 1986 “Fen Liseleri Yönetmeliği.” **Tebliğler Dergisi,** Cilt: 49, Sayı: 2210.

-
- 1993 “Milli Eğitim Bakanlığı Ağırlıklı Yabancı Dil Programı Uygulayan Resmi Liseler Yönergesi.” Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün İl Milli Eğitim Müdürlüklerine 13.05.1993 Tarih ve Ar. Gel. Şb. 93/9342 Sayı Yazısı.

-
- 1998 “Müstakil Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin Anadolu Lisesine Dönüştürülmesi.” Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün İl Milli Eğitim Müdürlüklerine 27.01.1998 Tarih ve 4306 Sayılı Kanun. B.08.0.0GM.0.09.03.03 Sayılı Yazısı.

MEGSB.

- 1986 “Milli Eğitim Gençlik Spor Bakanlığına Bağlı Bir Kısım Derslerin Öğretimini Yabancı Dille Yapan Resmi Okullar Özel Yönetmeliği.” **Tebliğler Dergisi**, Cilt: 49, Sayı: 2214.

-
- 1994 “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Yabancı Dil Ağırlıklı Lise Yönetmeliği.” **Resmi Gazete**, 21903; Nisan.

-
- 1973 “Milli Eğitim Temel Kanunu.” **Resmi Gazete**, 2342; Haziran.

OĞUZKAN, A. Ferhan.

- 1993 **Eğitim Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Emel Matbaacılık.

ÖZDAMAR, Kazım.

- 1997 **Paket Programları İle İstatistiksel Veri Analizi I**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Cilt 1.

ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem.

- 1992 **Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı**. Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.

-
- 1994 **Psikolojik Testler**. Ankara: Yenidoğuş Matbaası.

ÖZHAN, Gürcan.

- 1993 “Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Bazı Gereksinimleri Yönünden Karşılaştırılması” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

RYKER, Janette A. and others.

- 1991 "Value Priority Differences Between Males and Females." İnternet: ERIC ED351274. Clearinghouse NO: S002269. Tarama Tarihi: 1-30 Haziran-1998.

SARI, Enver.

- 1992 “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Uyumlarının Bazı Faktörlere Göre İncelenmesi,” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.

TAYMAZ, A. Haydar.

- 1985 **Okul Yönetimi.** Ankara: Soypa Yayınları.

YAŞAR, İdris.

- 1993 “Hemşirelik Öğrencilerinin ve Hemşirelerin Psikolojik İhtiyaç Örüntüləri ve Empati Düzeyleri,” (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

YAVUZ, Halide.

- 1986 **Ergenlik Çağında Gelişmeyi Etkileyen Güçler.** İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

YAVUZER, Haluk.

1986   **Ana-Baba ve Çocuk. "Ailede Çocuk Eğitimi."** İstanbul: Remzi Kitabevi.

1990   **Çocuk ve Suç.** İstanbul: Remzi Kitabevi.

YILDIRIM, İbrahim.

1993.   **"Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri."** 3P Dergisi. Cilt:1, Sayı:3. s.247.

YÖRÜKOĞLU, Atalay.

1993   **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar.** İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

1991   **Çocuk Ruh Sağlığı.** İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

EKLER

- Ek 1. Yabancı Dil Ağırlıklı Liselere Öğrenci Alımında Doldurulan Form**
- Ek 2. Müstakil Yabancı Dil Ağırlıklı Lise İken Anadolu Lisesine Dönüştürülen Okulların 27.1.1998 Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yazısı.**
- Ek 3. Hacettepe Kişilik Envanteri**
- Ek 4. Edwards Kişisel Tercih Envanteri**
- Ek 5. Envanterlerin Uygulanması İçin Valilikten Alınan İzin Belgesi**

EK 1

FORM

.....Lisesi Müdürlüğüne

AĞırlıklı yabancı dil programı uygulayan ..... İli .....
..... İlçesi..... Lisesine n kayıt için müracaatta
bulundum.

n kayıt listesinde küsuratlı not sırasını belirlemeye esas teşkil etmek üzere
aşağıdaki bilgilere ihtiyaç duyulmuştur.

Bilgilerin aşağıdaki çizelgede belirtilerek tarafıma verilmesi hususunu arz
ederim.

ÖĞrencinin:

Adı Soyadı :
Mezun Olduğu Okul :
Sınıfı :
No :

ÖĞrenci Velisinin

Adı-Soyadı
Tarih-İmza

**BU BÖLÜM ÖĞRENCİNİN MEZUN OLDUĞU OKUL MÜDÜRLÜĞÜNCE, RESMİ OKUL
KAYITLARINA UYGUN OLARAK DOLDURULACAK ÖĞRENCİ VEYA VELİSİNE KAPALI-
MÜHÜRLÜ ZARF İÇERİSİNDE İMZA KARŞILIĞI TESLİM EDİLECEKTİR.**

Sınıflar	Yıl Sonu Notu Rakamla Yazıyla	Küsuratlı Notu (Virgülden sonra iki basamak yazılacak) Rakamla-Yazıyla
Orta I		
Orta II		
Orta III		
Diploma Notu		

.../.../1993

Kayıtlarımıza Uygun
Adı Soyadı
(Okunaklı Mühür)

EK 2

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü**

SAYI: B.08.0.OGM.0.09.03.03.

**ANKARA
27/10/1998**

**KONU: Müstakil Yabancı Dil
Ağırlıklı Lise İken Anadolu
Lisesine Dönüştürülen Okullar**

**MALATYA VALİLİĞİNE
(Milli Eğitim Müdürlüğü)**

İLGİ: Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 26.01.1997 tarih ve 887 sayılı onayı.

İlinizde tamamen yabancı dil ağırlıklı program uygulayan lise iken, 1998-1999 öğretim yılından itibaren aşağıda adları bulunan okullar ekli onayla Anadolu Lisesine dönüştürülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Milli Eğitim Müdürü
İmza

Milli Eğitim Bakanı
İmza

OKULUN ADI _____:
Malatya Turgut Özal Anadolu Lisesi

EK 3
HACETTEPE KİŞİLİK ENVANTERİ (HKE)
(Takım A)
(İKİNCİ REVİZYON)
Prof. Dr. İbrahim Ethem ÖZGÜVEN
“Telif Hakları Saklıdır”

ACIKLAMA:

Envanter içinde EVET ya da HAYIR şeklinde cevaplandırılabilen sorular vardır. Bu sorular çeşitli durumlarda sizin genellikle ne düşündüğünüz, nasıl uygulandığınız ve ne şekilde davranışta bulunduğunuz ile ilgilidir.

Her soruyu cevaplandırırken önce sizin için cevabın Evet’mi yoksa Hayır’mı olduğunu kararlaştırınız, sonra da cevap kağıdında uygun yeri karalayarak işaretleyiniz. Cevaplandırmanın nasıl yapılacağını görmek için aşağıda iki örnek verilmiştir.

ÖRNEKLER:

	EVET	HAYIR
1. Geceleri sık sık rüya görür müsünüz?	//	■
2. Arkadaşlarınızdan memnun musunuz?	■	//

Eğer sık sık rüya görmüyorsanız HAYIR, arkadaşlarınızdan memnunsanız EVET cevabını, yukarıdaki örnekte olduğu gibi işaretleyeceksiniz.

Açıklamanın tamamını okuduktan sonra cevaplandırmaya başlayınız. Envanter üzerine hiçbir şey yazmayınız, cevaplarınızı CEVAP KAĞIDI üzerine işaretleyiniz. Cevaplandırırken bir kişi olarak sadece kendi gerçek durumunuzu ifade ediniz. Bir soru üzerinde fazla zaman harcamayınız. İlk aklınıza gelen cevabı işaretleyiniz. Atlamadan soruların hepsini cevaplandırınız.

1. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?
2. Zıt görüşte olanlara rağmen planınızı genellikle uygulayabilir misiniz?
3. Yaptıklarınıza üzüldüğünüz zamanlar çok oluyor mu?
4. Bazı anlamsız düşünceler zihninizi meşgul edip sizi rahatsız eder mi?
5. Bir şanssızlığa uğrayacağınızdan korkuyor musunuz?
6. Oturduğunuz yerde duramaz hale geldiğiniz zamanlar olur mu?
7. Sık sık önemsiz şeyleri kendinize dert ediniz misiniz?
8. Diğer insanlarla tanışmakta zorluk çeker misiniz?
9. Çözemediğiniz ve cesaretinizi kıran sorunların ve sorumluluklarınız var mı?
10. Bazen hiç kimsenin sizi iyi anlayamadığını düşündüğünüz olur mu?
11. Arkadaşlarınızla dışarda çok fazla zaman harcadığınız için ailenizin sizden şikayet ettiği olur mu?

12. Aile içinde kararlar alınırken sizin de fikrinizi alırlar mı?
13. İnsanları birbirleri ile tanıştırmak size kolay gelir mi?
14. Olabildiğince kalabalıktan uzak kalma eğiliminiz var mı?
15. Arkadaşlarınız sosyal ilişkilerinizi istenilen düzeyde bulurlar mı?
16. Tanışmadığınız yeni birisine de dostça davranmak gerekir mi?
17. Yasalara uymayan davranışları için insanlar haklı görülebilir mi?
18. Başkalarına sır vermek size güç gelir mi?
19. Saygısız oluşlarından dolayı gençlerden öç almak istediğiniz zamanlar oluyor mu?
20. Çoğu zaman yanlış veya kötü bir şey yapacağınızdan kaygılanır mısınız?
21. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
22. Fikirlerinizi başkalarına kabul ettirmenin güç olduğu kanısında mısınız?
23. Çoğu zaman başkalarının aynı konuda ne karar verdiklerini öğrenme zorunluğuyduyar mısınız?
24. Hoş olmadığı için sizi uzun zamandır üzen bir yaşantınız var mı?
25. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
26. Güç bir durumla karşılaşacağınızı düşününce heyecanlanır ve terler misiniz?
27. Görme gücünüzdeki bozukluklardan sık sık yakınır mısınız?
28. Aileniz bireyleri ile sık sık tartışmalarınız olur mu?
29. Beklentinizin üstünde dostluk gösteren insanlara karşı dikkatli olmaya çalışır mısınız?
30. Dikkatinizi bir konu üzerinde toplamada çok güçlük çeker misiniz?
31. Çoğu zaman tüm vücudunuzda bir kırıklık, halsizlik hissedersiniz mi?
32. Aileniz, onlara karşı düşünceli davrandığınız kanısında mıdır?
33. Aileniz bireyleri genellikle birbirlerine karşı sakın davranırlar mı?
34. Birbiri ile şakalaşan kimseler arasında olmak ister misiniz?
35. Diğer insanlarla ilişki kurmada sizi yetenekli bulurlar mı?
36. Genellikle karşı cinsten birisi ile çalışmaktan hoşlanır mısınız?
37. Sahibine haber vermeden bazı şeyleri ödünç almak doğru sayılabilir mi?
38. Kişinin toplumdaki adet ve geleneklere uyması sizce önemli midir?
39. Kendini beğenmiş oldukları için çevrenizdeki çoğu kişileri uyarmak zorunda kaldığınız oluyor mu?
40. Hakkınızda dedikodu yapacaklarından kuşkulandır mısınız?
41. Zararsız yalanlar söyleyerek zor durumlardan kurtulmak size kolay gelir mi?
42. Arkadaşlarınız sizi, “eğriye eğri doğruya doğru”, diyen bir kişi olarak mı bilirler?
43. Çevrenizdeki kişiler önemli konularda sizin görüşünüzü de öğrenmek isterler mi?
44. Arkadaşlarınızın çoğu kadar siz de güçlü ve sağlıklı mısınız?
45. Çevrenizdeki kişilerden kolayca hastalık kapan bir yaradılıştasınız mı?
46. “Başaramadım” gibi bir duygudan rahatsız mısınız?
47. Sağlığınıza çok dikkat etmek ihtiyacında mısınız?
48. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
49. Belli etmeseniz bile çevrenizdekilere sık sık darıldığınız olur mu?
50. Moralinizin bozulduğu ve bundan kurtulmanın çok zor olduğu zamanlar oluyor mu?

51. Çevrenizdeki kişilerin çoğu ile arkadaşlık etmek yerine yalnız olmayı tercih eder misiniz?
52. Tanıdıkların bulunmadığı bir çevrede sıkılganlık çeker misiniz?
53. Ailenizdeki kişilerin bazıları size karşı çok cimri davranıyor mu?
54. Ailenizin çoğu kez herşeye itaat etmenizi beklemeleri sizi kızdırır mı?
55. Mutlu olacağınız sayıda ve nitelikte arkadaşlarınız var mı?
56. Gürültülü eğlencelere katılmaktan hoşlanır mısınız?
57. Sosyal etkinlikler sırasında başkalarını eğlendirmek size zor gelir mi?
58. İş ve sorumluluklardan kaçmak her zaman hatalı mıdır?
59. İnsan verdiği sözü her zaman yerine getirmeli midir?
60. Kapılarını açık bırakan kişilerin eşyalarının çalınmasını hakettikleri görüşüne katılır mısınız?
61. Karşıt cinsten birisi ile birlikte olunca genellikle onun cinsiyeti ile ilgili şeyler mi düşünürsünüz?
62. Bulduğunuz çevrede çok fazla konu-komşu dedikoduları yapılıyor mu?
63. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
64. Kişileri birbirine tanıştırmak ve başkalarına tanıştırmak size kolay gelir mi?
65. Başkaları sizi yetenekli ve cesur bulur mu?
66. Alıngan bir kişi misiniz?
67. Fiziki görünüşünüzden dolayı duygusal bir hassasiyetiniz var mı?
68. Duygularınıza olan güveninizden dolayı görüşlerinizin esnek olduğu kanısında mısınız?
69. Sık sık kabızlıktan ve miğde ağrılarından şikayetiniz olur mu?
70. Ara sıra zihninizin ağır işlediğini hissedersiniz mi?
71. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
72. Başarmayı arzu ettiğiniz şeyleri düşünmek, onları yapmaktan daha çok haz veriyor mu?
73. Size açık olan avantajlı durumlardan bazı kişilerin yararlanma çabasında oldukları kanısında mısınız?
74. İstekli olduğunuz toplantı veya etkinliklere katılmanız genellikle engellenir mi?
75. En az anlayış gördüğünüz yerin aileniz olduğunu düşündüğünüz oluyor mu?
76. Koşulsuz olarak her insana yardım eder misiniz?
77. Sönük geçmekte olan bir toplantıya öncülük edip canlandırmak size kolay gelir mi?
78. Çabuk arkadaş edinen bir kişi misiniz?
79. Ortaya çıkan fırsatlarda otobüse ücret ödemeden binmek bir şerefsizlik midir?
80. İşlerini düze çıkarmak için pek çok kişinin yalan söylediği kanısında mısınız?
81. Sosyal kurallardan oldukça bağımsız bir yaşantı içinde misiniz?
82. Çevrenizdeki çoğu kişilerin politik görüşleri sizinkine ters düşer mi?
83. Başkalarının saflığını kendi çıkarlarına kullanan kimseleri ayıplar mısınız?
84. Aileniz, sizin başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
85. İsteddiğiniz bir işe veya mesleğe girmenizin engellendiği oldu mu?
86. Önemli olmayan konular yüzünden sık sık eleştirildiğiniz olur mu?

87. Yaptığınız bir yanlış kabul etmek size zor gelir mi?
88. Ailenizin düşündüğü gibi olmama duygusu sizi rahatsız ediyor mu?
89. Belirli bir nedeni olmadan duygularınız kolayca neşeden üzüntüye, üzüntüden neşeye dönüşür mü?
90. Çevrenizdeki insanlara gerçeği kabul ettirmenin güç olduğu zamanlar olur mu?
91. Zihninizi dolduran türlü düşünceler uykunuzu kaçırır mı?
92. Genellikle sakin ve meseleleri soğukkanlı olarak ele alan bir kişi misiniz?
93. Zaman zaman aleyhinize çalışan insanların varlığından şüphelendiğiniz olur mu?
94. İnsanların içinde iken bile kendinizi yalnız hissedersiniz mi?
95. Aileniz, yeterli düzeyde başarılı olduğunuz kanısında mıdır?
96. Akşamları eve dönüş sizi kaygılandırır mı?
97. Ailenizdeki kişilerden bazılarının yakınlık ve sevginize yeterince karşılık vermediği oluyor mu?
98. Yeni tanıştığınız bir kimse ile konuşmaktan çekinir misiniz?
99. Çevrenizdeki insanlar çoğu zaman sizi hayal kırıklığına uğratırlar mı?
100. Sizce geçinilmesi güç kişilere de nazik davranılmalı mıdır?
101. Davranışınızın çevredekilere aykırı düşmesi sizi rahatsız eder mi?
102. Söz dinlemeyip kendisini problemin içine atmakta ısrar eden kişiler cezalarını çekmeli midir?
103. Bazı konularda kendi kendinizle kavga içinde misiniz?
104. İnatçı kişilere biraz zor kullanmanın onları ikna etmede yararlı olacağı kanısında mısınız?
105. Başkalarının mutluluğunu kıskandığınız zamanlar oluyor mu?
106. Başkalarının sizden hoşlandığı duygusu içinde misiniz?
107. Yeteneğinizi küçümseyip başladığınız bazı işleri yarım bıraktığınız oluyor mu?
108. Kafesleri içinde olsa da vahşi hayvan görmekten heyecanlanır mısınız?
109. Sizi eleştirdikleri zaman sakin kalabiliyor musunuz?
110. Kendinizi sinirli bir kişi olarak mı görürsünüz.
111. Üzüntülü veya heyecanlı olduğunuz zaman konuşmanızda kekemelik olur mu?
112. Sonradan pişman olacağınız çok şeyi yaptığınız oluyor mu?
113. Kaslarınızda bazen asabi hareketler veya tikler olur mu?
114. Belirli bir neden yokken kendinizi son derece neşeli veya üzüntülü hissettiğiniz zamanlar olur mu?
115. Yaşı sizden küçük olanların daha rahat bir yaşam sürdürdükleri kanısında mısınız?
116. Hoşlanmadıkları için ailenizin evde misafir etmek istemedikleri arkadaşlarınız var mı?
117. Ailenizle aranızdaki değer yargıları ve inanç farkları nedeniyle önemli sorunlarla karşılaştığınız oluyor mu?
118. Aileniz sizden çok fazla şeyler mi bekliyor?
119. Kız ve erkeklerin birlikte bulunduğu durumlarda kendinizi rahat hissedersiniz mi?
120. İnsan ilişkilerinde utangaç bir kişi misiniz?
121. Çıkarlarını korumak için pek doğru olmayan yollara sapanları ayıplar mısınız?

122. Bir şeyi bulan kişiye onu saklama hakkı verilmeli midir?
123. İnsanların inançlarında kusur etmeleri, bir diğerine bunu başkalarına yayma hakkı verir mi?
124. Yaptığınız şeylerin yanlış anlaşılacağı kaygısı içinde misiniz?
125. İnsanların koşulsuz olarak serbest davranmalarına izin verilse toplumun daha iyi olacağı kanısında mısınız?
126. İçinde bulunduğunuz koşullardan dolayı sık sık sinirlendiğiniz olur mu?
127. Arkadaşlarınız istemediğiniz bir davranışta bulunduğu zaman, çoğunlukla bunu, çekinmeden kendisine söyleyebilir misiniz?
128. Gerçek yeteneklerinizi gösterebildiğiniz kanısında mısınız?
129. Kendinize özgü bir plan yapmaktansa arkadaşlarınızın önerilerini uygulamak size daha kolay gelir mi?
130. Açlık hissi duymadan yemek yediğiniz zamanlar oluyor mu?
131. Akşama doğru ya da sabahları kendinizi çok yorgun hisseder misiniz?
132. Ne okuduğunuzun farkında olmadan bir süre okuyup sonra dikkatinizi topladığınız olur mu?
133. Çoğu zaman kendinizi yorgun ve halsiz hisseder misiniz?
134. Eleştirilmek sizi çok kırar mı?
135. Hoşlanmadığınız birisi ile karşılaşmamak için yolunuzu sık sık değiştirdiğiniz oluyor mu?
136. Cinsel konularda kendinizi rahat hisseder misiniz?
137. Başka bir aile veya grubun üyesi olmayı istediğiniz zamanlar olur mu?
138. Aile bireylerinin kişisel meselelerinizi bilmek istemelerinden şikayetçi misiniz?
139. Aileniz karşı cinsten olan arkadaşlarınızı genellikle reddeder mi?
140. Bulunduğunuz çevrede halk tarafından seilmeyen çok kişi var mı?
141. Topluluk içinde tanıştığınız insanlarla çabucak kaynaşabiliyor musunuz?
142. Uzlaşma kabul etmeyen kişilere nazik davranır mısınız?
143. Arkadaşlarınız sizi, eğriye eğri doğruya doğru diyen bir kişi olarak mı bilirler?
144. Saygısızlık gösterenlere aynı şekilde cevap verir misiniz?
145. Onlara aldırmamak yerine öç almanın daha iyi olduğu kanısında mısınız?
146. Yasalara aykırı davranmadan yasanın bir açığından yararlanmada bir sakınca görür müsünüz?
147. Duygularınızı kontrol altında tutabiliyor musunuz?
148. Arkadaş edinmede zorluk çekiyor musunuz?
149. Doğru yargılarınızı bile, değerli bulmadıkları olur mu?
150. Cesaret verilmediği zaman işlerinize devam etmek size zor gelir mi?
151. Heyecanlı olaylar sizi karamsarlıktan kurtarır mı?
152. İşler kötü gittiği zaman çabuk heyecanlanan bir kişi misiniz?
153. Bazen içinizden insanlara küfretmek gelir mi?
154. Sık sık başınız ağrır mı?
155. Ayrıntılı konuşmadıkları için sık sık kişilerin sözlerini tekrarlatmak zorunda kalır mısınız?

156. Bazen sevdiğiniz kişiyi kırmaktan hoşlandığınız olur mu?
157. Sizden gelen bir neden yokken işlerinizin ters gittiği zamanlar oluyor mu?
158. Evden kaçıp başka bir yere gitmeyi düşündüğünüz zamanlar oluyor mu?
159. Aileniz bireylerinin hepsini denk ölçüler içinde seviyor musunuz?
160. Evde sakin olmak için ya susmak ya da dışarı çıkmak zorunda olduğunuz zamanlar oluyor mu?
161. Taşıdığınız sorumlulukların ağırlığı sizi fazlaca hareketsiz hale getiriyor mu?
162. Neşeli arkadaşlar arasına katılınca üzüntülerinizi unutabiliyor musunuz?
163. Sıkışık durumlardan kurtulmak için gerçeği söylemediğiniz zamanlar olur mu?
164. Bulunmuş olan bir eşyayı her zaman iade etmek gerekli midir?
165. Yaşamının bir döneminde her insanın bir şeyler çalmış olabileceği görüşüne katılır mısınız?
166. Bazı insanların mal ve mülklerini tahrip etmeyi hak ettiklerini düşündüğünüz olur mu?
167. Size kötü davrandıkları için öç almayı istediğiniz kişiler oldu mu?
168. Başkaları sizinle tartışmaya kalkınca hemen rahatsız olur musunuz?

EK 4
EDWARDS KİŞİSEL TERCİH ENVANTERİ

Hazırlayan
A. Edwards

Çeviren
Yıldız Kuzgun

Bu envanter bir kimsenin çeşitli gereksinmelerinin görelî durumunu (önem sırasını) saptamak amacı ile hazırlanmıştır. Envanterde 225 madde vardır. Her madde bir ifade çiftinden oluşmuştur. Sizden istenen, ifade çiftlerinden size uygun olanı seçmeniz ve cevap kağıdında ilgili harfi yuvarlak içine almanızdır. Cevaplamanın nasıl yapılacağını, birinci maddeyi birlikte yaparak görelim:

- I- A) Sıkıntıda oldukları zaman dostlarıma yardım etmek isterim.
B) Üzerime aldığım işi elimden geldiği kadar en iyi biçimde yapmaya çalışırım.

Yukarıdaki ifade çiftinden, A şıkkı sizi B şikkından daha iyi anlatıyorsa, yani size daha uygunsa A harfinin, B şıkkı daha iyi anlatıyorsa B harfinin etrafına bir yuvarlak çizeceksiniz.

Bazen her iki ifade de size aynı derecede uygun gelebilir yada ikisi de uygun olmayabilir. Böyle durumlarda da en çok uygun olanı seçmeye çalışınız. Mümkün olduğu kadar çabuk ve içinizden ilk geldiği biçimde cevaplamaya gayret ediniz.

EDWARDS KİŞİSEL TERCİH ENVANTERİ

- 1- A) Sıkıntıda oldukları zaman dostlarına yardım etmek isterim.
B) Üzerime aldığım işi elimden geldiği kadar en iyi biçimde yapmaya çalışırım.
- 2- A) İlgi duyduğum çeşitli konularda büyük adamların neler düşündüklerini öğrenmek isterim.
B) Çok önemli bir işi başarmak isterim.
- 3- A) Yazdığım yazının öz, temiz ve iyi düzenlenmiş olmasını isterim.
B) Bir işte, meslekte ya da uzmanlık alanında tanınmış biri olmak isterim.
- 4- A) Toplantılarda eğlenceli hikayeler ve fıkralar anlatmak isterim.
B) Ünlü bir roman ya da piyes yazmak isterim.
- 5- A) İstedğim gibi gelip gidebilmek isterim.
B) Zor bir işi iyi bir biçimde yaptığımı söyleyebilmek isterim.
- 6- A) Başka insanlara zor gelen problem ve bilmeceleri çözmekten hoşlanırım.
B) Bulduğum kurumlarda yönergeleri izleyip benden bekleneni iyi bir biçimde yapmak isterim.
- 7- A) Günlük işlerimde yenilik ve değişiklik görmek isterim.
B) Üstlerimin iyi bir iş yaptıklarına inandığım zaman bunu onlara söylemek isterim.
- 8- A) Üzerime aldığım işin ayrıntılarını planlamak ve işi düzene koymaktan hoşlanırım.
B) Bulduğum kurumlarda yönergeleri izleyip benden bekleneni iyi bir biçimde yapmak isterim.
- 9- A) Kalabalık yerlerde insanların beni farketmelerinden ve görünüşüm hakkında konuşmalarından hoşlanırım.
B) Büyük adamların hayatlarına ait eserler okumaktan hoşlanırım.
- 10- A) İşleri, alışlageldiği biçimde yürütmem istenen durumlardan kaçınmak isterim.
B) Büyük adamların hayatlarına ait eserler okumaktan hoşlanırım.

- 11- A) Bir işte, meslekte ya da uzmanlık alanında tanınmış bir kimse olmak isterim.
B) İşimi, başlamadan önce planlayıp düzenlemek isterim.
- 12- A) İlgi duyduğum çeşitli meslekler hakkında büyüklerin neler düşündüklerini bilmek isterim.
B) Bir seyahat yapmam gerektiğinde her şeyi önceden planlamak isterim
- 13- A) Başladığım her işi bitirmek isterim.
B) Çalıştığım yerde ya da masamda eşyalarımı düzenli ve sıralı bir biçimde tutmak isterim.
- 14- A) Başıma gelen garip olayları ve maceraları başkalarına anlatmaktan hoşlanırım.
B) Yemeklerimi düzenli ve kararlaştırılmış zamanda yemek isterim.
- 15- A) İstedğim bir işi yapmaya kara vermede bağımsız olmak isterim.
B) Çalıştığım yerde ya da masamda eşyalarımı düzenli ve sıralı bir biçimde tutmak isterim.
- 16- A) İşleri başkalarından daha iyi yapabilmek isterim.
B) Toplantılarda eğlenceli hikayeler ve fıkralar anlatmaktan hoşlanırım.
- 17- A) Adetlere uymak ve saygı duyduğum kimselerin geleneklere aykırı saydığı işleri yapmaktan kaçınmak isterim.
B) Başarılarım hakkında konuşmaktan hoşlanırım.
- 18- A) Hayatımı, planlarımda önemli değişiklikler olmaksızın, pürüzsüzce akıp gidecek biçimde düzenlemek isterim.
B) Başımdan geçen garip olayları ve maceraları başkalarına anlatmaktan hoşlanırım.
- 19- A) Konusu seks olan piyes ve kitapları okumaktan hoşlanırım.
B) Bir grupta ilgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
- 20- A) Otorite durumunda olan kimseleri eleştirmekten hoşlanırım.
B) Başkalarının genellikle anlamını bilmedikleri sözcükleri kullanmaktan hoşlanırım.
- 21- A) Başkalarınca beceri ve gayret isteyen işler olarak bilinen işleri başarmak isterim.
B) İstedğim gibi gidip gelebilmek isterim.

- 22- A) Hayran olduğum bir kimseyi övmek isterim.
B) İsteddiğimi yapmakta kendimi özgür hissetmek isterim.
- 23- A) Mektuplarımı, makbuzlarımı ve diğer kağıtlarımı düzgünce sıraya konmuş ve bir sisteme göre dosyalanmış olarak saklamaktan hoşlanırım.
B) Yaptık istediğim şeye karar vermede bağımsız olmak isterim.
- 24- A) Hiç kimsenin cevaplayamayacağını bildiğim sorular sormaktan hoşlanırım.
B) Otorite durumundaki insanları eleştirmekten hoşlanırım.
- 25- A) Elime geçeni atıp kırmak isteyecek kadar öfkelenirim.
B) Sorumluluk ve yükümlülüğten kaçınmak isterim.
- 26- A) Üzerime aldığım işlerde başarılı olmak isterim.
B) Yeni dostluklar kurmak isterim.
- 27- A) Yönergeleri izleyip benden bekleneni yerine getirmekten hoşlanırım.
B) Dostlarımla sıkı bağlılıklarım olmasından hoşlanırım.
- 28- A) Yazdığım yazının öz, temiz ve iyi düzenlenmiş olmasını isterim.
B) Mümkün olduğu kadar çok arkadaş edinmek isterim.
- 29- A) Toplantılarda eğlenceli hikayeler ve fıkralar anlatmaktan hoşlanırım.
B) Dostlarıma mektup yazmaktan hoşlanırım.
- 30- A) İsteddiğim zaman gelip gidebilmek isterim.
B) Her şeyi dostlarımla paylaşmak isterim.
- 31- A) Başka insanlara zor gelen problem ve bilmeceleeri çözmekten hoşlanırım.
B) İnsanları, ne yaptıklarına değil, neden yaptıklarına bakarak değerlendirmek isterim.
- 32- A) Hayran olduğum insanların önderliğini kabul etmekten hoşlanırım
B) Karşılaşmak zorunda oldukları çeşitli sıkıntılar konusunda dostlarımla neler hissettiklerini anlamak isterim.
- 33- A) Yemeklerimi, düzenli ve kararlaştırılan zamanda yemek isterim.
B) Başkalarının davranışlarını incelemek ve çözümlenmekten hoşlanırım.
- 34- A) Başka insanlara zekice ve nükteli gelen sözleri söylemekten hoşlanırım.
B) Kendimi başkalarının yerine koyup aynı durumda ne hissedebileceğimi hayal etmekten hoşlanırım.

- 35- A) İstediğimi yapmakta kendimi özgür saymak isterim.
B) Belli bir durumda başka bir kimsenin ne hissettiğini gözlemekten hoşlanırım.
- 36- A) Başkalarınca, hüner ve gayret isteyen işler olarak bilinen işleri başarmaktan hoşlanırım.
B) Bir başarısızlıkla karşılaştığım zaman dostlarımla beni teşvik etmesini isterim.
- 37- A) Bir şeyi planlarken, görüşlerine saygı duyduğum kimselerin fikirlerine başvurmadan hoşlanırım.
B) Dostlarımla bana karşı düşünceli olmalarını isterim.
- 38- A) Hayatımı, planlarımda önemli değişiklikler olmaksızın, pürüzsüzce akıp gidecek biçimde düzenlemek isterim.
B) Başımdan geçen garip olayları ve maceraları başkalarına anlatmaktan hoşlanırım.
- 39- A) Bir grupta ilgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
B) Hastalandığım veya üzüldüğüm zaman dostlarımla üzerime düşmelerinden hoşlanırım.
- 40- A) İşleri alışlageldiği biçimde yürütmem gereken durumlardan kaçınmak isterim.
B) Üzgün olduğum zaman dostlarımla duygularımı paylaşmalarını ve beni avutmalarını isterim.
- 41- A) Ünlü bir roman ya da piyes yazmak isterim.
B) Bir grupta çalışırken başkanlığa atanmak ya da seçilmek isterim.
- 42- A) Bir grupta iken, grubun ne yapacağına karar vermede bir başkasının önderliğini kabul etmekten hoşlanırım.
B) Mümkün olduğunca başka insanların hareketlerini kontrol etmekten hoşlanırım.
- 43- A) Mektuplarımı, makbuzlarımı ve diğer kağıtlarımı düzgün bir biçimde sıraya konmuş ve bir sisteme göre dosyalanmış olarak saklamaktan hoşlanırım.
B) Bulduğum gruplarda ya da kuruluşlarda liderlerden biri olmak isterim.
- 44- A) Kimsenin cevaplayamayacağını bildiğim sorular sormaktan hoşlanırım.
B) Başkalarına işlerini nasıl yapacaklarını söylemekten hoşlanırım.

- 45- A) Sorumluluk ve yükümlülükten kaçınmak isterim.
B) Başkaları arasında çıkan tartışma ve anlaşmazlıkları yatıştırmaya çağırılmaktan hoşlanırım.
- 46- A) Bir işte, meslekte ya da uzmanlık alanında tanınmış bir kimse olmak isterim.
B) Yanlış olduğunu bildiğim bir işi yapınca suçluluk duyarım.
- 47- A) Büyük adamların hayat hikayelerini okumaktan hoşlanırım.
B) Yaptığım hataları itiraf etmem gerektiğini hissedirim.
- 48- A) Üzerime almak zorunda olduğum bir işin ayrıntılarını planlamak ve işi düzene koymak isterim.
B) İşlerim kötü gittiği zaman başkalarından çok kendimin kusurlu olduğumu düşünürüm.
- 49- A) Başkalarının çoğunlukla anlamını bilmedikleri sözcükleri kullanmaktan hoşlanırım.
B) Birçok yönden başkalarından daha yetersiz olduğumu hissediyorum.
- 50- A) Otorite durumunda olan kimseleri eleştirmekten hoşlanırım.
B) Kendimden üstün saydığım kimselerin yanında çekingenlik duyarım.
- 51- A) Üzerime aldığım işi en iyi şekilde yapmak isterim.
B) Benden daha kötü durumda olan kimselere yardım etmek isterim.
- 52- A) İlgilendiğim çeşitli sorunlar hakkında büyüklerin ne düşündüklerini bilmek isterim.
B) Dostlarıma karşı cömert olmak isterim.
- 53- A) Güç bir işe başlamadan önce bir plan yapmak isterim.
B) Dostlarıma ufak tefek iyilikler yapmaktan hoşlanırım.
- 54- A) Başıma gelen garip olayları ve maceraları başkalarına anlatmaktan hoşlanırım.
B) Dostlarıma bana güvenmelerini ve sıkıntıları anlatmalarını isterim.
- 55- A) Düşündüğümü söylemek isterim.
B) Beni arasıra kıran arkadaşlarımı affetmek isterim.
- 56- A) İşleri başka insanlardan daha iyi yapabilmek isterim.
B) Yeni ve değişik lokantalarda yemek yemekten hoşlanırım.

- 57- A) Adetlere uymak ve saygı duyduğum kimselerin geleneklere aykırı saydığı şeyleri yapmaktan kaçınmak isterim.
B) Yeni moda ve akımlara uymaktan hoşlanırım.
- 58- A) İşimi, başlamadan evvel planlayıp düzenlemek isterim.
B) Memleketi gezip görmek isterim.
- 59- A) Kalabalık yerlerde insanların beni farketmelerinden ve görünüşüm hakkında konuşmalarından hoşlanırım.
B) Memleketi gezmekten ve değişik yerlerde yaşamaktan hoşlanırım.
- 60- A) İstediğim bir şeyi yapmaya karar vermede bağımsız olmak isterim.
B) Değişik ve yeni şeyler yapmak isterim.
- 61- A) Zor bir işi iyi bir biçimde yaptığımı söyleyebilmek isterim.
B) Üzerime aldığım herhangi bir işde sıkı çalışmaktan hoşlanırım.
- 62- A) Üstlerimin iyi bir iş yaptıklarına inandığım zaman bunu onlara söylemekten hoşlanırım.
B) Başka işlere geçmeden önce elimdeki işleri tamamlamak isterim.
- 63- A) Bir seyahat yapmak zorunda kalırsam, herşeyi önceden planlamak isterim.
B) Bir problem veya bilmeceyi çözünceye kadar uğraşırım.
- 64- A) Arasıra, sırf başkalarının üzerinde yapacağı etkiyi görmek için bir şeyler yapmak isterim.
B) Bir sonuca varamayacakmışım gibi görünse de bir işe ya da probleme takılıp kalmaktan hoşlanırım.
- 65- A) Başkalarının geleneğe aykırı saydığı işleri yapmaktan hoşlanırım.
B) Rahatsız edilmeksizin saatlerce çalışmaktan hoşlanırım.
- 66- A) Büyük önemi olan bir işi başarmak isterim.
B) Karşı cinsten, çekici kimseleri öpmek isterim.
- 67- A) Hayran olduğum bir kimseyi övmek isterim.
B) Karşı cinsin beni fizik bakımından çekici bulmasını isterim.
- 68- A) Çalıştığım yerde ya da masamda eşyalarımı düzenli ve sıralı bir biçimde tutmaktan hoşlanırım.
B) Aşık olmaktan hoşlanırım.

- 69- A) Başarımdan bahsetmekten hoşlanırım.
B) Konusu seks olan fıkralar anlatmaktan ve dinlemekten hoşlanırım.
- 70- A) Başkalarının neler düşünebileceğini dikkate almaksızın işleri bildiğim gibi yapmaktan hoşlanırım.
B) Konusu cinsiyet olan kitap ve piyesler okumaktan hoşlanırım.
- 71- A) Ünlü bir roman ya da piyes yazmak isterim.
B) Benimkine zıt olan görüşlere hücum etmekten hoşlanırım.
- 72- A) Bir gruba katıldığımda grubun ne yapacağına karar vermede bir başkasının önderliğini kabul etmekten hoşlanırım.
B) Hak etmişse, bir kimseyi herkesin içinde eleştirme isteğine kapılırım.
- 73- A) Hayatımı, planlarımda önemli değişiklikler olmaksızın, pürüzsüzce akıp gidecek biçimde düzenlemek isterim.
B) Elime geçeni atıp kırmak isteyecek kadar öfkelenirim.
- 74- A) Kimsenin cevaplayamayacağından emin olduğum sorular sormaktan hoşlanırım.
B) Başkalarına, kendileri hakkında düşündüklerimi söylemekten hoşlanırım.
- 75- A) Sorumluluk ve yükümlülüklerden kaçınmak isterim.
B) Aptalca bulduğum işleri yapan kimseleri alaya almaktan hoşlanırım.
- 76- A) Dostlarıma karşı vefalı olmak isterim.
B) Üzerime aldığım işi, elimden geldiği kadar iyi bir biçimde yapmak isterim.
- 77- A) Belli bir durumda, başka insanların ne hissettiklerini gözlemekten hoşlanırım.
B) Zor bir işi iyi bir biçimde yaptığımı söyleyebilmek isterim.
- 78- A) Başarısızlığa uğradığım zaman dostlarımdan bana cesaret vermelerini isterim.
B) Üzerime aldığım işlerde başarılı olmak isterim.
- 79- A) Bağlı olduğum grup ve kuruluşlarda önderlerden biri olmak isterim.
B) İşleri başka insanlardan daha iyi yapabilmek isterim.
- 80- A) İşlerim kötü gittiği zaman herkesten çok kendimin kusurlu olduğunu düşünürüm.
B) Başkalarına zor gelen bilmece ve problemleri çözmekten hoşlanırım.

- 81- A) Dostlarım için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
B) Bir şey tasarlariken, görüşlerine saygı duyduğum kimselerden fikir almaktan hoşlanırım.
- 82- A) Kendimi başkalarının yerine koyup aynı durumda neler hissedebileceğimi hayal etmekten hoşlanırım.
B) Üstlerimin iyi bir iş yaptıklarına inandığım zaman bunu onlara söylemekten hoşlanırım.
- 83- A) Güçlüklerle karşılaştığım zaman dostlarımın bana karşı anlayışlı ve şefkatli davranmalarını isterim.
B) Hayran olduğum kimselerin önderliğini kabul etmekten hoşlanırım.
- 84- A) Bir grupla çalışırken başkan olarak atanmak ya da seçilmek isterim.
B) Bir grup içinde iken grubun ne yapacağına karar vermede bir başkasının önderliğini kabul etmekten hoşlanırım.
- 85- A) Yanlış bir iş yaptığım zaman cezalandırılmak isterim.
B) Adetlere uymak ve saygı duyduğum kimselerin geleneklere aykırı saydığı şeyleri yapmaktan kaçınmak isterim.
- 86- A) Sahip olduğum şeyleri dostlarımla paylaşmaktan hoşlanırım.
B) Zor bir işi yapmaya başlamadan önce plan yapmak isterim.
- 87- A) Dostlarımın, karşılaştıkları çeşitli sorunlar karşısında neler hissettiklerini bilmek isterim.
B) Bir seyahat yapmak zorunda kalırsam, planını önceden hazırlarım.
- 88- A) Dostlarımın bana karşı düşünceli davranmalarını isterim.
B) Başlamadan önce işimi düzenlemek ve planlamak isterim.
- 89- A) Başkaları tarafından bir önder olarak görülmek isterim.
B) Mektuplarımı, makbuzlarımı ve diğer kağıtlarımı düzgün bir biçimde sıraya konmuş ve bir sisteme göre dosyalanmış olarak saklamak isterim.
- 90- A) Çekmiş olduğu ıstırap ve sefaletin bana zarardan çok yarar getirdiğine inanırım.
B) Hayatımı, planlarımda önemli bir değişiklik olmadan, pürüzsüzce akıp gidecek biçimde düzenlemek isterim.
- 91- A) Dostlarımla sıkı bağlılıklarım olmasını isterim.
B) Diğer insanlarca nükteli ve kurnazca sayılan sözler söylemekten hoşlanırım.

- 92- A) Dostlarımla kişilikleri üzerinde düşünmekten ve neden böyle olduklarını anlamaya çalışmaktan hoşlanırım.
B) Arasında başkaları üzerinde yapacağı etkiyi görmek için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.
- 93- A) Hastalandığım zaman dostlarımla üzerime düşmelerinden hoşlanırım.
B) Başarılarımdan bahsetmekten hoşlanırım.
- 94- A) Başkalarına, işlerini nasıl yapacaklarını söylemekten hoşlanırım.
B) Bir grupta ilgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
- 95- A) Kendimden üstün saydığım insanların yanında çekingenlik duyarım.
B) Başkalarının çoğunlukla anlamını bilmediği sözcükler kullanmaktan hoşlanırım.
- 96- A) İşlerimi kendi başıma yapmaktan çok dostlarımla yapmaktan hoşlanırım.
B) Düşündüğümü söylemek isterim.
- 97- A) Başkalarının davranışlarını incelemek ve çözümlemekten hoşlanırım.
B) Başkalarının geleneklere aykırı saydığı işleri yapmaktan hoşlanırım.
- 98- A) Hasta olduğum zaman dostlarımla benim için üzölmelerini isterim.
B) İşleri, alışlageldiğı biçimde yapmam gereken durumlardan kaçınmak isterim.
- 99- A) Elden geldikçe başkalarının hareketlerini yönetmek ve kontrol etmekten hoşlanırım.
B) Başkalarının ne düşüneceğine aldırmaksızın işlerimi bildiğim gibi yapmak isterim.
- 100- A) Kendimi bir çok bakımlardan başkalarından daha yetersiz buluyorum.
B) Sorumluluk ve yükümlölüklerden kaçınmak isterim.
- 101- A) Üzerime aldığım işlerde başarılı olmak isterim.
B) Yeni dostluklar kurmak isterim.
- 102- A) Duygu ve güdülerimi çözümlemekten hoşlanırım.
B) Elimden geldiğı kadar çok dost edinmek isterim.
- 103- A) Sıkıntıda olduğum zaman dostlarımla bana yardım etmesini isterim.
B) Dostlarımla için bir şeyler yapmaktan hoşlanırım.

- 104- A) Başkaları tarafından hücum edildiğinde görüşümü savunmaktan hoşlanırım.
B) Dostlarıma mektup yazmaktan hoşlanırım.
- 105- A) Yanlış olduğunu bildiğim bir şey yaptığım zaman suçluluk duyuyorum.
B) Dostlarımla sıkı bağlılıklarım olmasını isterim.
- 106- A) Sahip olduğum şeyleri dostlarımla paylaşmaktan hoşlanırım.
B) Duygu ve güdülerimi çözümlemekten hoşlanırım.
- 107- A) Hayran olduğum kimselerin önderliğini kabul etmekten hoşlanırım.
B) Karşılaştıkları çeşitli sorunlar hakkında dostlarımla neler hissettiklerini anlayabilmek isterim.
- 108- A) Dostlarımla benim için ufak tefek iyilikleri severek yapmalarından hoşlanırım.
B) İnsanları, ne yaptıklarına değil, neden yaptıklarına bakarak değerlendirmek isterim.
- 109- A) Bir grup insanla beraberken ne yapacağımıza karar vermekten hoşlanırım.
B) Çeşitli durumlarda dostlarımla nasıl hareket edeceğimi önceden kestirmek isterim.
- 110- A) Kendi yolumu denemektense mücadeleden kaçınıp boyun eğdiğim zaman kendimi daha rahat hissederim.
B) Başkalarının duygu ve güdülerini çözümlemekten hoşlanırım.
- 111- A) Yeni dostluklar kurmaktan hoşlanırım.
B) Sıkıntıda olduğum zaman dostlarımla bana yardım etmesini isterim.
- 112- A) İnsanları ne yaptıklarına değil, neden yaptıklarına bakarak değerlendirmek isterim.
B) Dostlarımla bana büyük bir şefkat ve yakınlık göstermelerinden hoşlanırım.
- 113- A) Hayatımı, planlarımda büyük değişiklikler olmaksızın, pürüzsüzce akıp gidecek biçimde düzenlemek isterim.
B) Hasta olduğum zaman dostlarımla benim için üzülmelerini isterim.
- 114- A) Başkaları arasında geçen tartışma ve anlaşmazlıkları yatıştırmak için çağrılmaktan hoşlanırım.
B) Dostlarımla benim için ufak tefek iyilikleri severek yapmalarından hoşlanırım.

- 115- A) Yaptığım hataları itiraf etmem gerektiğini hissedirim.
 B) Üzgün olduğum zaman dostlarımla bana yakınlık gösterip beni neşelendirmeye çalışmalarından hoşlanırım.
- 116- A) İşleri kendi başıma yapmaktan çok arkadaşlarımla yapmak isterim.
 B) Başkalarının saldırılarına uğradığım zaman görüşümü savunmaktan hoşlanırım.
- 117- A) Dostlarımla kişilikleri üzerinde düşünmek ve neden böyle olduklarını ortaya çıkarmaktan hoşlanırım.
 B) Başkalarını etkileyip istediğimi yapmaya ikna etmekten hoşlanırım.
- 118- A) Üzgün olduğum zaman dostlarımla bana yakınlık göstermelerinden ve beni neşelendirmeye çalışmalarından hoşlanırım.
 B) Bir grup insanla birlikte iken ne yapacağımıza karar vermektan hoşlanırım.
- 119- A) Hiç kimsenin cevaplamayacağını bildiğim sorular sormaktan hoşlanırım.
 B) Başkalarına işlerini nasıl yapacaklarını söylemekten hoşlanırım.
- 120- A) Kendimden üstün bulduğum insanların yanında çekinirim.
 B) Fırsat buldukça başkalarının hareketlerini yönetmek ve gözetmekten hoşlanırım.
- 121- A) Üyelerinin birbirlerine karşı sıcak ve dostça duygularla bağlı olduğu gruplara katılmaktan hoşlanırım.
 B) Yanlış olduğunu bildiğim bazı şeyleri yaptığımda suçluluk duyarım.
- 122- A) Başkalarının duygu ve güdülerini çözümlemekten hoşlanırım.
 B) Çeşitli durumları idare etmedeki yetersizliğimden dolayı çok üzülüyorum.
- 123- A) Hastalandığım zaman arkadaşlarımla benim için üzölmelerini isterim.
 B) Kendi yolumu denemektense mücadeleden kaçınıp boyun eğdiğim zaman kendimi daha rahat hissedirim.
- 124- A) Başkalarını etkileyip istediğimi yapmaya ikna etmekten hoşlanırım.
 B) Çeşitli durumları idare etmedeki yetersizliğimden dolayı üzölüyorum.
- 125- A) Otorite durumunda olan kimseleri eleştirmekten hoşlanırım.
 B) Kendimden üstün bulduğum insanların yanında çekinirim.

- 126- A) Birbirlerine sıcak ve dostça duygularla bağılı insanlarla bir arada bulunmaktan hoşlanırım.
B) Sıkıntıda oldukları zaman dostlarıma yardım etmekten hoşlanırım.
- 127- A) Kendi duygu ve güdülerimi çözümlemekten hoşlanırım.
B) Üzgün ve hasta oldukları zaman dostlarıma yakın olmaktan hoşlanırım.
- 128- A) Sıkıntıda olduğum zaman dostlarımdan bana yardım etmelerini isterim.
B) Başka insanlara anlayış ve sempati göstermek isterim.
- 129- A) Üyesi olduğum grup ve kuruluşlarda liderlerden biri olmak isterim.
B) Üzgün ve hasta oldukları zaman dostlarıma yakın olmaktan hoşlanırım.
- 130- A) Çekmiş olduğum sıkıntıların bana kötülükten çok iyilik getirdiğine inanıyorum.
B) Dostlarıma büyük bir sevgi göstermek isterim.
- 131- A) İşleri kendi başıma yapmaktansa arkadaşlarımla birlikte yapmak isterim.
B) Yeni şeyleri denemek isterim.
- 132- A) Dostlarımdan kişilikleri üzerinde düşünmek ve onların neden öyle olduklarını ortaya çıkarmaktan hoşlanırım.
B) Aynı işi yapıp durmaktansa yeni ve farklı işleri denemek isterim.
- 133- A) Sorunlarım olduğu zaman dostlarımdan anlayışlı ve yakın olmalarını isterim.
B) Yeni insanlar tanımak isterim.
- 134- A) Başkalarının saldırısına uğradığımda görüşümü savunmaktan hoşlanırım.
B) Günlük işlerimde yenilik ve değişiklik yapmak isterim.
- 135- A) Kendi yolumu denemektense mücadeleden kaçınıp boyun eğdiğim zaman kendimi daha rahat hissederim.
B) Memleket içinde seyahat etmekten ve değişik yerlerde yaşamaktan hoşlanırım.
- 136- A) Dostlarımdan bir şeyler yapmak isterim.
B) Yapılacak işim olduğu zaman hemen işe koyulmak ve bitirinceye kadar çalışmaktan hoşlanırım.
- 137- A) İnsanların duygu ve güdülerini çözümlemekten hoşlanırım.
B) İş başında rahatsız edilmekten kaçınmak isterim.

- 138- A) Dostlarımla benim için ufak tefek iyilikleri severek yapmalarından hoşlanırım.
B) Bir işi bitirebilmek için geç vakitlere kadar çalışmaktan hoşlanırım.
- 139- A) Başkaları tarafından bir önder olarak görülmek isterim.
B) Dikkatim dağıtılmadan uzun süre çalışmak isterim.
- 140- A) Yanlış bir iş yaptığım zaman cezalandırılmam gerektiğini düşünürüm.
B) Bir çözüme varamayacağımı gibi görünse de bir iş ya da problem üzerinde çalışmaktan hoşlanırım.
- 141- A) Dostlarıma karşı vefakar olmak isterim.
B) Karşı cinsten çekici insanlarla gezmekten hoşlanırım.
- 142- A) Dostlarımla değişik durumlarda nasıl hareket edeceklerini önceden kestirmek isterim.
B) Cinsiyet ve cinsel etkinlikler hakkında tartışmalara katılmak isterim.
- 143- A) Dostlarımla bana büyük bir şefkat göstermelerini isterim.
B) Cinsel bakımdan uyarılmaktan hoşlanırım.
- 144- A) Bir grup insanla birlikte iken ne yapacağımıza karar vermekten hoşlanırım.
B) Karşı cinsten kimselerle sosyal etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.
- 145- A) Çeşitli durumları idare etmedeki yetersizliğimden dolayı üzülüyorum.
B) Konusu cinsiyet olan kitap ve piyesler okumaktan hoşlanırım.
- 146- A) Dostlarıma mektup yazmaktan hoşlanırım.
B) Gazetelerin cinayet ve diğer zorbalık haberlerini okumaktan hoşlanırım.
- 147- A) Dostlarımla değişik durumlarda nasıl hareket edeceklerini önceden kestirmek isterim.
B) Benimkine zıt olan görüşlere saldırmaktan hoşlanırım.
- 148- A) Üzgün ya da hasta olduğum zaman dostlarımla üzerime düşmelerinden hoşlanırım.
B) İşlerim ters gittiği zaman başkalarını suçlamak isterim.
- 149- A) Başkalarına işlerini nasıl yapacaklarını söylemekten hoşlanırım.
B) Biri bana hakaret edince öç almak isterim.

- 150- A) Bir çok bakımlardan başkalarından daha yetersiz olduğumu hissediyorum.
B) Kendileri ile aynı görüşte olmadığım zaman bunu insanların yüzüne söylemek isterim.
- 151- A) Sıkıntıda oldukları zaman dostlarıma yardım etmek isterim.
B) Üzerime aldığım işi, elimden geldiği kadar en iyi biçimde yapmak isterim.
- 152- A) Memleketi gezip görmek isterim.
B) Başkalarınca beceri ve gayret isteyen işler olarak bilinen işleri başarmak isterim.
- 153- A) Üzerime aldığım herhangi bir işde çok çalışmak isterim.
B) Büyük önemi olan birşeyi başarmak isterim.
- 154- A) Karşı cinsten çekici insanlarla beraber olmak isterim.
B) Üzerime aldığım işlerde başarılı olmak isterim.
- 155- A) Gazetelerde cinayet ve diğer zorbalık haberlerini okumaktan hoşlanırım.
B) Ünlü bir roman ya da piyes yazmak isterim.
- 156- A) Dostlarıma ufak tefek iyilikler yapmak isterim.
B) Bir iş planlarken görüşlerine saygı duyduğum insanların fikirlerini almak isterim.
- 157- A) Günlük işlerimde yenilik ve değişiklik görmekten hoşlanırım.
B) Üstlerimin iyi bir iş yaptıklarına inandığımda bunu onlara söylemek isterim.
- 158- A) Bir işi bitirmek için geç vakte kadar çalışmaktan hoşlanırım.
B) Hayran olduğum bir kimseyi övmek isterim.
- 159- A) Cinsel bakımdan uyarılmaktan hoşlanırım.
B) Hayran olduğum insanların önderliğini kabul etmek isterim.
- 160- A) Biri bana hakaret edince öc almak isterim.
B) Bir grup içinde iken grubun ne yapacağına karar vermede bir başkasının önderliğini kabul etmek isterim.
- 161- A) Dostlarıma karşı cömert olmak isterim.
B) Güç bir işi yapmaya başlamadan önce bir plan yapmak isterim.

- 162- A) Yeni insanlar tanımak isterim.
B) Yazdığım herhangi bir yazının öz, temiz ve iyi düzenlenmiş olmasını isterim.
- 163- A) Başladığım bir işi bitirmek isterim.
B) Çalıştığım yerde ya da masamda eşyalarımı temiz ve düzenli bir biçimde tutmak isterim.
- 164- A) Karşı cinsten kimselerin beni fiziksel bakımdan çekici bulmalarını isterim.
B) Üzerime aldığım herhangi bir işin ayrıntılarını planlayıp düzene koymak isterim.
- 165- A) Başkalarına, haklarında ne düşündüğümü söylemek isterim.
B) Yemeğimi düzenli bir biçimde ve önceden kararlaştırılan zamanda yemek isterim.
- 166- A) Dostlarıma büyük bir şefkat göstermek isterim.
B) Başka insanlarca nükteli ve zekice sayılan sözler söylemek isterim.
- 167- A) Aynı işi yapıp durmaktansa yeni ve farklı işleri denemek isterim.
B) Arasıra, sırf başkaları üzerindeki etkisini görmek için bazı şeyler yapmak isterim.
- 168- A) Bir çözüme varamayacakmışım gibi görünse de bir iş ya da probleme takılıp kalmaktan hoşlanırım.
B) Kalabalık yerlerde insanların beni farketmelerinden ve görünüşüm hakkında fikirlerini söylemelerinden hoşlanırım.
- 169- A) Konusu seks olan piyes ve kitapları okumaktan hoşlanırım.
B) Bir grupta ilgi merkezi olmaktan hoşlanırım.
- 170- A) İşlerim kötü gittiğinde başkalarını suçlamak isterim.
B) Hiç kimsenin cevaplayamayacağını bildiğim sorular sormaktan hoşlanırım.
- 171- A) Hasta ya da üzgün oldukları zaman dostlarıma yakınlık göstermekten hoşlanırım.
B) Düşündüğümü söylemek isterim.
- 172- A) Yeni ve değişik lokantalarda yemekten hoşlanırım.
B) Alışılmamış şeyleri yapmaktan hoşlanırım.

- 173- A) Başka işlere geçmeden önce elimdeki işleri tamamlamak isterim.
B) İstedigimi yapmakta özgür olmak isterim.
- 174- A) Cinsiyet ve cinsel ilişkilerle ilgili tartışmalara katılmaktan hoşlanırım.
B) Başkalarının ne düşüneceğine aldırmaksınız işleri bildiğim gibi yapmak isterim.
- 175- A) Elime geçeni atıp kırmak isteyecek kadar öfkelenirim.
B) Sorumluluk ve yükümlülüklerden kaçınmak isterim.
- 176- A) Sıkıntıda oldukları zaman dostlarıma yardım etmek isterim.
B) Dostlarıma karşı vefalı olmak isterim.
- 177- A) Yeni ve farklı şeyler yapmak isterim.
B) Yeni dostluklar kurmak isterim.
- 178- A) Yapılacak bir işim olduğu zaman işe koyulmak ve bitirinceye kadar çalışmak isterim.
B) Üyelerinin birbirlerine sıcak ve dostça duygularla bağlı olduğu gruplara katılmaktan hoşlanırım.
- 179- A) Karşı cinsten çekici kimselerle gezmekten hoşlanırım.
B) Elimden geldiği kadar çok dost edinmek isterim.
- 180- A) Benimkine zıt olan görüşlere hücum etmekten hoşlanırım.
B) Dostlarıma mektup yazmaktan hoşlanırım.
- 181- A) Dostlarıma karşı cömert olmak isterim.
B) Belli bir durumda başka bir kimsenin ne hissedeceğini gözlemekten hoşlanırım.
- 182- A) Yeni ve yabancı lokantalarda yemek yemekten hoşlanırım.
B) Kendimi başka bir kimsenin yerine koymak ve aynı durumda ne hissedeceğimi hayal etmekten hoşlanırım.
- 183- A) Bir işi bitirebilmek için geç vakte kadar çalışmaktan hoşlanırım.
B) Karşılaşmak zorunda oldukları çeşitli sorunlar hakkında dostlarımin ne düşündüklerini anlamak isterim.
- 184- A) Cinsel bakımdan uyarılmaktan hoşlanırım.
B) Başkalarının davranışlarını incelemek ve çözümlemekten hoşlanırım.

- 185- A) Aptalca bulduğum şeyleri yapan kimseleri alaya almaktan hoşlanırım.
B) Dostlarımın çeşitli durumlarda nasıl hareket edeceklerini önceden kestirmek isterim.
- 186- A) Beni arasıra kıran dostlarımı bağışlamak isterim.
B) Başarısızlığa uğradığım zaman dostlarımın beni teşvik etmesini isterim.
- 187- A) Yeni şeyleri denemek isterim.
B) Sıkıntıda olduğum zaman dostlarımın yakın ve anlayışlı olmasını isterim.
- 188- A) Bir bulmaca ya da problemi çözünceye kadar çalışmaya devam etmek isterim.
B) Dostlarımın bana karşı düşünceli olmalarını isterim.
- 189- A) Karşı cinsten kimselerin beni fiziksel bakımdan çekici bulmalarını isterim.
B) Dostlarımın bana büyük bir sevgi göstermelerini isterim.
- 190- A) Haketmişse bir kimseyi herkesin içinde eleştirme isteğine kapılırım.
B) Hasta ya da üzgün olduğu zaman dostlarımın üzerime düşmelerini isterim.
- 191- A) Dostlarıma büyük bir sevgi göstermek isterim.
B) Başkaları tarafından bir önder olarak görülmek isterim.
- 192- A) Aynı işi yapıp durmaktansa yeni ve değişik işler denemek isterim.
B) Bir komitede çalışırken başkan seçilmek ya da atanmak isterim.
- 193- A) Başladığım bir işi bitirmek isterim.
B) İstedigimi yapmaları için başkalarını etkilemek ya da ikna etmek isterim.
- 194- A) Cinsiyet ve cinsel etkinliklere ilişkin tartışmalara katılmaktan hoşlanırım.
B) Başkaları arasındaki çatışma ve anlaşmazlıkları yatıştırmak üzere çağırılmaktan hoşlanırım.
- 195- A) Elime geçeni atıp kırmak isteyecek kadar öfkelenirim.
B) Başkalarına işlerini nasıl yapacaklarını söylemekten hoşlanırım.
- 196- A) Dostlarıma büyük bir sevgi göstermek isterim.
B) İşlerim ters gittiği vakit başka bir kimseden çok kendimin suçlu olduğunu düşünürüm.
- 197- A) Memleketi gezip değişik yerlerde yaşamak isterim.
B) Yanlış bir iş yaptığım zaman cezalandırılmam gerektiğini düşünürüm.

- 198- A) Beni bir sonuca götürmeyecekmiş gibi görünse de bir problem ya da bir işe takılıp kalmaktan hoşlanırım.
B) Çekmiş olduğum ıstırap ve sefaletin bana kötülükten çok iyilik getireceğine inanıyorum.
- 199- A) Konusu seks olan kitap ve piyesler okumaktan hoşlanırım.
B) Hatalı bulduğum işler yaptığım zaman itiraf etmem gerektiğine inanırım.
- 200- A) İşlerim ters gittiği zaman başkalarını kınamak isterim.
B) Bir çok bakımlardan başkalarından daha yetersiz olduğuma inanıyorum.
- 201- A) Üzerime aldığım bir işi elimden geldiği kadar iyi bir biçimde yapmak isterim.
B) Benden daha az şanslı insanlara yardım etmek isterim.
- 202- A) Yeni ve değişik şeyler yapmak isterim.
B) Başka insanlara anlayış ve sempati ile muamele etmek isterim.
- 203- A) Yapılacak bir işim olduğu zaman hemen işe başlamak ve bitirinceye kadar çalışmaya devam etmek isterim.
B) Benden daha az şanslı insanlara yardım etmek isterim.
- 204- A) Karşı cinsten insanlarla sosyal etkinliklere katılmak isterim.
B) Beni arasıra kıran dostlarımı bağışlamak isterim.
- 205- A) Benimkine zıt görüşlere saldırmaktan hoşlanırım.
B) Dostlarımin bana güvenmelerini ve dertlerini anlatmalarını isterim.
- 206- A) Başka insanlara anlayış ve sempati ile muamele etmek isterim.
B) Memleketi gezip görmek isterim.
- 207- A) Adetlere uymak ve saygı duyduğum kimselerin geleneklere aykırı saydığı şeyleri yapmaktan kaçınmak isterim.
B) Yeni moda ve akımları izlemekten hoşlanırım.
- 208- A) Üzerime aldığım herhangi bir işte çok çalışmak isterim.
B) Günlük işlerimde yenilik ve değişiklik görmekten hoşlanırım.
- 209- A) Karşı cinsten çekici insanları öpmek isterim.
B) Yeni şeyler denemek isterim.

- 210- A) Görüşlerine katılmadığımda bunu insanların yüzüne söylemek isterim.
B) Yeni moda ve akımları izlemekten hoşlanırım.
- 211- A) Benden daha az şanslı insanlara yardım etmek isterim.
B) Başladığım herhangi bir işi bitirmek isterim.
- 212- A) Memleketi gezmekten ve değişik yerlerde yaşamaktan hoşlanırım.
B) Dikkatim dağılmadan uzun süre çalışmaktan hoşlanırım.
- 213- A) Seyahat yapmak zorunda kalırsam herşeyi önceden planlamak isterim.
B) Çözümünü buluncaya kadar bir sorun ya da bulmaca üzerinde çalışmaktan hoşlanırım.
- 214- A) Aşık olmaktan hoşlanırım.
B) Başka işlere geçmeden önce elimdeki işi tamamlamak isterim.
- 215- A) Başkalarına, haklarında düşündüklerini söylemek isterim.
B) Çalışırken rahatsız edilmekten kaçınmak isterim.
- 216- A) Dostlarıma ufak tefek iyilikler yapmak isterim.
B) Karşı cinsten kimselerle etkinliklere girmekten hoşlanırım.
- 217- A) Yeni insanlar tanımaktan hoşlanırım.
B) Karşı cinsten çekici kimseleri öpmek isterim.
- 218- A) Çözümünü buluncaya kadar bir sorun ya da bulmaca üzerinde çalışmaktan hoşlanırım.
B) Aşık olmaktan hoşlanırım.
- 219- A) Başarılarımdan bahsetmekten hoşlanırım.
B) Cinsiyete ilişkin fıkralar anlatmaktan ya da dinlemekten hoşlanırım.
- 220- A) Aptalca bulduğum işleri yapan insanları alaya almaktan hoşlanırım.
B) Konusu seks olan fıkralar anlatmaktan ya da dinlemekten hoşlanırım.
- 221- A) Dostlarımin bana güvenmelerini ve sıkıntılarını anlatmalarını isterim.
B) Gazetelerin cinayet ve diğer zorbalık haberlerini okumaktan hoşlanırım.
- 222- A) Yeni moda ve akımları izlemekten hoşlanırım.
B) Haketmişse bir kimseyi başkalarının önünde eleştirme isteğine kapılırım.

- 223- A) Çalışırken rahatsız edilmekten kaçınmak isterim.
B) Görüşlerine katılmadığımda bunu insanların yüzüne söylemek isterim.
- 224- A) Konusu seks olan fıkralar anlatmaktan ya da dinlemekten hoşlanırım.
B) Biri bana hakaret edince öç almak isterim.
- 225- A) Sorumluluk ve yükümlülüklerden kaçınmak isterim.
B) Aptalca bulduğum işleri yapan insanları alaya almaktan hoşlanırım

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI: B.08.4.MEM.4.44.00.07 / 510-6904
KONU: Emine Cengiz'in Envanter Çalışması

MALATYA
5 Mart 1997

VALİLİK MAKAMINA
MALATYA

İlimiz İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Emine Cengiz'in "Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Turgut Özal Lisesi öğrencilerinin uyum düzeyleri ile psikolojik ihtiyaçlarının incelenmesi" konulu yüksek lisans tezi için envanter çalışması yapması gerektiği Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığının 28.2.1997 tarih ve 521 sayılı yazılarından anlaşılmıştır.

Adı geçen öğrencinin tez konusu ile ilgili envanter çalışmasını ilimiz Anadolu, Fen ve Turgut Özal Liselerinde uygulamasını tensiplerinize arz ve teklif ederim.

Millî Eğitim Müdür Yard.
İmza

Vali Yard.
İmza